

Diagnoza sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pelplin

Opracowane przez:
Centrum Funduszy UE Sp. z o. o. Sp. k.

www.CentrumFunduszyUE.pl

Spis treści

1.	Wprowadzenie	4
2.	Charakterystyka Gminy Pelplin	5
2.1.	Ogólna charakterystyka	5
2.2.	Historia	7
2.3.	Środowisko przyrodnicze	12
2.4.	Działania na rzecz środowiska	17
3.	Sfera społeczna	22
3.1.	Demografia	22
3.2.	Działalność oświatowa	33
3.3.	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	42
3.4.	Bezpieczeństwo publiczne	49
3.5.	Aktywność społeczna	50
3.6.	Kultura i sport	54
3.7.	Administracja	67
4.	Sfera gospodarcza	73
4.1.	Potencjał gospodarczy	73
4.2.	Przedsiębiorczość	74
4.3.	Rynek pracy	82
4.4.	Turystyka	88
5.	Sfera przestrzenna	99
5.1.	Infrastruktura techniczna	99
5.2.	Zasoby mieszkaniowe	107
5.3.	Transport i komunikacja	113
6.	Analiza SWOT	121

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Gminy Pelplin na lata 2021-2030 jest jednym z najważniejszych dokumentów, które określają długofalowe zarządzanie jednostką. Zawarte są w niej nadrzędne kierunki rozwoju Gminy Pelplin w perspektywie do 2030 roku, ponadto pozwala na efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, jak: środowisko przyrodnicze, kultura, zasoby ludzkie, infrastrukturalne czy środki finansowe. Stanowi również podstawę do przygotowania i oceny wniosków o dofinansowanie działań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Pelplin na lata 2021-2030 jest instrumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w gminie, a także spójnym z dokumentami wyższego szczebla. Dokument ten będzie wyznaczał ramy dla przyszłych planów i programów powstających w Gminie Pelplin podczas jego obowiązywania. Opracowanie strategii powstało w oparciu o diagnozę jednostki, która z kolei została opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań, danych statystycznych oraz wyników z konsultacji społecznych, przeprowadzonych na potrzeby diagnozy. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

2. Charakterystyka Gminy Pelplin

2.1. Ogólna charakterystyka

Gmina Pelplin znajduje się w pasie nadwiślańskim w południowej części województwa pomorskiego w powiecie tczewskim. Centralna i zachodnia część jednostki położona jest w obrębie Pojezierza Starogardzkiego, natomiast część wschodnia należy do Doliny Kwidzyńskiej. Pod względem etnicznym gmina należy do Kociewia – regionu etnograficzno-kulturowego. Przez gminę przepływa rzeka Wierzyca, będąca lewym dopływem dolnej Wisły.

Gmina Pelplin sąsiaduje z takimi jednostkami, jak:

- Gmina Bobowo (powiat starogardzki) - od strony południowo-zachodniej,
- Gmina Gniew (powiat tczewski) - od strony południowo-wschodniej,
- Gmina Miłoradz (powiat malborski) - od strony północnej,
- Gmina Morzeszczyn (powiat tczewski) - od strony południowej,
- Gmina Starogard Gdański (powiat starogardzki) - od strony północno-zachodniej,
- Gmina Subkowy (powiat tczewski) - od strony północnej,
- Gmina Sztum (powiat sztumski) - od strony wschodniej.

Na terenie gminy znajduje się 37 miejscowości i 14 sołectw: Gręblin, Rudno, Ropuchy, Rajkowy, Bielawki, Rożental, Janiszewo, Wielki Garc, Lignowy Szlacheckie, Kulice, Małe Walichnowy, Międzyłęż, Pomyje, Janiszewko oraz Miasto Pelplin. Poniższe dwa rysunki przedstawiają Gminę Pelplin na tle kraju, województwa, a także powiatu jak i wyodrębnienie całej gminy.

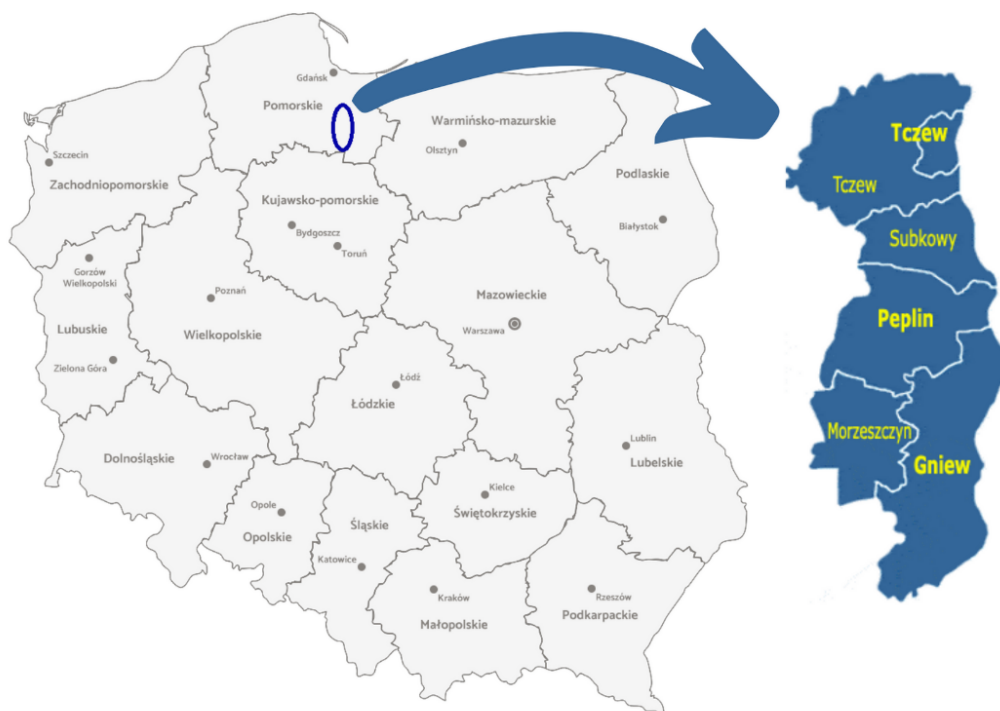

Rysunek 1 Mapa sołectw Gminy Pelplin

Źródło: Materiały własne Gminy Pelplin

Rysunek 2. Gmina Pelplin na tle kraju, województwa i powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie Google Maps; <https://www.google.com/maps>.

Jednostka zajmuje powierzchnię 14 045 ha, co stanowi 20,14% powierzchni powiatu tczewskiego oraz 0,77% województwa pomorskiego, będąc trzecią co do wielkości gminą powiatu tczewskiego.

Gminę Pelplin z innymi większymi miastami dzielą następujące odległości: 55 km od Gdańska, 14 km od Starogardu Gdańskiego, 21 km od Tczewa, 34 km od Malborka, 40 km od Kwidzyna, 70 km od Elbląga, 80 km od Gdyni. Przez gminę przebiegają: Autostrada A1 Bursztynowa (węzeł Pelplin), droga krajowa nr 91, drogi wojewódzkie: nr 229 Rudno – Pelplin – Jabłowo, nr 230 Wielgłowy – Brzuśce – Pelplin – Cierpice oraz nr 225 – dojazd do PKP Pelplin, drogi powiatowe (11 odcinków) oraz drogi gminne (61 odcinków). Dzięki dogodnemu położeniu komunikacyjnemu w pobliżu takich miast, jak Malbork, Tczew czy Starogard Gdański, gmina stanowi atrakcyjne miejsce dla potencjalnych inwestorów¹.

Osoby preferujące komunikację publiczną mają możliwość skorzystania m.in. z podróży linią kolejową, będącą częścią magistrali kolejowej Śląsk - Porty, ze stacją w Pelplinie i Kulicach Tczewskich. Najbliższy port lotniczy znajduje się około 70 km od Pelplina w miejscowości Rębiechowo k. Gdańska.

Ze względu na swoje położenie geograficzne, zabytki kultury oraz przynależność do regionu Kociewie, gmina jest atrakcyjnym punktem turystycznym. Ponadto miejscowość Pelplin stanowi centrum administracyjne, gospodarcze, oświatowe i medyczne, również dla sąsiednich jednostek.

2.2. Historia

Początki miejscowości Pelplin nie są znane, natomiast najstarsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 2 stycznia 1274 roku, kiedy to książę pomorski Mszczuj II, syna Mszczuja I i Zwinisławy, córki Mieszka Starego, nadał cystersom wieś zwaną Polplin wraz z obszarem zawartym między rzekami Wierzycą, Jonką i Węgiermucą. Od tego momentu cystersi zaczęli osiedlać się na terenach Pelplina. Pomiędzy XIII i XVI w. w dolinie nad Wierzycą

¹ Opinia ekspertów Politechniki Gdańskiej i PAIZ w Warszawie.

zakonnicy wznieśli trójnawową świątynię oraz zabudowania klasztorne i gospodarcze, gdzie prowadzili działalność zakonną. Zaczęła się kształtować osada klasztorna, która dała początek późniejszej wsi Pelplin. Cystersi organizowali także gospodarkę, zakładali wsie i organizowali folwarki, m.in. folwark Karwania (późniejsze Maciejewo), będący drugim załącznikiem kształtującym Pelplin.

O prawo do ziemi pelplińskiej, na której urządzili się Cystersi, ubiegali się Krzyżacy, którzy w 1282 r. na mocy układu w Miliczu objęli panowanie nad ziemię gniewską. Specjalną ochronę klasztor pelpliński otrzymał po przejęciu go wraz z dobrami pod opiekę apostolską na mocy dekretu papieża Mikołaja IV. W 1303 r. cystersi otrzymali od króla Czech i Polski Wacława II, mający wtedy władze nad Pomorzem Nadwiślańskim, potwierdzenie swoich ówczesnych nadań ziemskich. Pomimo że w 1309 r. Krzyżacy zajęli Pomorze Gdańskie, obszar należący do cystersów wchodził formalnie w skład komturstwa gniewskiego, jednak dzięki nadanym przywilejom był wyłączony z administracji krzyżackiej.

Ziemie pelplińskie w swojej historii doświadczyły licznych przejść wojsk, które powodowały spustoszenia i zniszczenia. Po bitwie pod Grunwaldem w Pelplinie i okolicy pojawiły się podległe kasztelanowi kamieńskiemu Pawłowi z Szaradowa wojska polskie, litewskie i tatarskie, a wraz z nimi napady i kradzieże na okoliczne wsie i dobra kościelne. Jesienią 1410 roku wojska te opuściły Pomorze Nadwiślańskie, na skutek czego omawiane ziemie ponownie wróciły pod panowanie zakonu krzyżackiego. W 1433 r. pojawiły się wojska króla Władysława Jagiełły, wśród nich oddziały czeskich husytów (tzw. sierotek), dowodzone przez Jana Czapka, które zajęły klasztor, dokonały kradzieży oraz spaliły część zabudowań gospodarczych, a dodatkowo niszczyły okoliczne wsie. Równie liczne zniszczenia i grabieże przyniosła w następnych latach wojna trzynastoletnia.

W 1821 r. papież Pius powiększył Diecezję Chełmińską i przeniósł stolicę z Chełmży do Pelplina, który stał się oficjalnie siedzibą Biskupów w 1824 r. Przyczyniło się to do wzrostu gospodarczego miejscowości, co uwidoczniło się m.in. w liczbie ludności- w 1780 r. Pelplin zamieszkiwało 318 osób, a w 1855 r. już 1300. W 1829 roku z Chełmu do Pelplina przeniesiono Wyższe Seminarium Duchowne, a w 1836 r. otwarto w Pelplinie Collegium Marianum – polską szkołę średnią, będącą jedyną na terytorium zaboru pruskiego w tamtym okresie.

W 1852 r. w kierunku północnym od Pelplina powstała linia kolejowa i stacja, gdzie później wybudowano obiekty przemysłowe, jak np. cukrownia, mleczarnia czy spichlerz zbożowy. Na przełomie XIX i XX wieku oddano kolejkę wąskotorową, która łączyła cukrownię z innymi miejscowościami. Powstanie budynków przemysłowych wpłynęło na budowę dróg do stacji w Pelplinie, dzięki czemu na gruntach folwarku Maciejewo powstała nowa osada przemysłowo-handlowa. W 1883 r. w Pelplinie wybudowano most nad rzeką Wierzyca, który zapoczątkował drogę Pelplin – Rożental. Wiele zmian zainicjowała Spółdzielnia Mieszkaniowo-Zakładowa w Pelplinie, która na początku XX wieku. zakupiła grunty i nieruchomości przy Marktplatz (Rynek, dziś pl. Grunwaldzki) i przy Bahnhofstrasse (Dworcowa, dziś Mickiewicza). W tym miejscach powstały: hotel, rzeźnia, cukiernia, drogeria, sklep spożywczy, sklep z wyrobami tytoniowymi oraz 13 mieszkań na wynajem, a także zakład stolarski. Zarządzaniem nieruchomościami zajmowało się Stowarzyszenie Kasy Oszczędnościowej i Pożyczkowej z Rudna. W drugiej połowie XIX w. powstało wydawnictwo Pielgrzym, gdzie sprzedawano książki, wyroby papiernicze i rzemiosło artystyczne. Drukowane wówczas czasopismo „Pielgrzym” miało niezwykle znaczenie dla utrzymania i wzmocnienia patriotyzmu w narodowości polskiej. W przynależącej do wydawnictwa drukarni powstawały polskie książki i broszury. Ważnym punktem Pelplina był Hotel zu Schwarzem Adler (Hotel pod Czarnym Orłem), nazywany także Deutsches Haus (Dom Niemiecki), a przeciwwagą dla niego był Hotel Pelplin - własność polskiej rodziny Sikorskich, otwarty przy ulicy Bahnhofstrasse (Dworcowa, dziś Mickiewicza). Obecnie drukarnia i wydawnictwo nazywają się „Brenardinum” i są jedną z najprężniej działających firm w regionie oraz jednym z największych wydawnictw na Pomorzu. Rozwój Pelplina powiązany był z obecnością instytucji kościelnymi i osady przemysłowo-handlowej przy stacji kolejowej, co przyczyniło się do łączenia ulic oraz budowania przy nich obiektów użyteczności publicznej, tj. karczm, zajazdów, hoteli, banków, sklepów, magazynów, warsztatów rzemieślniczych i urzędów.

Po odzyskaniu niepodległości w 1920 r. Pomorze Nadwiślańskie, w tym także Pelplin, Maciejewo folwark, Pólko folwark, Kolonia przy Pelplinie osadzie i Gaj folwark wróciły do Polski oraz włączono je do województwa pomorskiego (1920–1939), powiatu tczewskiego (1920–1939) i wójtostwa Pelplin (1920–1930). Od tego czasu Pelplin wraz z sąsiednimi osadami (Maciejewo, Pólko, Gaj, Kolonia) tworzył gminę. W 1931 r. Pelplin otrzymał prawa

miejskie, a w 1937 roku przyznano mu herb z mitrą. Po reformie administracyjnej w 1934 r. miasto Pelplin pozostało nadal w województwie pomorskim i powiecie tczewskim.

Wybuch II wojny przyniósł tragiczne skutki dla Pelplina. Już 20 października 1939 r. w wyniku krwawej procesji w mieście zginęli pelplińscy profesorowie, kanonicy i pracownicy Kurii, a także świeccy obywatele miasta. Natomiast w Seminarium Duchownym zorganizowano więzienie, gdzie przesłuchiowano torturowanych więźniów. Prześladowano Polaków oraz wysiedlano ich z ich posiadłości ziemskich. Niemieckie władze przejęły Gospodarstwo Pólko i Maciejewo oraz budynki kościelne (katedra, kuria, pałac biskupi, seminarium), instytucje kościelne zlikwidowano, a większość kapłanów zamordowano. Rok 1945 przyniósł nadzieje na zakończenie wojny - przez Pelplin przechodziły grupy uciekinierów z Prus Wschodnich. Okupacja hitlerowska zakończyła się 7 marca 1945 r., a wycofujące się wojska niemieckie wysadzały mosty, niszcząc przy tym witraże katedry, kościoła parafialnego, kaplic seminarium i Collegium Marianum.

Po wojnie Skarb Państwa przejął gospodarstwa ponemieckie i polskie powyżej 100 ha oraz kościelne, m.in. Kurii Biskupiej, Seminarium Duchownego i Kapituły Katedralnej. Powstały Państwowe Gospodarstwa Rolne w Półku i Maciejewie. W Pelplinie funkcjonowała cukrownia, uruchomiono także Fabrykę Kwasu Cytrynowego oraz Pracowniczy Ogród Działkowy im. J. Lelewela. W 1978 r. zlikwidowano kolejkę wąskotorową prowadzącą z Pelplina na Nizinę Walichnowską z powodu rozbudowy transportu samochodowego. 4 grudnia 1986 r. na placu Wolności odsłonięto pomnik Walki i Męczeństwa upamiętniający 260 męczenników ziemi pelplińskiej.

Przemiany ustrojowe w 1989 r. przyniosły wiele zmian: zlikwidowano Państwowe Gospodarstwa Rolne, a zarząd nad majątkiem przejęła Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa. Diecezja pelplińska odzyskała część gruntów, zlikwidowano mleczarnię oraz cukrownię, która przez ponad sto lat funkcjonowania miała znaczny wpływ na gospodarkę i rozwój przestrzenny Pelplina. Obszary po upadłych firmach przez pewien czas były opuszczone, a w późniejszym czasie na ich terenie powstawały nowe firmy i instytucje. W 2008 r. w miejscu cukrowni otwarto „Galerię Cukrownia”, a pozostały teren przeznaczono do zabudowy.

Gmina Pelplin w latach 1945-1988 należało do województwa gdańskiego, następnie do 1999 r. do województwa pomorskiego oraz w latach 1954-1975 i od 1999 r. do powiatu tczewskiego. Przez okres 1973–1992 miasto Pelplin i Gmina Pelplin wieś miały wspólne organy władzy wykonawczej i stanowiącej i obsługujący je urząd, od 1 stycznia 1992 r. zostały połączone. Tego samego roku Pelplin został Stolicą Diecezji Pelplińskiej, a jej pierwszym biskupem – ksiądz prof. dr hab. Jan Bernard Szłaga. Dzięki niemu oraz jego współpracownikom odrestaurowano zabytkowe budowle, m.in. Bazylikę Katedralną. Zespół zabytkowych budowli w Pelplinie, posiadający jedyny w Polsce egzemplarz Biblii Gutenberga, otrzymał Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej dla najlepszego Produktu Turystycznego roku 2003.

2.3. Środowisko przyrodnicze

Gmina Pelplin znajduje się w prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego, gdzie centralna i zachodnia część należy do makroregionu Pojezierza Wschodniopomorskiego i mezoregionu Pojezierza Starogardzkiego, a część wschodnia do makroregionu Doliny Dolnej Wisły w Dolinie Kwidzyńskiej. Taka różnorodność ubogaca gminę pod względem przyrodniczym oraz pozwala na wyodrębnienie poszczególnych pasm.

Wśród nich wyróżniać można pasmo pól uprawnych, znajdujących się m.in. po obu stronach drogi Gdańsk – Gniew. Przybierają one postać lekko pofałdowanych płaszczyzn, czasami wzbogacone niewielkimi, malowniczymi oczkami wodnymi czy zakłębieniami terenu. Ponadto można zaobserwować wąwozy, znajdujące się w obrębie brzegu rzeki Wierzycy, a także - po stronie zachodniej - pasmo lasów. Ze względu na procesy rzeźbotwórcze i geomorfologię na terenie gminy występują różnice w wysokości; najwyższe wzniesienie sięga 92,3 m n. p. m. (góra Jana Pawła II, dawniej Góra Biskupia), zaś najniższy punkt umiejscowiony jest na wysokości 7,8 m n.p.m. (rów graniczny Wielki Garc – małe Walichnowy).

Gmina znajduje się w strefie dominujących wiatrów południowych i południowo-zachodnich, których prędkości z reguły jest niska. Średnia prędkość wiatru wynosi około 3-3,5 m/s. Średnia roczna temperatura wynosi 7,0 °C, gdzie najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 16,8 °C, z kolei najniższa średnia temperatura występuje w styczniu i wynosi około -3,5 °C. Średnioroczne opady wynoszą 547 mm. Najsuchszym miesiącem w tym regionie jest luty (23 mm opadów), natomiast najbardziej obfitym w opady jest czerwiec, gdzie średnia wynosi 72 mm. Ze względu na swoje położenie geograficzne, będąc w zasięgu wpływów oceanicznych, na omawianym terenie zimy nie są mroźne, natomiast pora letnia jest łagodna. W porównaniu do obszaru centralnego kraju, pory roku na tym terenie uległy przesunięciu, skutkiem czego wiosna i lato są opóźnione i krótsze, a okres przedzimowy i przedwiośnie znacznie dłuższe.

Na terenie gminy obecne są mniejsze zbiorniki wodne, a także jezioro Pelplińskie Duże o powierzchni 1,13 ha, będące również na obszarze sąsiadującej Gminy Subkowy. Gmina

Pelplin podlega pod władze Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku oraz znajduje się w regionie wodnym Dolnej Wisły, obszaru dorzecza Wisły.

Tereny gminy należą do Nadleśnictwa Starogard, które podlega Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku. Wg informacji zawartych w Banku Danych Lokalnych (BDL) obszary zalesione i grunty leśne stanowią 10,2% powierzchni gminy, co stanowi niższy wynik na tle powiatu tczewskiego (14,6%), województwa pomorskiego (36,4%) oraz kraju (29,6%). Poniższa tabela przedstawia wielkość powierzchni lasów na terenie Gminy Pelplin na przestrzeni ostatnich 5 lat.

Tabela 1. Powierzchnia lasów na terenie Gminy Łosice

Powierzchnia lasów [ha]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Lasy publiczne Skarbu Państwa	1 251,29	1 251,61	1 251,61	1 251,61	1 254,25
Lasy publiczne gminne	2,70	6,90	6,90	6,90	6,90
Lasy publiczne ogółem	1 253,99	1 258,51	1 258,51	1 258,51	1 261,15
Lasy prywatne ogółem	179,62	179,62	179,40	179,40	179,42
Lasy ogółem	1 433,61	1 438,13	1 437,91	1 437,91	1 440,57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 22.03.2021)

Jak wynika z powyższej tabeli, powierzchnia lasów publicznych należących do Skarbu Państwa uległa zwiększeniu o około 3 ha, natomiast powierzchnia lasów prywatnych nieznacznie zmniejszyła się. Na koniec 2019 roku powierzchnia lasów ogółem na terenie gminy wynosiła 1 440,57 ha, co w stosunku do 2015 roku jest wynikiem wyższym o około 7 ha. Gmina ma przede wszystkim charakter rolniczy, gdzie teren w dużej mierze został przekształcony na pola uprawne.

Obszar Gminy Pelplin posiada bogatą faunę, wśród której na szczególną uwagę zasługują różne gatunki ptaków; można spotkać gatunki zagrożone wyginięciem lub rzadkie w skali całego kraju czy regionu. Wymienić tu można m.in. bociana czarnego, muchołówkę małą, białoszyją i żałobną, błotniaki, krogulca, derkacza, płomykówkę, kobuza, pójdzkę, puszczyka, dudka, świergotka drzewnego oraz bielika. Można także spotkać łosia, jelenia, sarnę, dzika,

daniela, borsuka, kunę, norkę, tchórza, zająca, lisa, jenota, a spośród chronionych lub częściowo chronionych - łasicę, orzesznicę, popielicę, koszatkę, bobra i wydrę. Wśród owadów obserwować można m.in. mieniaka tęcznika i strużnika, pazia królowej i żeglarza oraz biegacze, a spośród płazów i gadów m.in. jaszczurkę zwinkę i żyworodną, padalca, żmiję, zaskrońca, gniewosza, traszki, rzekotkę, grzebiuszki i ropuchy paskówki.

Spośród roślin warto wspomnieć o krzewach i roślinach runa, gdzie odnaleźć można ponad 100 okazów chronionych, jak: obuwik pospolity, storczyk samiczy, podkolan biały, listera jajowata, gółka wonna, śnieżyczka przebiśnieg czy lilia złotogłów.

W gminie występują indywidualne i obszarowe formy ochrony przyrody. Ponadto przez omawiany teren przebiegają korytarze ekologiczne, które pozwalają na przemieszczanie się roślin, zwierząt lub grzybów. Stąd też cechują się sporą różnorodnością gatunkową, krajobrazową i siedliskową oraz są istotnymi ostojami dla gatunków rodzinnych i wędrownych, szczególnie tych rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Do korytarzy o znaczeniu ponadregionalnym należy korytarz Doliny Wisły, natomiast o znaczeniu regionalnym - Dolina Wierzycy.

Wśród obszarowych form ochrony przyrody, na terenie gminy występuje sieć Natura 2000, gdzie wyznaczono Dolinę Dolnej Wisły - obszar specjalnej ochrony ptaków oraz Dolinę Wisły - obszar specjalnej ochrony siedlisk. Ponadto w celu zapewnienia równowagi ekologicznej wyznaczano Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK) – Gniewski.

Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły o powierzchni 33 559,04 ha obejmuje niemal naturalną dolinę Dolnej Wisły bez odcinka ujściowego, gdzie zachowane są starorzecza i niewielkie torfowiska. Przy brzegu znaleźć można zarośla wierzbowe i lasy łęgowe oraz pola uprawne i pastwiska. Dolina Dolnej Wisły stanowi ostoję ptaków o randze europejskiej - ok. 180 gatunków, zarówno migrujących, jak i zimujących, wśród których znajduje się m.in. bielik, gęś, nurogęś, ohar, rybitwa białoczelna, rybitwa rzeczna, zimorodek, ostrzygojad, bielaczek, derkacz, mewa czarnogłowa, sieweczka rzeczna. Oprócz gatunków ptaków można zaobserwować inne zwierzęta kręgowce, a także bogatą florę roślin naczyniowych, obejmującą ok. 1 350 gatunków, również zagrożonych i prawnie chronionych. Krajobraz ubogacają także murawy kserotermiczne.

Obszar Natura 2000 Dolna Wisła o powierzchni 10 374,19 ha obejmuje kawałek doliny Wisły w jej dolnym biegu, a także górny odcinek Nogatu. Rzeka w granicach obszaru niemal w całości została ujęta obwałowaniami poprzez wybudowanie wysokich wałów przeciwpowodziowych, które oddzielają koryto rzek od szerokiego dna doliny. Na terenie międzywała zachowały się różnej wielkości starorzecza, wokół których znajdują się zarośla wierzbowe i pozostałości lasów łęgowych, natomiast pozostała część dna doliny została poddana pod uprawę. W miejscach, gdzie nie zostały zastosowane umocnienia przeciwpowodziowe, zbocza doliny tworzą wysokie skarpy; są tu ciepłolubne murawy i grądy. Teren obszaru Dolnej Wisły ma także wartości krajobrazowe i kulturowe: obserwatorzy mogą podziwiać rozległe formy terenowe, a także zamki krzyżackie, grodziska, zabudowy i cmentarze mennonickie oraz obiekty hydrotechniczne.

Gniewski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje 2 336 ha - dolinę rzeki Wierzyca od Janiszewa do ujścia Wisły, a także tereny sfalowanej i zalesionej wysoczyzny morenowej. Dolina rzeczna pełni rolę wspomnianego powyżej korytarza ekologicznego. Wśród roślinności można spotkać drzewostany sosnowe, a także olszyny. Teren został wyznaczony ze względu na wysokie walory estetyczne, widokowe oraz ochronę dolnej Wierzyca i lasów w jej otoczeniu przed erozją.

Ochroną indywidualną objętych jest 16 pomników przyrody, które zawarte są w poniższej tabeli.

Tabela 2. Pomniki przyrody w Gminie Pelplin

L.p.	Rodzaj pomnika przyrody	Data utworzenia	Położenie	Podstawowe parametry
1.	Głaz narzutowy „Diabelski Kamień”	17.08.1954 r.	W korycie rzeki Wierzyca, 1 km na północny-zachód od miasta Pelplin (obręb Rajkowy) gm. Pelplin.	Obwód – 8 m Długość – 3 m Wysokość – 2,5 m
2.	Drzewo - Dąb szypułkowy	20.10.1980 r.	Miasto Pelplin – w odległości ok. 10 m od Pałacu Biskupiego na terenie Kurii Biskupiej w Pelplinie.	Obwód pnia – 4,79 m Wysokość - 25 m Wiek – ok. 320 lat

L.p.	Rodzaj pomnika przyrody	Data utworzenia	Położenie	Podstawowe parametry
3.	Drzewo - Lipa drobnolistna	20.10.1980 r. Przewrócone przez wicher (14.10.2009 r.)	Miasto Pelplin – przed budynkiem kanoniczym przy Placu Mariackim 2.	Obwód pnia - 3,70 m Wysokość - 30 m Wiek – ok. 220 lat
4.	Drzewo - Dąb szypułkowy	20.10.1980 r.	Miasto Pelplin – w ogrodzie-sadzie przy aptece – róg ulicy Mestwina i Placu Grunwaldzkiego.	Obwód pnia – 4,35 m Wysokość - 25 m Wiek – ok. 320 lat
5.	Grupa drzew - 2 lipy drobnolistne	29.03.1989 r.	Miasto Pelplin – centrum miasta, na Placu Mariackim w pobliżu Katedry, drzewa rosną między jezdnią a budynkiem Kanonii.	Obwody pni: A – 4,10 m B – 3,86 m Wysokość – 17÷22 m Wiek drzew – ok. 190 lat
6.	Grupa drzew - 4 lipy drobnolistne	29.03.1989 r.	Miasto Pelplin – centrum miasta przy ul. Kanonickiej, drzewa rosną w szpalerze między ulicą a płotem posesji Kanonii.	Obwody pni: A – 3,22 m, B – 3,20 m, C – 3,40 m, D – 3,10 m Wysokość – 15÷17 m; Wiek drzew ok.170 lat
7.	Drzewo - Klon zwyczajny	29.03.1989 r.	Pelplin – na dawnym cmentarzu rodzimym przy drodze gruntowej prowadzącej od drogi Pelplin – Rudno do Ornasowa Pomnik znajduje się ok. 800 m od drogi Rudno-Pelplin.	Obwód pnia – 2,37 m Wysokość – 23 m Wiek – ok. 150 lat
8.	Drzewo - Lipa szerokolistna	29.03.1989 r. (spalone przez uderzenie pioruna 16.07.2009 r.)	Pelplin – na dawnym cmentarzu rodzimym przy drodze gruntowej prowadzącej od drogi Pelplin – Rudno do Ornasowa.	Obwód pnia – 4,79 m Wysokość – 22 m Wiek – ok. 210 lat
9.	Grupa drzew - 3 jesiony wyniosłe	29.03.1989 r.	Kulice – na dawnym cmentarzu rodzimym, obok wyremontowanej kaplicy, na skrzyżowaniu dróg Pelplin-Gętowie i Kulice Małe.	Obwody pnia: A – 3,80 m B – 3,14 m C – 3,06 m

L.p.	Rodzaj pomnika przyrody	Data utworzenia	Położenie	Podstawowe parametry
				Wysokość – 15÷17 m Wiek drzew – ok. 180 lat
10.	Drzewo - Klon zwyczajny	29.03.1989 r.	Wielki Garc – w centrum wsi, na dawnym cmentarzu ewangelickim, po lewej stronie od wejścia na teren cmentarza.	Obwód pnia – 2,40 m Wysokość – 18 m Wiek – ok. 170 lat
11.	Drzewo - Kasztanowiec zwyczajny	29.03.1989 r.	Wielki Garc – w centrum wsi, na dawnym cmentarzu ewangelickim, po lewej stronie od wejścia, na płd.-zach. teren cmentarza.	Obwód pnia – 3,06 m Wysokość – 19 m Wiek – ok. 160 lat
12.	Drzewo - Dąb bezszypułkowy	06.04.1993 r.	Miasto Pelplin – przy ul. Dworcowej, przed dworcem PKP, po przeciwnej stronie ulicy.	Obwód pnia – 3,92 m wysokość – 28 m wiek – ok. 255 lat
13.	Drzewo - Dąb szypułkowy	11.12.2000 r	Małe Walichnowy – przy chacie Dirckseny Erika, ok. 900 m od drogi powiatowej Małe Walichnowy – Gniew (biegnącej przy starym wale przeciwpowodziowym).	Obwód pnia – 4,30 m wysokość – 25 m
14.	Drzewo - Dąb czerwony	11.12.2000 r	Małe Walichnowy – przy chacie Dirckseny Erika, ok. 900 m od drogi powiatowej Małe Walichnowy – Gniew (biegnącej przy starym wale przeciwpowodziowym).	Obwód pnia – 3,10 m Wysokość – 16 m
15.	Grupa drzew - Dęby szypułkowe (odmiany stożkowatej)	11.12.2000 r	Małe Walichnowy - przy chacie Dirckseny Erika, ok. 900 m od drogi powiatowej Małe Walichnowy – Gniew (biegnącej przy starym wale przeciwpowodziowym).	Obwody pni: A – 2,42 m B – 1,99 m wysokość – 25 m
16.	Drzewo - Dąb szypułkowy	26.03.2010 r	Leśnictwo Bielawki (dz.nr. 74/2 obręb Ropuchy).	bd

Źródło: Urząd Gminy Pelplin

2.4. Działania na rzecz środowiska

Gmina Pelplin objęta jest Programem Ochrony Środowiska (POŚ), obejmującym chronologicznie lata 2017-2020, który został opracowany zgodnie z Wytycznymi dla opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska. POŚ odwołuje się zarówno do klimatu, gospodarki wodnej, jak i zasobów przyrodniczych. Jako główne kierunki interwencji na terenie gminy omawiany dokument strategiczny wyznacza:

- osiągnięcie wymaganych standardów dotyczących jakości powietrza,
- zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych,
- zmniejszenie oddziaływania hałasu i promieniowania elektromagnetycznego,
- racjonalną gospodarkę odpadami,
- przeciwdziałanie awariom,
- ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych,
- racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych,
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Gmina Pelplin bierze również udział w programie „Czyste powietrze”, który stara się zredukować ilość szkodliwych pyłów i gazów uwalnianych do powietrza. Najczęściej zanieczyszczenia takie pochodzą z domowych pieców grzewczych lub kotłowni węglowych. Zanieczyszczenie powietrza w Gminie Pelplin wynika głównie z emisji zużycia stałych paliw grzewczych i ogrzewania indywidualnego, dlatego istotne jest podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie poprawnego ogrzewnictwa. Duża część społeczności gminy wykorzystuje do celów grzewczych niskiej jakości rodzaje węgla lub nawet odpady.

Celem programu „czyste powietrze” było udzielanie dotacji celowych na realizację przedsięwzięć polegających na wymianie źródła energii cieplnej poprzez likwidację kotłów opalanych węglem lub koksem i zastąpienie ich kotłami opalnymi gazem lub biomasą.

Gmina Pelplin w roku 2018 przystąpiła do konkursu „Wymiana źródeł ciepła w budynkach wielorodzinnych”, gdzie została podpisana umowa pomiędzy Gminą Pelplin a Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, w ramach której wymieniono 4 kotły węglowe. W Pelplinie budynki przyłączane są do miejskiej sieci ciepłowniczej i sieci gazowej, co ma na celu zmniejszenie poziomu niskiej emisji. Korzyścią jest również kontrola przez Straż Miejską gospodarstw domowych w zakresie spalania odpadów.

Rosnąca liczba pojazdów, zwiększająca się sieć dróg oraz rozwój przemysłu i rolnictwa powodują uciążliwości hałasowe. Jedną z podstawowych możliwości ograniczania emisji hałasu komunikacyjnego, a przy tym ograniczania emisji zanieczyszczeń, jest korzystanie m.in. z rowerów. Gmina rozbudowuje także szlaki piesze i rowerowe. Na korzyść Gminy Pelplin przemawia to, że na tym obszarze nie występuje zagrożenie hałasem.

W Gminie Pelplin obecne są pola elektromagnetyczne, które powodują zaburzenia układu nerwowego, zaburzenia układu sercowo-naczyniowego, a nawet procesy nowotworowe. W Gminie Pelplin instalacjami wytwarzającymi pola elektromagnetyczne są stacje nadawcze.

Omawiany teren nie był w przeszłości dotknięty klęskami żywiołowymi, takimi jak huragany czy powodzie, natomiast wschodnia część Gminy Pelplin leży na terenach zalewowych. W przypadku powodzi zabezpieczenie stanowi wał przeciwpowodziowy rzeki Wisły na Nizinie Walichnowskiej na jej lewym brzegu. W tej sytuacji ogromne znaczenie mają działania prewencyjne, zapewniające ochronę przed falą powodziową, oraz utrzymywane we właściwym stanie urządzenia melioracji wodnych, za które na poziomie rowów melioracyjnych odpowiedzialni są właściciele gruntów lub spółka wodna. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Zarząd Zlewni w miejscowości Tczew organizuje dwa razy do roku na jesień i na wiosnę przegląd obiektów i urządzeń osłony przeciwpowodziowej.

WNIOSKI

Podsumowując dane zaprezentowane wyżej, aby poprawić sytuację środowiska przyrodniczego w Gminie Pelplin warto również brać pod uwagę wzmożone inwestowanie w technologię związaną z Odnawialnymi Źródłami Energii, które generują wzrost gospodarczy, a w dalszych latach zmniejszą emisję CO₂ i inne zanieczyszczenia powietrza. W celu rozpoczęcia realizacji takich przedsięwzięć warto zwiększyć świadomość ekologiczną mieszkańców, a także zacząć wdrażać działania promocyjne mające na celu propagowanie postaw prośrodowiskowych, co pomoże zwalczyć nieuzasadnione obawy przed energią odnawialną.

Działania te są bardzo ważne, jako że środowisko przyrodnicze ma wpływ na rozwój społeczny i gospodarczy. Niewątpliwie czysta natura przyciąga nowych mieszkańców oraz turystów do Gminy Pelplin. Wpływa to na wzrost gospodarczy. Od działań na rzecz środowiska

zależy także rozwój rolnictwa, szczególnie upraw ekologicznych, które obecnie mają coraz większe znaczenie.

W poniższej tabeli zaprezentowano podsumowanie rozdziału diagnozy odnośnie strefy środowiska przyrodniczego.

Tabela 3 Analiza SWOT dla strefy środowiska przyrodniczego

Mocne strony	Słabe strony
korzystne warunki do rozwoju energetyki odnawialnej	duża energochłonność istniejących budynków mieszkalnych i publicznych, jak wskazują respondenci w przeprowadzonej ankiecie
bogata fauna i flora	stosowanie kotłów o niskiej efektywności
udział w programie „Czyste Powietrze Pomorza” dofinansowanym przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku Informacje w tym zakresie znajdziecie Państwo na naszej stronie internetowej	obecność stacji nadawczych wytwarzających pole elektromagnetyczne
kontrola gospodarstw domowych pod względem zakazu spalania odpadów w kotłowniach	
ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego poprzez korzystanie z alternatywnych sposobów przemieszczania się np. rowerów, a na krótszych trasach pieszo	
obecność ścieżek rowerowych i pieszych	
brak zagrożenia hałasem w gminie	
duża świadomość ekologiczna w zakresie ochrony środowiska	
posiadanie jedyne go egzemplarza Biblii Gutenberga w Polsce	
Szanse	zagrożenie
zmniejszanie emisji poprzez przyłączanie budynków mieszkalnych do Miejskiej Sieci Ciepłowniczej i Gazowej	pogarszająca się jakość powietrza
wdrażanie działań adaptacyjnych do zmian klimatu	choroby układu nerwowego i układu sercowego związane z emisją pola elektromagnetycznego
znaczne ograniczanie emisji przez popularyzację OZE	wschodnia część gminy znajduje się na terenie zalewowym - zagrożenie powodzią
wzrastająca popularność rowerów jako środka komunikacji	

Wprowadzane na szeroką skalę działania rewitalizacyjne w obszarach zdegradowanych	
---	--

Źródło: Opracowanie własne

3. Sfera społeczna

3.1. Demografia

Liczba ludności w Gminie Pelplin wg stanu na 31 grudnia 2019 r. wynosiła 16 166 osób, co stanowiło 13,97% ludności powiatu oraz 0,69% ludności województwa. Z analizy danych przedstawionych w tabeli poniżej wynika, że w Gminie Pelplin na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest stopniowy spadek liczby ludności, co jest zgodne z ogólnokrajowym trendem trwałego zmniejszania się liczby mieszkańców.

Tabela 4. Liczba mieszkańców Gminy Pelplin w latach 2015-2019

Liczba mieszkańców Gminy Pelplin w latach 2015-2019 z podziałem na płeć i obszar [osoba]						
	Obszar	2015	2016	2017	2018	2019
Mężczyźni	Gmina	8 285	8 241	8 198	8 168	8 124
	Miasto	4 076	4 022	3 963	3 910	3 890
	Wieś	4 209	4 219	4 235	4 258	4 234
Kobiety	Gmina	8 279	8 241	8 212	8 129	8 042
	Miasto	4 047	4 004	3 949	3 908	3 847
	Wieś	4 232	4 237	4 263	4 221	4 195
Ludność ogółem	Miasto	8 123	8 026	7 912	7 818	7 737
Ludność ogółem	Wieś	8 441	8 456	8 498	8 479	8 429
Ludność ogółem	Gmina	16 564	16 482	16 410	16 297	16 166

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 23.03.2021)

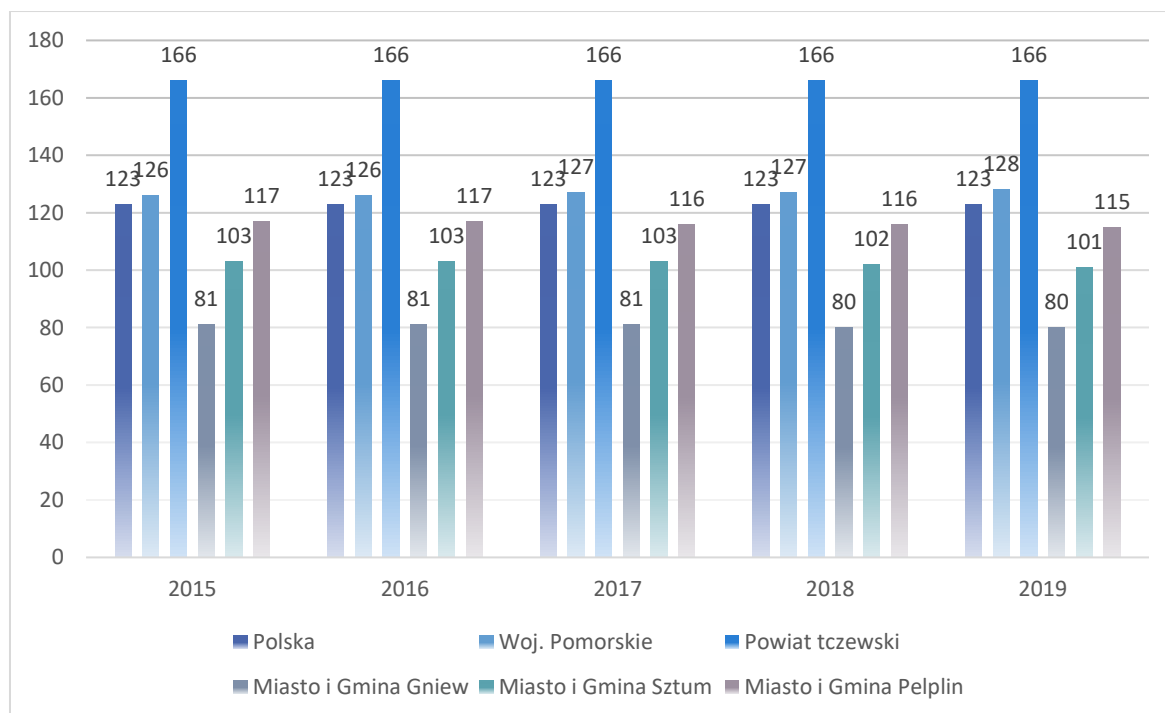
Z powyższej tabeli wynika, że liczba mężczyzn na obszarze miejskim od roku 2015 spadła, podobnie jak liczba kobiet na obszarze miejskim i wiejskim w tym samym okresie, natomiast liczba mężczyzn na terenie wiejskim w okresie do 2018 roku stopniowo wzrastała, ostatecznie przyjmując wartość wyższą niż w roku 2015. W 2019 roku liczba kobiet na terenie miejskim wynosiła 3 847, co stanowi 49,72% ludności miasta, na obszarze wiejskim liczba ta

wynosiła 4 195 - 49,77% ludności obszaru wiejskiego, natomiast łącznie na koniec 2019 roku liczba kobiet wynosiła 8 042 osób, co stanowi 49,75% mieszkańców Gminy Pelplin. Z kolei liczba mężczyzn na terenie miejskim wynosiła 3 890, co stanowi 50,28% ludności miasta, na obszarze wiejskim liczba mężczyzn wynosiła 4 234- 50,23% ludności obszaru wiejskiego, a łącznie na koniec 2019 roku było 8 124 mężczyzn, co stanowi 50,25% mieszkańców Gminy Pelplin.

Biorąc pod uwagę fakt, że liczba kobiet w Gminie Pelplin jest mniejsza niż liczba mężczyzn, współczynnik feminizacji w 2019 roku wynosił 99. Ogólna liczba mieszkańców na koniec 2019 roku wnosila 16 166 i w stosunku do 2015 roku spadła o 398 osób. Analogicznie gęstość zaludnienia na 1 km² na omawianym terenie spadła, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 1. Gęstość zaludnienia w Gminie Pelplin w latach 2015-2019 na tle wybranych gmin, powiatu, województwa i kraju [osoba/km²]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 23.03.2021)

Z analizy powyższego wykresu wynika, że gęstość zaludnienia na przestrzeni ostatnich lat uległa niewielkiej zmianie z tendencją spadkową, co koreluje ze zmniejszaniem się liczby ludności w gminie. W porównaniu do Gminy Gniew oraz Gminy Sztum, gęstość zaludnienia w Gminie Pelplin jest od lat większa, ze względu na m.in. mniejszą powierzchnię omawianej

jednostki. Z kolei w porównaniu do powiatu gęstość zaludnienia jest mniejsza, na co ma wpływ obecność porównywalnej wielkości miast w powiecie, a także fakt, że większość mieszkańców powiatu tczewskiego mieszka w mieście Tczew. W porównaniu do średniej gęstości zaludnienia województwa i kraju, gęstość zaludnienia Gminy Pelplin jest niższa, co może świadczyć o większej preferencji przez mieszkańców innych regionów w województwie przy wyborze miejsca osiedlenia.

Analizując stan ludności, należy zwrócić uwagę na ruch i przyrost naturalny w gminie, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5. Przyrost naturalny i ruch naturalny wg płci i obszaru w Gminie Pelplin w latach 2015-2019

Ruch naturalny wg płci i obszaru [osoba]						
	Obszar	2015	2016	2017	2018	2019
Urodzenia żywe – ogółem	Gmina Pelplin	174	172	197	183	169
Urodzenia żywe – mężczyźni		108	93	110	98	84
Urodzenia żywe – kobiety		66	79	87	85	85
Zgony - ogółem		179	197	165	191	177
Zgony - mężczyźni		97	110	72	95	90
Zgony - kobiety		82	87	93	96	87
Ruch naturalny		-5	-25	32	-8	-8
Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania [osoba]						
Przyrost naturalny	Polska	-0,67	-0,15	-0,02	-0,68	-0,91
	Woj. pomorskie	1,55	2,04	2,51	1,76	1,54
	Powiat tczewski	0,21	0,73	2,18	0,45	0,11
	Gmina Gniew	-0,50	0,00	-0,57	-1,41	-1,55
	Gmina Sztum	1,98	-0,80	-0,27	-1,62	-0,49
	Gmina Pelplin	-0,30	-1,51	1,95	-0,49	-0,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 24.03.2021)

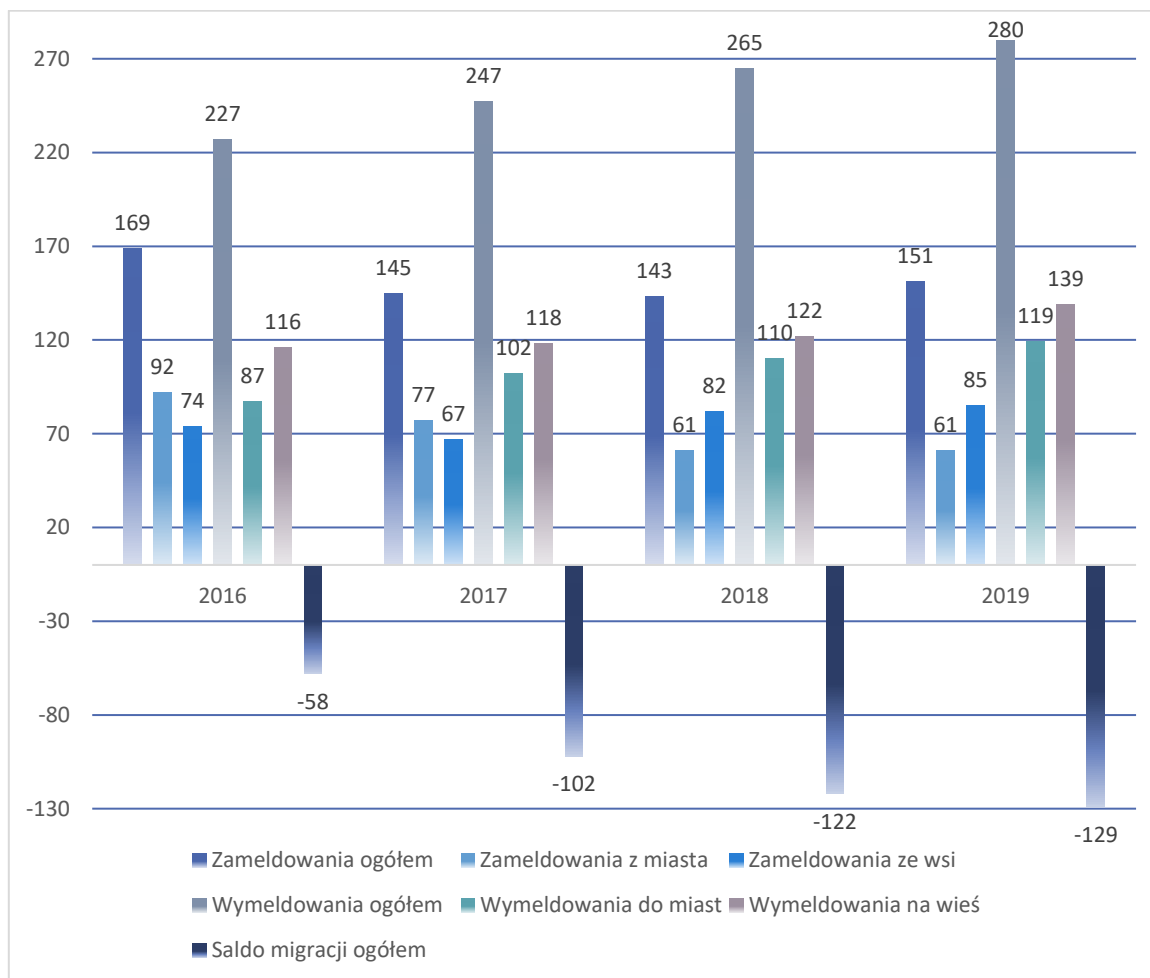

Jak wynika z powyższej tabeli, ruch naturalny w Gminie Pelplin na przestrzeni ostatnich lat wykazywał zmienne tendencje. W porównaniu do 2015 roku liczba urodzeń zmalała, choć zauważalnie więcej pojawiło się ich w roku 2017. W ciągu ostatnich lat urodziło się więcej chłopców niż dziewczynek. Z kolei liczba zgonów na przestrzeni lat wykazywała fluktuacje, a ich większą część stanowili mężczyźni. Najkorzystniejszy dla gminy był rok 2017, gdy liczby urodzeń znacznie przewyższała liczbę zgonów. Najbardziej ujemną wartość ruchu naturalnego zaobserwowano w roku 2016, gdzie liczba zgonów ogółem była o 25 większa od liczby urodzeń ogółem. Z kolei analizując dane dotyczące przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców, tylko w 2016 roku Gmina Pelplin wypadła niekorzystnie na tle powiatu i kraju, przyjmując wyższe wartości w pozostałych latach. Natomiast w porównaniu do województwa i powiatu, Gmina wypada gorzej, co koreluje z danymi dotyczącymi salda migracji - im więcej nowoprzybytych osób, szczególnie w wieku produkcyjnym, tym większa szansa na poprawienie wyników przyrostu naturalnego. W zestawieniu z Gminą Gniew, omawiana jednostka, poza rokiem 2016, wypada korzystniej, zaś w porównaniu do Gminy Sztum - wskaźnik ten zyskał wyższe wartości w latach 2017-2018, pozostając na równym poziomie w 2019 roku. Na koniec 2019 roku odnotowano przyrost naturalny na 1000 mieszkańców Gminy Pelplin na poziomie 0,49.

Ważnym punktem w omawianiu zmian demograficznych są migracje, które oprócz przyrostu naturalnego są czynnikiem kształtującym stan społeczeństwa. Migracje są przemieszczaniem się ludności, związanym ze zmianą miejsca zamieszkania, połączonym z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne). Poniższy wykres przedstawia saldo migracji w ostatnich latach.

Wykres 2. Saldo migracji w Gminie Pelplin w latach 2016-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 23.03.2021)

Od lat saldo migracji w Gminie Pelplin utrzymuje się na ujemnym poziomie, gdzie liczba osób wymeldowujących się zarówno z miasta, jak i z terenów wiejskich jest większa niż liczba nowych zameldowań. Większe wartości wymeldowań odnotowano na obszarach wiejskich, co wiąże się m.in. ze zjawiskiem suburbanizacji, czyli przenoszenia się z miasta na tereny podmiejskie. Poniższa tabela przedstawia saldo migracji na 1000 osób w porównaniu do powiatu, województwa i kraju, a także do miejscowości o porównywalnej wielkości w powiecie.

Tabela 6. Saldo migracji ogółem na 1000 ludności w latach 2015-2019

Saldo migracji ogółem na 1000 ludności [osoba]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	bd	0,0	0,0	0,1	0,2
Woj. pomorskie	bd	1,5	1,5	2,2	2,7
Powiat tczewski	bd	-1,4	-1,3	-1,3	-1,9
Gmina Gniew	bd	-4,3	-6,1	-5,3	-2,8
Gmina Sztum	bd	-2,5	-4,6	-5,6	-4,6
Gmina Pelplin	bd	-3,51	-6,21	-7,46	-7,94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 24.03.2021)

Biorąc pod uwagę dane zawarte w powyższej tabeli, Gmina Pelplin wypada niekorzystnie na tle kraju, województwa i powiatu. Z kolei w porównaniu do Gminy Gniew, od 2017 Gmina Pelplin uzyskuje niższe wartości wskaźnika migracji, natomiast w odniesieniu do Gminy Sztum wartości te od lat kształtują się niekorzystnie dla omawianej jednostki. Powyższe dane świadczą o częstszym wybieraniu innych obszarów jako miejsca osiedlenia się niż Gmina Pelplin. Stan ten z kolei może mieć związek z krajowym trendem - zjawiskiem suburbanizacji, które polega na odpływie mieszkańców z miasta do stref podmiejskich i tworzeniu się tzw. miast sypialni, z korzyścią dla miejscowości położonych w strefie podmiejskiej. Pomimo że powyższe wartości nie wskazują, czy ludność z Gminy Pelplin przenosi się na tereny podmiejskie większych miast, to sądząc na podstawie dodatnich wartości dla województwa pomorskiego, obszary poza powiatem tczewskim, w tym omawianej gminy, są rzadziej wybierane jako miejsce osiedleńcze.

Poniższa tabela ukazuje wskaźnik zmiany liczby ludności na 1 000 mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 7. Wskaźnik zmiany liczby ludności na 1000 mieszkańców w latach 2015-2019

Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców [osoba]					
	2015	2016	2017	2018	2019

Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców [osoba]					
Polska	-1,1	-0,1	0,0	-0,6	-0,7
Woj. pomorskie	2,5	3,4	3,7	4,0	4,5
Powiat tczewski	-3,7	2,0	0,5	-0,2	-1,3
Gmina Gniew	-7,2	-2,7	-4,2	-6,8	-6,5
Gmina Sztum	-2,0	-2,8	-5,1	-7,8	-7,8
Gmina Pelplin	-5,0	-5,0	-4,4	-6,9	-8,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 24.03.2021)

Powyżej przedstawiony wskaźnik uwzględnia zmiany liczby ludności w danej jednostce administracyjnej oraz ogólną liczbę ludności w przeliczeniu na 1 000 jej mieszkańców, uwzględniając zmiany w przyroście naturalnym oraz zmiany związane z migracją mieszkańców. Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że Gmina Pelplin w porównaniu do kraju, województwa i powiatu od lat wykazuje niższe wartości ww. wskaźnika. W porównaniu do jednostek o podobnej wielkości w powiecie, Gmina Gniew od 2016 roku uzyskuje pod tym względem wyższe wartości, natomiast Gmina Sztum od 2017 niższe wartości tego wskaźnika, niż omawiana jednostka.

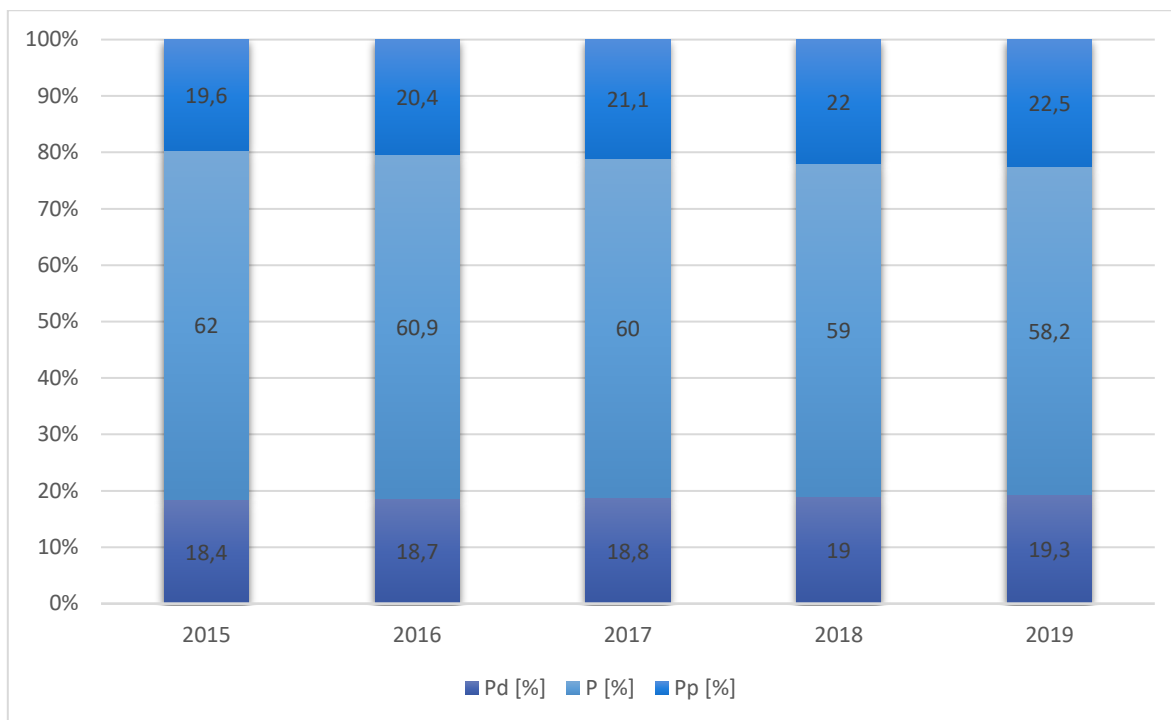
Kolejnym istotnym elementem jest udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców. Podczas tej analizy wprowadzono następujące oznaczenia:

- Pd – wiek przedprodukcyjny (poniżej 17 roku życia),
- P – wiek produkcyjny (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni w wieku 18-64 lat),
- Pp – wiek poprodukcyjny (kobiety po 59 roku życia, mężczyźni po 64 roku życia).

Poniższy wykres przedstawia ludność wg ekonomicznych grup wiekowych.

Wykres 3. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Pelplin w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 7.01.2021)

Z powyższego wykresu wynika, że procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku poprodukcyjnym wzrasta sukcesywnie od 2015 roku. Z kolei w tym samym okresie % osób w wieku produkcyjnym spada. Ważnym z punktu widzenia m.in. gospodarczego jest stały wzrost udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, aby zahamować krajowy trend starzejącego się społeczeństwa. Relacje między poszczególnymi grupami ludności według wieku obrazują wskaźniki obciążenia demograficznego, które zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 8. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym [osoba]						
	2015	2016	2017	2018	2019	% zmiany
Polska	109,1	112,7	115,5	118,3	121,0	10,9
Woj. pomorskie	94,6	97,5	99,9	102,0	104,1	10,4
Powiat tczewski	85,2	88,6	92,1	94,8	98,2	15,3

Gmina Gniew	84,1	88,7	94,7	99,6	103,8	23,4
Gmina Sztum	86,1	91,8	97,0	102,7	108,9	26,5
Gmina Pelplin	75,8	79,5	83,8	85,9	90,1	18,9
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba]						
	2015	2016	2017	2018	2019	% zmiany
Polska	31,4	32,7	34,0	35,3	36,5	16,2
Woj. pomorskie	29,5	30,8	32,1	33,2	34,3	16,3
Powiat tczewski	27,3	28,5	30,0	31,0	32,1	17,6
Gmina Gniew	26,4	27,7	29,7	31,2	32,2	22,0
Gmina Sztum	25,7	27,3	29,0	31,0	32,9	28,0
Gmina Pelplin	24,3	25,5	27,0	27,9	29,1	19,8
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [osoba]						
	2015	2016	2017	2018	2019	% zmiany
Polska	22,8	23,9	25,0	26,1	27,2	19,3
Woj. pomorskie	21,3	22,4	23,4	24,5	25,5	19,7
Powiat tczewski	19,6	20,6	21,8	22,6	23,7	20,9
Gmina Gniew	19,8	20,6	22,0	22,8	23,5	18,7
Gmina Sztum	17,8	18,9	20,3	21,9	23,6	32,6
Gmina Pelplin	17,5	18,4	19,4	20,3	21,0	20,0
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem [osoba]						
	2015	2016	2017	2018	2019	% zmiany
Polska	15,8	16,4	17,0	17,5	18,1	14,6
Woj. pomorskie	14,7	15,3	15,8	16,4	16,9	15,0
Powiat tczewski	13,6	14,2	14,9	15,4	15,9	16,9
Gmina Gniew	13,8	14,3	15,1	15,6	16,0	15,9
Gmina Sztum	12,7	13,4	14,2	15,1	16,1	26,7
Gmina Pelplin	12,3	12,9	13,5	14,0	14,5	17,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 24.03.2021)

Od 2015 roku wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym dla Gminy Pelplin jest niższy niż dla porównywanych jednostek. Jednakże wzrost tego wskaźnika w porównaniu do roku 2015 był większy niż dla kraju, województwa i powiatu. Podobną sytuację obserwuje się odnośnie wskaźnika ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do pozostałych jednostek na przestrzeni ostatnich lat. W obu wskaźnikach zanotowano stopniowy wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób z pozostałych grup, co jest zgodne z ogólnokrajową tendencją starzenia się społeczeństwa. Gmina pod względem odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w całej grupie ludności plasuje się na lepszej pozycji, co jest korzystne przede wszystkim pod względem gospodarczym. Ważne jest jednak to, by mieć na uwadze tempo zmian, które postępują stosunkowo szybciej niż w kraju, województwie i powiecie.

Szczególne walory poznawcze dla określenia struktury wieku ludności pod względem społeczno-gospodarczym przedstawia tzw. współczynnik obciążenia demograficznego, którego wartości w Polsce, województwie pomorskim, powiecie tczewskim, a także w analizowanych gminach przyjmują tendencję zwykłą, co wskazuje na proces starzenia się ludności. W tym zakresie, podobnie jak przy powyższych wskaźnikach, Gmina Pelplin wypada korzystniej na tle porównywanych jednostek, jednakże tempo zmian jest szybsze niż w kraju, województwie i powiecie. Podobne tendencje zanotowano we wskaźniku obrazującym odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji, który także zwiększa swoje wartości w/w jednostkach terytorialnych.

Podsumowując przedstawione w niniejszym podrozdziale informacje, ważną kwestią jest względnie stale ujemny poziom przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Taki stan powoduje zagrożenie społeczne i gospodarcze dla omawianego obszaru, co wymaga podjęcia odpowiednich kroków. Postępujący ujemny poziom powyższych wskaźników będzie w konsekwencji prowadził do zmniejszania się liczby ludności Gminy Pelplin. Pomimo że jest to ogólnopolski trend, zmniejszenie się liczby ludności na terenie gminy, a tym samym liczby konsumentów i pracowników, może doprowadzić do osłabienia gospodarki na poziomie lokalnym, co wpłynie na zmniejszenie tempa rozwoju regionu.

Nie bez znaczenia jest fakt, że na terenie omawianego obszaru przeważa liczba mężczyzn w stosunku do liczby kobiet. Większy udział mężczyzn w liczbie ludności (czyli współczynnik feminizacji poniżej 100) może wynikać z częstszej zmiany miejsca zamieszkania, np. w poszukiwaniu pracy, wyjazdu na studia, czy też z powodu częstszego rodzenia się chłopców niż dziewczynek w ostatnich latach.

Ważną kwestią jest zjawisko starzenia się społeczeństwa, co jest od lat utrzymującym się trendem na poziomie lokalnym i krajowym, wymuszającym niezbędne działania społeczne oraz infrastrukturalne. Konieczne jest prowadzenie kampanii społecznych, które będą miały na celu poprawę świadomości na temat stanu zdrowia. Niezbędne są także inwestycje infrastrukturalne, mające na celu poprawę systemu ochrony zdrowia oraz zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców Gminy Pelplin. Warto ustabilizować sytuację życiową młodych małżeństw i osób planujących założenie rodziny. Może to spowodować wzrost przyrostu naturalnego w przyszłości, co będzie miało korzystne przełożenie społeczne i gospodarcze. Oprócz tego charakterystyka sytuacji demograficznej wskazuje na kształtowanie się podłoża dla rozwoju przedsiębiorstw usługowych, handlowych i produkcyjnych, których grupami docelowymi będą osoby starsze oraz niewielkie rodziny. W coraz większym stopniu seniorzy wyróżniają się stałą chęcią uczestniczenia w życiu społecznym, co z kolei należy brać pod uwagę podczas planowania działań dla mieszkańców gminy. Obecnie charakterystyczna dla całego społeczeństwa jest chęć podwyższania standardu życia. Dzięki temu szanse na rozwój otrzymują przedsiębiorstwa handlowe i usługowe, oferujące towary i usługi inne niż tzw. „pierwszej potrzeby”. Wśród nich można wyróżnić np. artykuły sportowe, produkty turystyczne, a także zyskujące w ostatnich latach popularność produkty ekologiczne. Wspieranie tego typu działalności, dostosowywanie infrastruktury oraz obecność

różnorodnych usług na terenie Gminy Pelplin może korzystnie wpłynąć na wartości przyrostu naturalnego i salda migracji, pokazując gminę jako miejsce przyjazne do życia.

3.2. Działalność oświatowa

Edukacja stanowi istotną dziedzinę w wymiarze nie tylko lokalnym, ale i ogólnokrajowym. Im wyższy poziom wykształcenia społeczeństwa, tym szybciej i lepiej można się adaptować się do dynamicznie zmieniającej się sytuacji gospodarczej i społecznej.

Na terenie Gminy Pelplin znajdują się szkoły publiczne i niepubliczne; gmina jest organem prowadzącym dla sześciu szkół podstawowych, pięciu przedszkoli oraz trzech żłobków. Przed reformą oświaty z 2017 roku działały również pod zarządem gminy gimnazja, a w wyniku zmian w szkolnictwie i ich likwidacji od roku szkolnego 2017/2018 zaprzestano przyjmowania nowych roczników. Ostatnie roczniki klas w latach 2017–2019 były nazywane „oddziałami gimnazjalnymi”.

W gminie funkcjonują następujące placówki oświatowe publiczne, których Gmina Pelplin jest organem prowadzącym:

- Zespół Kształcenia i Wychowania nr 1 im. Jana Pawła II w Pelplinie - Przedszkole „Jedyneczka” i Szkoła Podstawowa,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Biskupa Konstantyna Dominika w Pelplinie,
- Zespół Kształcenia i Wychowania w Rajkowach - Szkoła Podstawowa i Przedszkole,
- Zespół Kształcenia i Wychowania w Kulicach - Szkoła Podstawowa i Przedszkole,
- Zespół Kształcenia i Wychowania im. Henryka Sienkiewicza w Rudnie - Szkoła Podstawowa, Przedszkole i Filia Przedszkola w Rudnie z siedzibą w Lignowach Szlacheckich,
- Szkoła Podstawowa w Małych Walichnowach,
- Przedszkole nr 2 w Pelplinie,
- Żłobek Lolek w Pelplinie,
- Żłobek Heniek w Rudnie,
- Żłobek Kostek w Pelplinie.

Ponadto na terenie gminy działalność prowadzą także placówki oświatowe, niepodlegające pod Gminę Pelplin:

- Collegium Marianum Liceum Katolickie im. Jana Pawła II w Pelplinie (organ prowadzący: Diecezja Pelplińska),
- Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Pelplińskiej w Pelplinie (organ prowadzący: Diecezja Pelplińska),
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Pelplinie (organ prowadzący: powiat tczewski),
- Pelpliński Uniwersytet Trzeciego Wieku w Pelplinie (filia GUTW Uniwersytetu Gdańskiego),
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Pelplinie - Liceum Ogólnokształcące im. Ks. Janusza St. Pasierba, Szkoła Branżowa I Stopnia, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (organ prowadzący: powiat tczewski).

Liczba żłobków w 2015 roku wynosiła jeden, natomiast obecnie ich liczba zwiększyła się do 3. Poniższa tabela prezentuje podstawowe dane dotyczące żłobków, będących pod nadzorem Gminy Pelplin.

Tabela 9. Dane dotyczące żłobków prowadzonych przez Gminę Pelplin

Żłobki będące pod nadzorem Gminy Pelplin						
	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Oddziały	oddział	23	25	26	27	28
Miejsca	miejsce	17	30	30	50	50
Dzieci przebywające w ciągu roku	osoba	19	43	60	80	91
Dzieci - stan na 31 XII	osoba	17	21	29	49	47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 24.03.2021)

Wraz z powstaniem nowych żłobków na terenie gminy zwiększyła się liczba miejsc dla dzieci z 17 do 50. Obecność żłobków pozwala na realizowanie się zawodowo młodych rodziców, pomoc w powrocie do pracy zawodowej, co z kolei wpływa na podnoszenie

standardu życia mieszkańców. Poniżej przedstawione zostały wskaźniki dotyczące opieki w żłobkach.

Żłobki - wskaźniki					
	2015	2016	2017	2018	2019
Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 [osoba]					
Polska	68	78	86	105	124
Woj. pomorskie	60	63	70	84	106
Powiat tczewski	50	53	42	69	88
Gmina Gniew	0	0	0	0	36
Gmina Sztum	162	113	111	116	209
Gmina Pelplin	33	41	55	92	93
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 [miejsce]					
Polska	73	82	93	118	138
Woj. pomorskie	68	69	76	97	118
Powiat tczewski	57	62	42	81	110
Gmina Gniew	0	0	0	0	36
Gmina Sztum	165	99	120	116	209
Gmina Pelplin	33	58	57	94	99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 24.03.2021)

Wskaźnik liczby dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1 000 dzieci w wieku do lat trzech w Gminie Pelplin wzrósł od 2015 roku niemal trzykrotnie, z czym koreluje wskaźnik liczby miejsc w żłobkach na 1 000 dzieci w wieku do lat 3. Jednakże wynik ten jest niższy od 2019 roku w porównaniu do średniej dla kraju, województwa i powiatu, a także w porównaniu do Gminy Sztum. Omawiana jednostka wypada lepiej na tle Gminy Gniew, gdzie wg danych GUS nie istnieje żłobek prowadzony przez samorząd gminny.

Poniższa tabela prezentuje podstawowe dane dotyczące przedszkoli, będących pod nadzorem Gminy Pelplin.

Tabela 10. Dane dotyczące przedszkoli prowadzonych przez Gminę Pelplin

Przedszkola będące pod nadzorem Gminy Pelplin						
	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Oddziały	oddział	23	25	26	27	28
Miejsca	miejsce	537	567	587	602	602
Dzieci ogółem	osoba	502	549	557	557	547

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 24.03.2021)

W porównaniu do 2015 roku wzrosła liczba oddziałów w przedszkolach, a tym samym liczba miejsc dla dzieci, co jest korzystną zmianą. Powyższe wyniki mają także odzwierciedlenie we wskaźnikach dotyczących wychowania przedszkolnego, które ukazuje tabela poniżej.

Tabela 11. Wskaźniki dotyczące wychowania przedszkolnego

Wychowanie przedszkole - wskaźniki [osoba]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego					
Polska	1,12	1,01	0,94	0,89	1,00
Woj. pomorskie	1,24	1,13	1,03	0,98	1,13
Powiat tczewski	1,35	1,17	1,09	0,99	1,17
Gmina Gniew	2,00	1,55	1,34	1,28	1,50
Gmina Sztum	1,10	1,05	0,92	0,93	1,06
Gmina Pelplin	1,11	0,97	0,91	0,81	0,83
Miejsca w przedszkolach na 1000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat [osoba]					
Polska	626,1	700,9	762,0	805,4	733,4

Wychowanie przedszkole - wskaźniki [osoba]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Woj. pomorskie	547,8	609,9	675,6	714,0	643,4
Powiat tczewski	533,3	621,2	670,7	731,7	641,3
Gmina Gniew	353,8	458,7	558,3	569,3	508,4
Gmina Sztum	623,2	700,8	769,7	774,9	709,4
Gmina Pelplin	673,8	750,0	818,7	878,8	927,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 24.03.2021)

Wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat, przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego, wyższy niż 1,00 oznacza, że liczba miejsc w przedszkolach jest niewystarczająca w porównaniu z zapotrzebowaniem. Od 2016 roku wskaźnik ten dla omawianej Gminy utrzymuje się poniżej tej wartości, co może oznaczać, że liczba miejsc w przedszkolach jest wystarczająca. Pod tym względem sytuacja w Gminie Pelplin jest najbardziej korzystana w porównaniu do średniej dla kraju, województwa, powiatu, a także Gminy Gniew i Gminy Sztum. Z powyższymi danymi koreluje wskaźnik miejsc w przedszkolach na 1000 dzieci w grupie wiekowej 3-6 lat. Im wyższa jego wartość, tym większa szansa na otrzymanie miejsca dla swojego dziecka w placówce.

Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące szkolnictwa podstawowego na terenie Gminy Pelplin.

Tabela 12. Dane dotyczące szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Pelplin

Szkoly podstawowe będaące pod nadzorem Gminy Pelplin						
	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Oddziały w szkołach	oddziały	58	54	64	73	76
Uczniowie ogółem	Osoba	1 153	1 056	1 235	1 403	1 431
Uczniowie – chłopcy	Osoba	581	549	630	709	722
Uczniowie - dziewczęta	Osoba	572	507	605	694	709

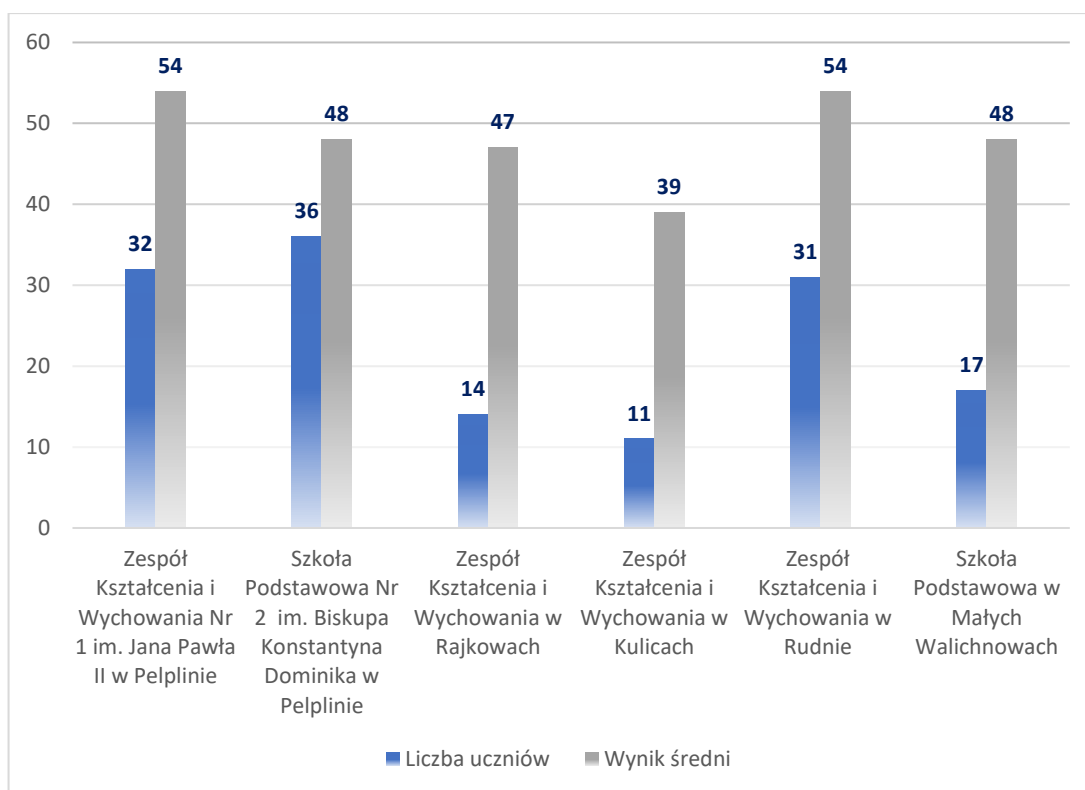
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 25.03.2021)

Wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych w latach 2018 i 2019, a także liczby oddziałów, wynika ze wspomnianej reformy oświatowej i wiążącej się z nią likwidacji gimnazjów. Młodzież będąca do tej pory uczniami klas gimnazjalnych ostatnie lata nauki spędziła w szkołach podstawowych. Liczba chłopców od lat jest większa niż liczba dziewcząt.

Poniższe tabele przedstawiają wyniki egzaminów ósmoklasisty, który został przeprowadzony w 2020 r. w szkołach podstawowych funkcjonujących na obszarze Gminy Pelplin. Ich analiza wskazuje, że najwyższe średnie wyniki ocen z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego uzyskali uczniowie Zespołu Szkół Kształcenia i Wychowania nr 1 im. Jana Pawła II w Pelplinie oraz Zespołu Kształcenia i Wychowania w Rudnie. Nieco gorzej wypadli wychowankowie Szkoły Podstawowej nr 2 im. Biskupa Konstantyna Dominika w Pelplinie.

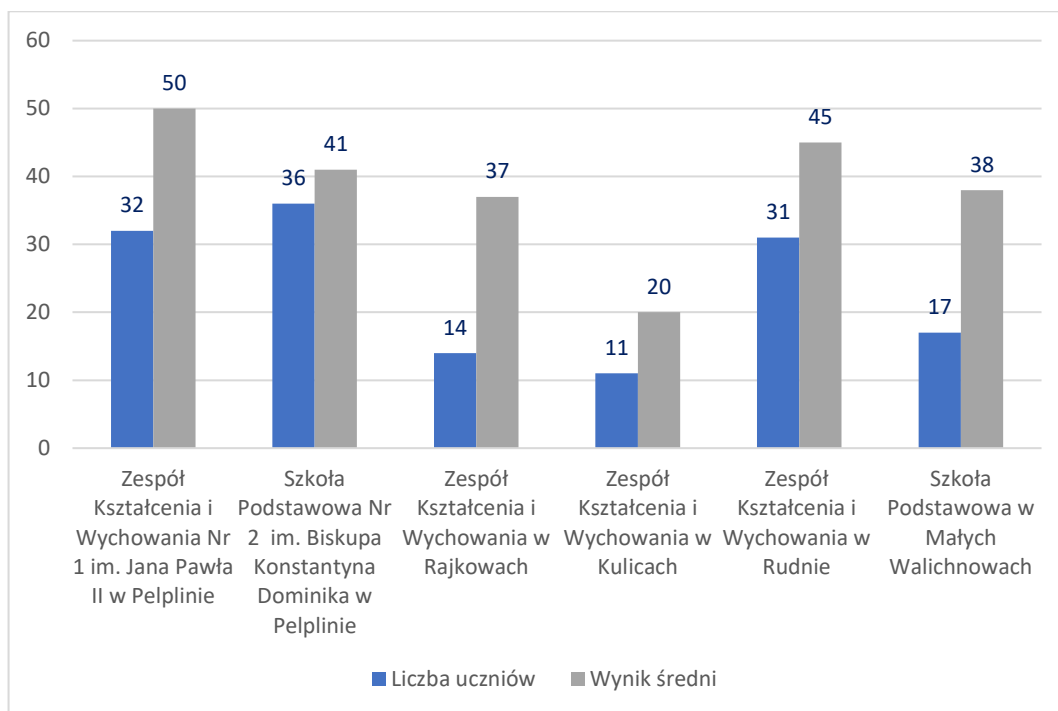
Wykres 4. Wyniki egzaminu ósmoklasistów z języka polskiego w 2020 r.

Źródło: dane pozyskane z UMiG w Pelplinie.

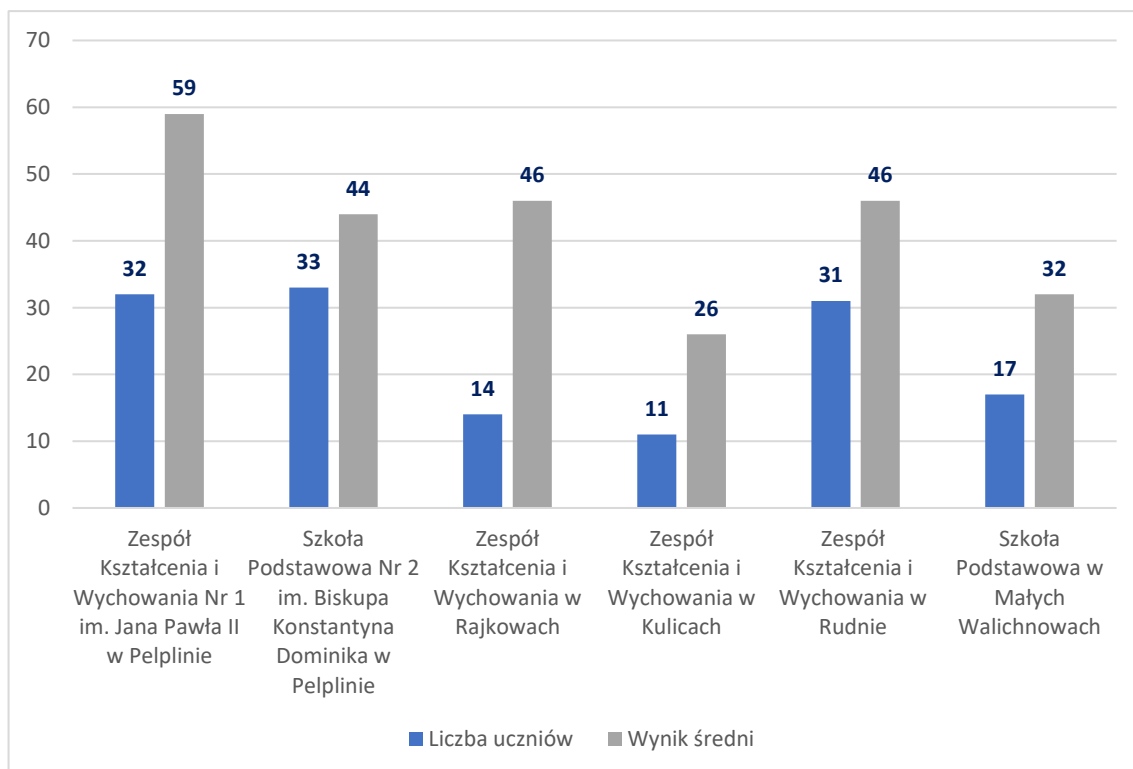

Wykres 5 Wyniki egzaminu ósmoklasistów z matematyki w 2020 r.

Źródło: dane pozyskane z UMiG w Pelplinie.

Wykres 6 Wyniki egzaminu ósmoklasistów z języka angielskiego w 2020 r.

Źródło: dane pozyskane z UMiG w Pelplinie.

W poniższej tabeli zaprezentowano współczynnik skolaryzacji netto, który jest jedną z podstawowych miar powszechności edukacji. Oblicza on relację liczby osób w danej grupie wiekowej uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w tej grupie wiekowej.

Tabela 13. Współczynniki skolaryzacji netto w szkołach podstawowych

Współczynniki skolaryzacji netto [%]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	90,11	92,53	93,35	93,85	93,69
Woj. pomorskie	89,87	91,49	92,59	93,21	93,00
Powiat tczewski	87,49	90,32	91,84	91,99	91,53
Gmina Gniew	79,30	81,91	81,78	82,47	82,53
Gmina Sztum	81,63	81,50	84,77	85,78	85,90
Gmina Pelplin	87,65	91,09	91,84	93,66	94,07

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 25.03.2021.)

Wartość współczynnika skolaryzacji powyżej 100% oznacza, że naukę pobiera więcej uczniów niż jest zameldowanych na tym samym terenie. Z kolei współczynnik niższy niż 100% oznacza, że część uczniów z danego terenu pobiera naukę na terenie innego JST. W porównaniu ze średnią dla kraju i województwa wartości dla gminy są zbliżone, a w przypadku powiatu - wyższe lub zbliżone. Gmina Pelplin korzystnie wypada na tle Gminy Gniew oraz Gminy Sztum, osiągając najwyższy współczynnik skolaryzacji przez ostatnie lata. Wynik ten pozytywnie wpływa na odbiór szkolnictwa podstawowego w Gminie na tle porównywanych JST.

Po ukończeniu podstawowego nauczania absolwenci szkół podstawowych mają możliwość podjęcia dalszego kształcenia na terenie gminy. Do tych placówek należą: Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Pelplinie, prowadzący Liceum Ogólnokształcące im. Ks. Janusza

St. Pasierba, Szkoła Branżowa I Stopnia, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych oraz Collegium Marianum Liceum Katolickie im. Jana Pawła II w Pelplinie. Kształcenie na poziomie wyższym absolwenci szkół średnich mogą podjąć na uczelniach, znajdujących się najbliżej w Trójmieście, Elblągu, Tczewie, Starogardzie Gdańskim i Grudziądzu.

Z powodu stałego pogarszania się stanu technicznego budynków, należy stale przeprowadzać remonty oraz modernizacje, aby zapewnić jak najlepsze warunki kształcenia. Konieczne jest także uzupełnianie wyposażenia placówek oświatowych w różnego rodzaju nowoczesny sprzęt oraz pomoce dydaktyczne, co wpłynie na poprawę jakości i skuteczność kształcenia.

Gmina skorzystała z programu LOWE – Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji; to projekt Ministerstwa Edukacji Narodowej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Z inicjatywy Ministerstwa Edukacji Narodowej od 2017 r. utworzonych zostało 50 Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji w 13 województwach. Od 2020 roku tworzonych jest 100 kolejnych ośrodków, w tym jeden działa w Pelplinie.

LOWE to dobrowolnie przyjęta przez szkoły dodatkowa funkcja polegająca na aktywizacji środowiska lokalnego na rzecz umiejętności osób dorosłych. Szkoły tworzą szeroką sieć usług społecznych. Zadaniem LOWE jest dotarcie z ofertami edukacyjnymi dla dorosłych, w tym szczególnie osób mieszkających w małych i odległych miejscowościach lub w zaniedbanych dzielnicach miast. Szkoły pełniące funkcję lokalnych ośrodków realizują oferty edukacyjne dla rodziców i innych osób dorosłych zarówno z zakresu umiejętności podstawowych, jak i innych kompetencji kluczowych, będących fundamentem dla uczenia się przez całe życie. Oferty te opierają się na rozpoznaniu konkretnych potrzeb osób dorosłych w środowisku lokalnym. Ich popularność i skuteczność jest tym lepsza im lepsze jest to rozpoznanie.

Podsumowując dane dotyczące działalności oświatowej pod nadzorem Gminy Pelplin, gmina wypada całkiem korzystnie na tle powiatu, województwa i kraju. Przede wszystkim pod względem zapewniania miejsc dzieciom przedszkolach omawiana jednostka osiąga bardzo dobre wyniki. Z kolei warto zwrócić uwagę na liczbę miejsc w żłobkach - pomimo zwiększenia liczby tego typu placówek, gmina osiąga lepsze wyniki wskaźników dotyczących miejsc jedynie od Gminy Gniew (spośród jednostek administracyjnych branych pod uwagę w analizie).

Zalecane jest stałe inwestowanie w oświatę, a także dążenie do poprawy warunków kształcenia, co z kolei przełoży się na decyzje rodziców o tym, do jakiej szkoły skierują swoje dzieci. W tym zakresie konieczne jest przeznaczanie części budżetu gminy oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację różnego rodzaju programów i inwestycji. Dzięki temu powstaną większe możliwości wsparcia działalności edukacyjnej; tego typu działania są stale wymagane ze względu na potrzeby poszczególnych placówek w celu zapewnienia jak najlepszego standardu nauczania. To wszystko przyczyni się do rozwoju szkolnictwa, a powszechny dostęp do edukacji oraz dbanie o wysoki poziom nauczania w przyszłości może zaprocentować wzrostem demograficznym, a także spowodować rozwój rynku pracy i przedsiębiorczości na terenie Gminy Pelplin.

3.3. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Wg Zintegrowanego Informatora Pacjenta - ZIP - NFZ (stan na marzec 2021 roku) na terenie Gminy Pelplin działały następujące placówki medyczne:

1. Poradnie, gabinety podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) oraz placówki, świadczące specjalistyczną pomoc medyczną:
 - MEDICAL MEDYCYNĄ Sp. z o.o.: Poradnia położniczo-ginekologiczna, gabinet lekarza POZ, gabinet pielęgniarki POZ, gabinet położnej POZ,
 - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "PELMED": gabinet lekarza POZ, poradnia ginekologiczno-położnicza, poradnia chirurgii ogólnej,
 - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Poradnia Zdrowia Psychicznego": poradnia zdrowia psychicznego,
 - Pelplińskie Centrum Zdrowia: gabinet lekarza POZ, gabinet pielęgniarki POZ, gabinet położnej POZ,
 - "PEL- POL"s.c. Grupowa Praktyka Pielęgniarska,
 - RADOMED Radosław Dobrowolski,
 - Gal-Optyk S.C. A. Gardzińska, L. Sandomierski,
 - Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Barbara Krajnik,
 - Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Marzenna Rak-Wiese,
 - Poradnia stomatologiczna.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez GUS w 2019 r. na obszarze Gminy Pelplin działały 4 apteki. Poniższa tabela przedstawia liczbę porad lekarskich, jakie zostały udzielone w ostatnich latach na w Gminie Pelplin.

Tabela 14. Liczba udzielonych porad lekarskich ogółem w latach 2015-2019

Liczba porad lekarskich ogółem					
	2015	2016	2017	2018	2019
Ambulatoryjna opieka zdrowotna	59 083	75 505	81 247	81 334	83 631
Podstawowa opieka zdrowotna	49 177	64 886	71 721	72 896	74 349

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 24.03.2021).

Podsumowując dane z powyższej tabeli można zauważyć, że liczba porad lekarskich zarówno w zakresie ambulatoryjnej, jak i podstawowej opieki zdrowotnej w porównaniu do 2015 roku wzrosła. Na taki stan ma wpływ poziom świadomości mieszkańców w zakresie dbania o zdrowie oraz prowadzany styl życia i starzejące się społeczeństwo.

Pomoc społeczna ma na celu wsparcie osób i rodzin, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej oraz mają trudność z samodzielny rozwiązywanie problemów. Powodem tego może być brak adekwatnych umiejętności, zasobów lub możliwości. Działania w zakresie pomocy społecznej są regulowane przez Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876). Obecne rozumienie ubóstwa łączy kilka aspektów z nim związanym, dotyczących kwestii ekonomicznych, zdrowotnych, społecznych i edukacyjnych. Stąd też działalność pomocy społecznej obejmuje wsparcie w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych, działania profilaktyczne (zapobiegające powstawaniu trudnych sytuacji życiowych), działania aktywizujące (usamodzielniające osoby i rodziny) oraz działania socjalizujące (integracja ze środowiskiem i likwidacja wykluczenia społecznego).

Ze wspomnianej powyżej ustawy (art. 17 ust. 1) wynika obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Pelplin na lata 2017-2021, która została przyjęta uchwałą Nr XXX/222/16 Rady Gminy Pelplin z dnia 29 grudnia 2016 roku.

W dokumencie zostały zawarte cele strategiczne, które nakreślają konkretne działania w zakresie udzielania pomocy społecznej. W zakresie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu powstał Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Pelplin na 2021 rok (Uchwała nr XXIV/217/20 z XXIV sesji RM z dnia 18 grudnia 2020 roku). W zakresie przeciwdziałania narkomani funkcjonuje program Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Pelplin na 2021 rok (Uchwała nr XXIV/218/20 z XXIV sesji RM z dnia 18 grudnia 2020 roku).

Na omawianym terenie funkcjonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPPS), który w ramach swojej działalności realizuje zadania związane z prowadzeniem diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, udzielaniem świadczeń oraz aktywizowaniem środowiska lokalnego. MOPPS w Pelplinie współpracuje m.in. z Urzędem Gminy w Pelplinie, radnymi, sołtysami, policją, placówkami oświatowymi, placówkami ochrony zdrowia, poradniami specjalistycznymi, Powiatowym Urzędem Pracy czy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

Główną formą pomocy są świadczenia pieniężne, które mogą być przeznaczone dla osób posiadających obywatelstwo polskie, zamieszkujących i przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz dla cudzoziemców, którzy zamieszkują i przebywają w Polsce, posiadając zezwolenie na pobyt stały lub status uchodźcy, nadany w Rzeczypospolitej Polskiej, obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, którzy mając zezwolenie na pobyt, przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Świadczenia pieniężne mogą być przyznane osobom oraz rodzinom, których dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych. Zostały one ustalone w oparciu o próg interwencji socjalnej, a w przypadku rolników - na podstawie dochodu miesięcznego z 1 hektara przeliczeniowego, określonego w obwieszczeniu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto osoba lub rodzina musi borykać się z minimum jednym z poniżej wymienionych problemów:

- ubóstwo,
- sieroctwo,
- bezdomność,
- bezrobocie,

- niepełnosprawność
- długotrwała lub ciężka choroba,
- przemoc w rodzinie,
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudność w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizm lub narkomania,
- zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe,
- klęski żywiołowe lub ekologiczne.

Poniżej została przedstawiona skala finansowej pomocy w postaci świadczeń pieniężnych w Gminie Pelplin.

Tabela 15. Finansowa pomoc społeczna w Gminie Pelplin w latach 2015-2019

Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego					
	2015	2016	2017	2018	2019
Poniżej kryterium dochodowego	369	369	342	287	252
Powyżej kryterium dochodowego	152	149	164	181	196
Ogółem	521	518	506	468	448
Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej [osoba]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Poniżej kryterium dochodowego	1 137	1 042	909	775	713
Powyżej kryterium dochodowego	339	321	369	403	428
Ogółem	1 476	1 363	1 278	1 178	1 141
Korzystający ze świadczeń rodzinnych					
	2015	2016	2017	2018	2019
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	632	665	676	653	602

Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego					
	2015	2016	2017	2018	2019
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny [osoba]	1 314	1 379	1 394	1 331	1 229
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny [osoba]	1 202	1 260	1 277	1 224	1 134

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 26.03.2021).

Liczba gospodarstw domowych, korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego ulegała stopniowemu zmniejszeniu od 2015 roku, natomiast powyżej kryterium dochodowego przyjmowała zmienne wartości, a ostatecznie ich liczba wzrosła. Sytuacja ta odzwierciedla się także w przypadku liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Z kolei liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych na dzieci w latach 2016-2018 wzrosła, a w 2019 roku była niższa niż w 2015 roku, co ma również odzwierciedlenie w liczbie dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. Zdecydowana większość tych świadczeń przeznaczana jest na dzieci w wieku do 17 lat. Spadek liczby beneficjentów jest zjawiskiem korzystnym, ze względu na zmniejszanie wysokości kosztów opieki nad osobami będącymi w trudnej sytuacji życiowej.

W Gminie Pelplin w 2019 roku korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej powyżej kryterium dochodowego stanowili 37,51% wszystkich beneficjentów, co jest wynikiem niższym w porównaniu do kraju (42,82%), województwa Pomorskiego (45,47%), powiatu tczewskiego (42,61%), a zarazem wyższym niż dla Gminy Sztum (35,16%) oraz Gminy Gniew (33,56%)². Kryterium dochodowe podlega sprawdzaniu co 3 lata, mając na względzie wynik badań progu interwencji socjalnej. Na wniosek Rady Dialogu Społecznego, Rada Ministrów może zweryfikować kwoty kryteriów dochodowych, w momencie gdy w danym roku kalendarzowym kwota kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej oraz kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie będzie równa lub niższa niż minimum egzystencji ustalone przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. W chwili pisania niniejszej strategii zarówno kwoty zasiłków jak i kryteriów dochodowych określa rozporządzenie Rady

² Obliczone na podstawie danych zawartych w Głównym Urzędzie Statystycznym Bank Danych Lokalnych.

Ministrów z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Zgodnie z Ustawą z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej w szczególnie uargumentowanych przypadkach osobie albo rodzinie, przekraczającej kryterium dochodowe, można przyznać specjalny zasiłek celowy, który nie podlega zwrotowi, albo zasiłek okresowy, zasiłek celowy lub pomoc rzeczowa pod warunkiem zwrotu części bądź całości kwoty zasiłku lub wydatków na pomoc rzeczową.

Poniższa tabela przedstawia zasięg pomocy społecznej w porównaniu do kraju, województwa i powiatu.

Tabela 16. Pomoc społeczna w latach 2015-2019

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności [osoba]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	710	645	568	513	463
Woj. pomorskie	739	676	587	532	481
Powiat tczewski	817	764	683	623	587
Gmina Gniew	985	851	695	626	570
Gmina Sztum	889	777	669	552	537
Gmina Pelplin	887	826	778	721	703
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej [%]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	7,1	6,5	5,7	5,1	4,6
Woj. pomorskie	7,4	6,8	5,9	5,3	4,8
Powiat tczewski	8,2	7,6	6,8	6,2	5,9
Gmina Gniew	9,8	8,5	6,9	6,3	5,7
Gmina Sztum	8,9	7,8	6,7	5,5	5,4
Gmina Pelplin	8,9	8,3	7,8	7,2	7,0
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]					

	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	26,8	29,4	29,3	29,4	27,0
Woj. pomorskie	26,8	28,8	28,9	29,5	27,6
Powiat tczewski	28,7	31,4	32,4	32,9	31,3
Gmina Gniew	37,0	39,8	41,0	41,4	40,3
Gmina Sztum	27,6	30,3	31,1	32,8	31,9
Gmina Pelplin	34,9	37,4	38,5	36,9	34,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 15.01.2021).

Skala pomocy społecznej w zakresie liczby beneficjentów na 10 000 mieszkańców w Gminie Pelplin jest wyższa w porównaniu do kraju, województwa, powiatu, a także Gminy Gniew i Gminy Sztum. Sytuacja ta koreluje z zasięgiem korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej. Przy tym oba wskaźniki ulegają stopniowemu zmniejszeniu w Gminie Pelplin od 2015 roku. Podobnie udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny, w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku jest niższy jedynie w porównaniu do Gminy Gniew. Istotną formą pomocy finansowej w ostatnich latach są świadczenia Rodzina 500+ i świadczenia rodzinne. Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających to świadczenie w Gminie Pelplin w 2018 wyniosła 1 082, a programem objęto 1 776 dzieci.³

Podczas ustalania polityki społecznej konieczne jest uwzględnienie starzenia się społeczeństwa. Wg raportu GUS z 2018 roku o sytuacji osób starszych, spada relacja wynagrodzenia osób starszych do przeciętnego wynagrodzenia, mimo że wzrasta wysokość rent i emerytur. Od 2020 roku m.in. emerytom i rencistom jest wypłacana trzynasta emerytura w wysokości 1200 zł brutto, która oczywiście wpłynie na poprawę sytuacji finansowej osób starszych. Niemniej jednak, seniorzy prawdopodobnie i tak będą szukać pomocy pieniężnej w stałych zasiłkach i świadczeniach z pomocy społecznej. Będzie to z kolei miało wpływ na stan budżetu samorządowego, wymuszając rozsądne planowanie polityki budżetowej. Coraz większą rolę pełnią domy pomocy społecznej, świadczące usługi pielęgnacyjne i rehabilitacyjne oraz wspierające osoby starsze. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez GUS

³ Dane na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego Bank Danych Lokalnych.

na terenie gminy funkcjonują 3 placówki stacjonarnej pomocy społecznej, które łącznie oferują 347 miejsc.

Reasumując, w Gminie Pelplin funkcjonuje kilka placówek, świadczących usługi medyczne w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, opieki specjalistycznej oraz poradni stomatologicznych. Kluczową rolę w utrzymaniu zdrowia pełni profilaktyka, co wchodzi w zakres działalności gminy. Istotne jest stałe promowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców poprzez organizację programów, wykładów, prelekcji i szkoleń z zakresu promowania zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej, a także profilaktyki chorób m.in. nowotworowych, układu krążenia oraz ochrony zdrowia psychicznego. Z powodu powszechnego trendu starzejącego się społeczeństwa, świadczenia pieniężne będą coraz bardziej obciążać budżet gminy. Należy zwrócić uwagę, że system świadczeń opiekuńczych jest bardziej wydajny niż świadczenia finansowe. W tym zakresie niezbędne jest wspieranie instytucji wolontariatu oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi. Jednostki te mogą wspomóc działalność w ww. zakresie i wpłynąć na poprawę świadomości społeczeństwa.

3.4. Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo oraz porządek publiczny na terenie Gminy Pelplin odpowiada przede wszystkim Komenda Powiatowa Policji w Tczewie, z której ramienia funkcjonuje Komisariat Policji w Pelplinie. Za bezpośredni kontakt ze społecznością Gminy odpowiadają dzielnicowi - funkcjonariusze policji. Ich działanie opiera się na rozpoznawaniu potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa, diagnozowanie lokalnych problemów we współpracy z mieszkańcami, a także ustalanie ich przyczyn i pomaganie w poszukiwaniu skutecznych sposobów ich rozwiązania. Wsparciem w działaniach z zakresu ochrony porządku publicznego jest Straż Miejska. Odpowiada ona za kontrolę ładu i porządku publicznego oraz kontrolę ruchu drogowego w zakresie określonym w przepisach ustawy o ruchu drogowym na terenie Gminy Pelplin. Straż Miejska w zakresie swoich uprawnień porządkowych może podejmować interwencje w zakresie 22 ustaw, w tym całokształt spraw związanych z Ustawą o ochronie zwierząt oraz nowe uprawnienia w zakresie kontroli gospodarki odpadami komunalnymi z kontrolą złożonych deklaracji włącznie.

Gmina Pelplin posiada monitoring miejski – 57 kamer stacjonarnych, 7 obrotowych i kamery na przystaniach kajakowych.

O bezpieczeństwo w gminie dba również Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Tczewie. W obrębie zadań jednostki znajdują się ochrona przeciwpożarowa oraz przeciwdziałanie i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych i technicznych. Działania Państwowej Straży Pożarnej wspierają lokalne jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Działalność OSP należy do trzeciego sektora gospodarki - organizacji pozarządowych, których funkcjonowanie reguluje m.in. ustawa z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2017 poz. 210 ze zm.). Na terenie Gminy Pelplin funkcjonują jednostki, które są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego: OSP Pelplin, OSP Wielki Garc, OSP Gręblin i OSP Kulice. Jednostki prowadzą działania ratowniczo-gaśnicze, a także zajęcia edukacyjne i kształtujące postawy w zakresie bezpieczeństwa i ochrony przeciwpożarowej. W tym zakresie realizowane są programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży w szkołach oraz dla mieszkańców. Członkowie Ochotniczych Straży Pożarnych uczestniczą w ćwiczeniach i szkoleniach, które podnoszą ich wiedzę i umiejętności w zakresie ochrony ludzi. Należy do tego analizowanie i monitorowanie zagrożeń, organizowanie ewakuacji, niesienie pomocy przy klęskach i katastrofach oraz prowadzenie działań z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy.

Podsumowując, w zakresie bezpieczeństwa publicznego zaleca się, aby gmina wspierała funkcjonowanie jednostek policji i straży pożarnej. Dlatego też w tym zakresie warto organizować działania profilaktyczne, które mają na celu podniesienie świadomości mieszkańców oraz kształtowanie odpowiednich postawy i wzorców społecznych. W tym zakresie istotną grupą odbiorców są dzieci i młodzież, która już w niedalekiej przyszłości będzie mieć wpływ na lokalne środowisko.

3.5. Aktywność społeczna

Aktywność społeczna jest czynną postawą mieszkańców w działaniach, które oddziałują na otoczenie przyrodnicze i społeczne, do których zalicza się praca zawodowa, pomoc sąsiedzka, uczestniczenie w wydarzeniach kulturalnych i regionalnych, wolontariat, przynależność do grup społecznych (np. stowarzyszeń, fundacji, grup przy parafii) czy udział w wyborach politycznych. W zakresie aktywności społecznej organizowane są różnego rodzaju

inicjatywy, kampanie, programy i wiece. Ważne jest promowanie udziału w wyborach, co powoduje zwiększenie samoświadomości obywateli i daje możliwość odczuwania ważności w decydowaniu o losach kraju i społeczności. Natomiast udział w inicjatywach gminnych oraz udzielanie się w organizacjach i stowarzyszeniach powoduje umacnianie się więzi społecznych i budowę cennego kapitału społecznego.

Poniższa tabela prezentuje stowarzyszenia, działające na terenie Gminy Pelplin, mające swoją siedzibę w gminie lub odznaczające się swoimi inicjatywami (stan na dzień 26.03.2021), wyłączając Ochotnicze Straże Pożarne opisane w podrozdziale 3.4. Bezpieczeństwo publiczne.

Tabela 17. Wykaz stowarzyszeń i fundacji

L.p.	Nazwa stowarzyszenia	Miejscowość
1.	Caritas Diecezji Pelplińskiej	Pelplin
2.	Klub Sportowy „CENTRUM” Pelplin	Pelplin
3.	Klub Sportowy „WIERZYCA” Pelplin	Pelplin
4.	Kociewski Oddział Esperantystów	Pelplin
5.	Ludowy Zespół Sportowy „WISŁA” Walichnowy	Wielkie Walichnowy
6.	Pelpliński Związek Hodowców Gołębi Rasowych i Drobiu Ozdobnego	Pelplin
7.	Stowarzyszenie „Chrześcijańska Szkoła pod Żaglami”	Pelplin
8.	Stowarzyszenie Miłośników Pelplina	Pelplin
9.	Towarzystwo Przyjaciół Zabytków Pelplina	Pelplin
10.	Uczniowski Klub Sportowy „TENISISTA” przy Szkole Podstawowej w Rudnie	Rudno
11.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Dwójka” w Pelplinie	Pelplin
12.	Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Gdańsku Rejonowe koło w Pelplinie	Pelplin
13.	Klub Sportowy „RESTAL AGRI KULICE”	Kulice
14.	Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie Oddział Kociewski	Pelplin
15.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło Pelplin	Pelplin
16.	Polski Związek Wędkarski Okręg Gdański Koło Pelplin	Pelplin
17.	Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk” przy zespole Szkół w Rajkowach	Rajkowy

L.p.	Nazwa stowarzyszenia	Miejscowość
18.	Klub Sportowy Unia „Wielki Garc – Gręblin”	Gręblin
19.	Zarząd Miejsko Gminny Polski Komitet Pomocy Społecznej	Pelplin
20.	Gminny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Pelplinie z siedzibą w Lignowach Szlacheckich	Lignowy Szlacheckie
21.	Kociewskie Forum Kobiet	Lignowy Szlacheckie
22.	Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka”	Pelplin
23.	Parafialny Uczniowski Klub Sportowy	Pelplin
24.	Stowarzyszenie na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych CORDIS	Pelplin
25.	Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych Sekcja Pelplin Oddział Kociewie Okręg Gdański	Pelplin
26.	Stowarzyszenie „Wesoła Stonoga”	Pelplin
27.	Klub Sportowy Rajkowy	Rajkowy
28.	Pelpliński Uniwersytet Trzeciego Wieku	Pelplin
29.	Stowarzyszenie prywatnych właścicieli taksówek halo taxi – „Mitra”	Pelplin
30.	„EKO-KOCIEWIE	Lignowy Szlacheckie
31.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Wsi Gminy Pelplin „Bliżej siebie”	Kulice
32.	Stowarzyszenie Rodzinnych Ogrodów Działkowych w Rajkowach	Rajkowy
33.	Fundacja Jedynka Dzieciom	Pelplin
34.	Fundacja Pokolenia	Janiszewko
35.	Stowarzyszenie Rajkowiacy Razem	Rajkowy

Źródło: <http://pelplin.pl/cms/89> (dostęp: 26.2021).

Stowarzyszenie charakteryzuje się dobrowolnością uczestnictwa, samorządnością, trwałością bez względu na liczbę członków (poza wymaganym minimum) oraz działaniem w celach niezarobkowych. Działalność stowarzyszeń reguluje ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach. Ważną formą prawną organizacji pozarządowej jest fundacja, która z kolei działa w oparciu o ustawę z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach. Wymienione w tabeli organizacje pozarządowe mają za zadanie m.in. łączyć ludzi dla wspólnych celów i zainteresowań. Organizacje mogą posiadać osobowość prawną i być zarejestrowane

w Krajowym Rejestrze Sądowym lub mieć charakter stowarzyszenia zwykłego, które nie ma obowiązku wpisu do KRS.

Wg Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich (stan na marzec 2021 r.) w Gminie Pelplin funkcjonuje Kółko Rolnicze Koło Gospodyń Wiejskich w Pomyjach. Ponadto niezarejestrowane w systemie, a prężnie działające, jest Koło Gospodyń Wiejskich w Pelplinie. KGW są organizacjami, które poprzez dobrowolną działalność promują i współorganizują wydarzenia kulturalne, głównie w zakresie kultywowania tradycji lokalnych. Działają m.in. na rzecz ochrony zdrowia, udzielają się w akcjach charytatywnych, rozwijają przedsiębiorczość kobiet, współpracują z organami samorządu terytorialnego.

Istotną formą zaangażowania społecznego jest wolontariat, czyli dobrowolna, nieodpłatna i świadoma praca na rzecz innych. Wolontariat może być przeprowadzany w formie akcji, które odpowiadają na potrzeby społeczeństwa (np. zbiórki pieniędzy na konkretny cel, czy sprzątanie lasu) lub może mieć stałą formę, jako zobowiązanie na dłuższy okres czasu (np. odrabianie lekcji z dziećmi). Dzieci i młodzież mają możliwość udzielać się w wolontariacie przyszkolnym, którego forma zależy od placówki oświatowej. Corocznie w Gminie Pelplin są przyznawane Nagrody Wolontariatu, mające na celu wyróżnienie osób najbardziej aktywnych, a samo wydarzenie jest formą podziękowania za wkład w budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Na podstawie m.in. Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podejmują roczny Program współpracy Gminy Pelplin z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, który jest poddawany konsultacjom społecznym oraz stanowi podstawę współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi. Program na rok 2021 został przyjęty przez Radę Gminy Pelplin uchwałą nr XXIII/205/20 w dniu 27 listopada 2020 roku. Celami szczegółowymi programu są *„podejmowanie i inicjowanie różnorodnych form współpracy gminy z organizacjami; zwiększenie zakresu realizacji nowych i innowacyjnych zadań publicznych w oparciu o dostępne mechanizmy wsparcia finansowego i pozafinansowego z różnych źródeł; zaspokojenie potrzeb społecznych mieszkańców gminy oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy gminą, a organizacjami; aktywizacja społeczności lokalnej i zwiększenie udziału*

mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów; objęcie współpracą możliwe najszerzych obszarów aktywności obywatelskiej; poszerzanie i popieranie postaw proobywatelskich, przede wszystkim wolontariatu; wzmacnianie świadomości społecznej i poczucia odpowiedzialności za dobro wspólnoty lokalnej; uzupełnianie działań gminy w sferze zadań publicznych; identyfikacja potrzeb społecznych oraz określenie sposobu ich zaspokajania⁴⁴. Gmina Pelplin opierając się na programie współpracy oferując pomoc finansową oraz pozafinansową, która ma na celu wspieranie organizacji pozarządowych i włączanie ich do podejmowania ważnych decyzji lokalnych.

Reasumując, aktywność społeczna objawia się poprzez różne formy aktywności mieszkańców Gminy Pelplin, gdzie działają różne organizacje pozarządowe, zrzeszające mieszkańców. Ważną kwestią jest podejmowany przez Gminę Pelplin program współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Wypełnianie celów określonych przez program pozwoli na rozwój jednostek pozarządowych, które znajdują się na terenie gminy. Wspieranie aktywności społecznej oraz szerzenie działalności wspomnianych organizacji ma korzystny wpływ na rozwój lokalnej samoświadomości mieszkańców, a także w dużej mierze przyczynia się do budowania kapitału społecznego. Ponadto tego typu działalność ma istotny wpływ na promocję regionu, a tym samym wzrost gospodarczy poprzez przyciąganie turystów.

3.6. Kultura i sport

Promocja oraz budowanie pozytywnego wizerunku regionu nie może obejść się bez wspierania kultury. To organizowanie atrakcyjnych wydarzeń i oferta skierowana do mieszkańców, bogata w różne propozycje form spędzania wolnego czasu wpływa na poprawę życia społeczności oraz atrakcyjność turystyczną Gminy Pelplin.

Pośród różnych typów działalności kulturalnych najbardziej popularnymi są biblioteki. Na omawianym terenie funkcjonuje Miejska Biblioteka w Pelplinie im. Księdza Bernarda Sychty wraz z Filiami w Rajkowach i w Rudnie. Biblioteki zajmują się gromadzeniem i wypożyczaniem zbiorów, a także prowadzą działalność kulturalnooświatową. W jej ramach

⁴⁴ https://cms-v2-files.idcom-jst.pl/sites/4/cms/szablony/88/pliki/program_wspolpracy_z_ngo_na_2021.pdf

Miejska Biblioteka w Pelplinie i jej filie organizują spotkania integracyjne i edukacyjne dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych, np. warsztaty, wystawy, spotkania autorskie, konkursy. Ponadto mieszkańcy mogą zostać członkami Dyskusyjnego Klubu Książki czy Koła Fotograficznego, gdzie mogą rozwijać swoje zainteresowania. Z kolei seniorzy mogą brać udział w zajęciach w ramach Pelplińskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, gdzie słuchacze biorą udział w zajęciach i warsztatach dotyczących różnych dziedzin, rozwijają swoje pasje, uczestniczą w wyjazdach oraz aktywnie spędzają czas. Ponadto Biblioteka bierze udział w akcjach ogólnopolskich (np. Narodowe czytanie, „Jak nie czytam, jak czytam”), a także w Narodowym Programie Rozwoju Czytelnictwa, w ramach którego zakupiono nowości wydawnicze. Ponadto od marca 2021 roku biblioteka przystąpiła do Konsorcjum Bibliotek Publicznych Województwa Pomorskiego, dzięki któremu czytelnicy będą mieli darmowy dostęp do ponad 60 tysięcy e-booków i audiobooków w serwisie Legimi. Biblioteka jest także wydawcą miesięcznika samorządowego „Informator Pelpliński”. Wg danych zawartych w GUS biblioteka posiada 34 222 woluminów, w tym 902 zbiory specjalne, 13 komputerów z dostępem do Internetu przeznaczonych dla czytelników. Zarówno biblioteka główna, jak i filie posiadają dostęp do Internetu oraz oferują katalog on-line i możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne. W tabeli zawarto wskaźniki dotyczące Miejskiej Biblioteki w Pelplinie wraz z filiami w wybranych jednostkach administracyjnych.

Tabela 18. Biblioteki publiczne - wskaźniki

Ludność na 1 placówkę biblioteczną [osoba]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	4 113	4 158	4 194	4 264	4 324
Woj. pomorskie	5 726	5 732	5 944	6 206	6 318
Powiat tczewski	5 255	5 265	5 039	5 038	5 511
Gmina Gniew	5 253	5 239	3 130	3 109	5 148
Gmina Sztum	6 242	6 225	6 193	6 145	6 097
Gmina Pelplin	3 313	3 296	3 282	3 259	3 233
Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności [wolumin]					

	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	3 379,7	3 356,4	3 339,7	3 319,2	3 309,8
Woj. pomorskie	2 353,0	2 307,0	2 253,5	2 178,9	2 148,0
Powiat tczewski	2 640,7	2 615,4	2 412,2	2 258,3	2 429,2
Gmina Gniew	2 684,8	2 729,7	2 512,9	2 601,0	2 658,9
Gmina Sztum	2 665,8	2 639,3	3 566,5	2 412,2	2 417,4
Gmina Pelplin	2 110,8	1 969,4	2 005,6	2 025,0	2 116,9
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności [osoba]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	162	159	157	155	156
Woj. pomorskie	165	162	165	161	164
Powiat tczewski	161	155	157	153	130
Gmina Gniew	108	98	93	90	77
Gmina Sztum	102	92	91	89	86
Gmina Pelplin	140	140	152	150	151
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika [wolumin]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	18,0	18,1	17,5	17,1	17,2
Woj. pomorskie	14,7	14,4	13,7	13,6	13,5
Powiat tczewski	17,1	17,2	16,4	15,0	16,4
Gmina Gniew	21,3	24,7	24,8	23,1	20,0
Gmina Sztum	17,3	17,8	17,5	19,5	19,1
Gmina Pelplin	11,2	11,1	10,0	9,9	9,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL (dostęp 29.03.2021).

Pod względem ludności na 1 placówkę biblioteczną Gmina Pelplin wypada najkorzystniej, co sugeruje, że mieszkańcy mają lepszy dostęp do zasobów biblioteki niż w mieszkańcy porównywanych jednostek. Spadek tego wskaźnika od 2015 roku spowodowany jest zmniejszającą się liczbą ludności w gminie. W przypadku księgozbioru na

1 000 mieszkańców, choć sytuacja uległa nieznacznej poprawie w porównaniu do 2015 roku, gmina osiąga niższe wartości tego wskaźnika niż wartość dla kraju, województwa, powiatu i Gmin Gniew oraz Sztum. W tym zakresie warto podjąć działania zmierzające do uzupełnienia księgozbioru biblioteki. Wskaźnik czytelników biblioteki na 1 000 mieszkańców jest niemal dwukrotnie wyższy niż dla Gminy Gniew i Gminy Sztum oraz jednocześnie niższy niż dla kraju, województwa i powiatu. Warto zwrócić uwagę, że w ciągu ostatnich 5 lat wskaźnik ten dla omawianej jednostki zwiększył swoją wartość, natomiast dla pozostałych jednostek - zmniejszył. Taka sytuacja może wskazywać na skuteczne przyciąganie nowych czytelników w ostatnich latach. Natomiast liczba wypożyczonych księgozbiorów na 1 czytelnika od lat jest niższa w gminie w porównaniu do pozostałych jednostek. Na tę sytuację ma wpływ m.in. rozwój e-czytelnictwa, który powoduje zmniejszenie popularności druków papierowych wśród dostępnych form treści, o czym napisano więcej w raporcie badawczym „Jak czytają Polacy”.⁵

W Pelplinie znajduje się Muzeum Diecezjalne im. Bpa Stanisława Wojciecha Okoniewskiego, w którym znajdują się bogate zbiory sztuki średniowiecznej, szczególnie gotyckiej oraz sztuki nowożytnej, głównie barokowej. Ponadto zwiedzający mogą zobaczyć zbiór szat liturgicznych, w tym ornatów i dalmatyk, a także zbiór starodruków, a przede wszystkim jedyny w Polsce egzemplarz Biblii Gutenberga z klasztoru Franciszkanów w Lubawie. Ponadto w Pelplinie funkcjonuje także Biblioteka Seminarium Duchownego, której podstawą niegdyś były księgozbiory klasztorów diecezji chełmińskiej, zsekularyzowane przez zaborcę. Następnie do biblioteki przywożono książki, pochodzące z różnych źródeł i miejsc, a obecnie biblioteka posiada ponad 100 000 woluminów druków nowych (XIX- i XX-wiecznych), 1350 tytułów czasopism, z których kontynuowana jest prenumerata ponad 160 tytułów, 543 inkunabułów, 640 rękopisów i około 13 000 starych druków. Katalog komputerowy obejmuje 26 765 opisów.

Najważniejszą placówką pełniącą działalność kulturową na terenie gminy jest Miejski Ośrodek Kultury w Pelplinie (MOK), będący samorządową instytucją kultury. MOK prowadzi działalność edukacyjno-kulturalną, która ma za zadanie zachęcić społeczność gminy do aktywnego uczestniczenia w kulturze, a także współtworzenie jej poprzez organizację wydarzeń kulturalnych, edukację kulturalną i promocję regionu oraz kształtowanie właściwych

⁵ Jak czytają Polacy? Raport badawczy projektu Zmiany kultury czytelniczej w Polsce w kontekście upowszechnienia e-tekstów i urządzeń pozwalających z nich korzystać

postaw aktywności społecznej i tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego i upowszechnianie zainteresowania sztuką. Dzięki organizowaniu różnorodnych form zespołowego i indywidualnego uczestnictwa w kulturze, w tym festynów, koncertów, festiwali, przeglądów twórczości, jarmarków, spektakli oraz innych wydarzeń o zasięgu lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym dzieci, młodzież i dorośli poznają różne formy twórczości, które rozbudzają zainteresowania i pasje, rozwijają uzdolnienia, a tym samym spędzają wolny czas w sposób wartościowy. Przedsięwzięcia kulturalne organizowane przez MOK odbywają się cyklicznie lub okolicznościowo, a mieszkańcy mogą pełnić rolę obserwatorów, a także współtwórców życia kulturalnego. Ponadto Ośrodek prowadzi stałe zajęcia, do których należą:

- pracownia plastyczna dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- zajęcia haftu i szydełkowania,
- szkoła tańca towarzyskiego dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych,
- szkoła tańca nowoczesnego dla dzieci i młodzieży,
- aerobik dance,
- zajęcia muzyczne,
- warsztaty wokalne,
- orkiestra dęta,
- koło teatralne,
- zespół folklorystyczny,
- zespoły muzyczne (młodzieżowe).

Przy organizacji wydarzeń i zajęć ośrodek współpracuje z Gminną Biblioteką Publiczną, Gminnym Centrum Informacji, szkołami i innymi placówkami oświatowymi na terenie Gminy Pelplin oraz agencjami artystycznymi, krajowymi i zagranicznymi instytucjami kultury, stowarzyszeniami, fundacjami i innymi podmiotami oraz osobami fizycznymi działającymi na rzecz kultury, m.in.: Stowarzyszenie Miłośników Pelplina, Radio Głos – Rozgłośnia Diecezji Pelplińskiej, Państwowa Szkoła Muzyczna I st. im. Janiny Garści w Tczewie - Filia w Pelplinie, Informator Pelpliński – miesięcznik samorządu pelplińskiego, Diecezjalne Centrum Informacji Turystycznej, Ochotnicza Straż Pożarna w Pelplinie, Klub Sportowy „Wierzyca Pelplin”, Koła Gospodyń Wiejskich w gminie Pelplin, Kocięskie Forum Kobiet z siedzibą w Lignowach

Szlacheckich, Lokalna Grupa Działania „Wstęga Kociewia”, Elektrownia Północ, Firma R-net z Chojnic – systemy internetowe.

Miejski Ośrodek Kultury współpracuje także z Lokalnym Ośrodkiem Wiedzy i Edukacji (LOWE), mieszczącym się przy Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Pelplinie. Jest to program Ministerstwa Edukacji Narodowej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, mający na celu aktywizację środowiska lokalnego na rzecz umiejętności osób dorosłych, a tym samym dotarcie do nich z ofertami edukacyjnymi. Oferta skierowana jest przede wszystkim dla dorosłych mieszkających w małych i odległych miejscowościach lub w zaniedbanych dzielnicach miast i opiera się na rozpoznaniu ich konkretnych potrzeb w środowisku lokalnym.

Jesienią 2020 roku MOK otrzymał dotację z Funduszu PZU na utworzenie „Klubu młodzieżowego w Pelplinie”, który ma na celu integrację, edukację kulturalną i społeczną, rozwój zainteresowań, a także pomoc w wychowaniu młodzieży pelplińskiej. W ramach działalności Klubu zorganizowano do tej pory m.in. spotkanie z aktorem, psychologiem, a także cykliczne Warsztaty z komiksem.

Ośrodek otrzymał dofinansowanie na program Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne na zadanie "Diagnoza i rozwój kapitału kulturowego w gminie Pelplin". W jego ramach prowadzone są nowatorskie działania animacyjne skupiające się na bezpośredniej i bliskiej współpracy z przedstawicielami mieszkańców Gminy. MOK ma za zadanie nawiązywać stałe relacje z mieszkańcami miejscowości, dzięki czemu będzie możliwe odkrywanie ich talentów, także wzmacnianie potencjału społecznego, co przyczyni się do tworzenia wspólnych pomysłów na rzecz społeczności Gminy. Od momentu rozpoczęcia programu zorganizowano na terenie gminy m.in. warsztaty artystyczne, teatralne, twórcze, graficzne, animacyjne, a także cykl warsztatów z robotyki. Ponadto w ramach projektu „MOK Kultura Dostępna” prowadzony jest cykl zajęć artystycznych w kilku miejscowościach gminy Pelplin, które obejmują zajęcia artystyczne, wyjazdy do instytucji kultury oraz wydarzenia kulturalne. Celem programu jest zwiększenie zaangażowania mieszkańców gminy w kulturę.

Przy Miejskim Ośrodku Kultury w Pelplinie działa Pelplińska Orkiestra Dęta, reaktywowana w 2007 roku (zob. fotografia 1). Swoimi występami urozmaica liczne wydarzenia odbywające się w regionie, np. dożynki, Dni Pelplina, obchody Święta Odzyskania Niepodległości, obchody Święta Konstytucji 3 Maja, Procesje, a także wykonuje koncerty dla mieszkańców gminy i osób spoza niej, np. koncerty charytatywne, koncerty kolęd, koncerty tematyczne.

Fotografia 1. Pelplińska Orkiestra Dęta podczas obchodów 228. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja

Źródło: <http://mok.pelplin.pl/index.php?a=26&id=4279>.

Pod względem artystycznym lokalne wydarzenia wzbogaca także Zespół Pieśni "Oj toto" (zob. fotografia 2), który rozpoczął swoją działalność wiosną 2012 roku z inicjatywy pani Barbary Thrun z miejscowości Rudno. Zespół tworzy około dziesięciu pań z Kół Gospodyń Wiejskich z Gminy Pelplin oraz muzycy akompaniujący (trąbka, akordeon, bęben, skrzypce). Występy Zespołu można podziwiać podczas uroczystości lokalnych i regionalnych, m.in. na dożynkach, podczas Dni Pelplina, Dni Seniora, na kolędowaniu i festynach. Zespół odnosi liczne sukcesy podczas „Przeglądów Kociewskich Zespołów Folklorystycznych Kociewia” czy podczas

Przeglądu Zespołów Folklorystycznych Północnej Polski ku czci Matki Jedności i Królowej Pomorza. Występujących można podziwiać najczęściej w regionalnych strojach kociewskich.

Fotografia 2. Zespół „Oj Toto” podczas Przeglądu Kociewskich Zespołów Folklorystycznych im. Jana Ejankowskiego

Źródło: <http://mok.pelplin.pl/?a=103&id=4253>.

Gmina Pelplin organizuje lub współorganizuje szereg różnego rodzaju imprez oraz wydarzeń kulturalnych, gdzie znaczącą rolę odgrywa Miejski Ośrodek Kultury. Z powodu wybuchu pandemii COVID-19 i działań związanych z zapobieganiem jej rozprzestrzenianiu, w 2020 roku część z nich nie mogła się odbyć. Do najbardziej znanych wydarzeń należą:

- Koncert noworoczny (styczeń);

- Śpiewanie kolęd i pastorałek z udziałem dzieci, młodzieży, zespołów, muzyków z całej gminy (styczeń);
- Inauguracja sezonu motocyklowego Kociewska Wiosna (zob. fotografia 3) - impreza, której towarzyszą koncerty muzyczne, wystawy, pokazy, przyciągająca około 2 tysięcy motocyklistów i rozpoczynająca się Mszą św. (kwiecień);

Fotografia 3 Inauguracja sezonu motocyklowego Kociewska Wiosna

Źródło: <http://informacja.diecezja-pelplin.pl/archiwum/galeria/11-galeria/215-inauguracja-sezonu-motocyklowego-kociewska-wiosna>.

- Pomorski Festiwal Poetycki im. ks. St. Janusza Pasierba - organizowany z inicjatywy Liceum Ogólnokształcące w Pelplinie, którego celem jest upowszechnienie twórczości ks. Pasierba, a także wspieranie debiutujących artystów i ich promocję;
- Festiwal Kultury Kociewskiej (co dwa lata na wiosnę) (zob. fotografia 4) - wystawa twórczości regionalnej, sympozjum, konkurs gwary kociewskiej (co roku), prezentacje kulinarne, występy zespołów folklorystycznych;

Fotografia 4 Konkurs Gwary Kociewskiej w Pelplinie

Źródło: <https://kociewie.online/konkurs-gwary-kociewskiej-w-pelplinie/>.

- Dni Pelplina - koncerty, występy artystów, wystawy, spotkania, gdzie drugi dzień święta miasta upamiętnia wizytę Ojca Świętego Jana Pawła II w Pelplinie w 1999 roku;
- Międzynarodowe Koncerty Organowe w Bazylice Katedralnej - goszczące wykonawców z kraju i ze świata, a ich głównym organizatorem jest Fundacja Promocji Sztuki im. Gabriela Faure i Kuria Diecezjalna w Pelplinie (w okresie wakacyjnym w każdą środę lipca i sierpnia);
- Gminny Dzień Dziecka (czerwiec);
- Otwarte Mistrzostwa Szaradziarskie Pelplina - przeciągające 40-50 zawodników z całego kraju, organizowane wspólnie z Szaradziarskim Klubem "Neptun" z Gdańska (pierwsza sobota września);
- Jarmark Cysterski (zob. fotografia 5) - przy tej okazji organizowane są liczne wydarzenia o charakterze historycznym, kulturalnym i sportowym, przyciągające wystawców, rzemieślników, oraz twórców ludowych, którzy wystawiają swoje wyroby. Ponadto swoje umiejętności prezentują zespoły muzyki dawnej, odbywa się przemarsz

korowodu średniowiecznego, a także m.in. konkursy, przejażdżki konne, bajki dla dzieci. Głównymi organizatorami są Gmina Pelplin, Kuria Diecezjalna Pelplińska i Powiat Tczewski (trzeci weekend września);

Fotografia 5. XVIII Jarmark Cysterski w Pelplinie

Źródło: <https://pelplin.naszemiasto.pl/xviii-jarmark-cysterski-w-pelplinie-zaprasza-na-teren/ga/c8-4801973/zd/35376289>.

- Dożynki Gminne - święto plonów odbywające się w różnych miejscowościach gminy Pelplin z udziałem mieszkańców z całej gminy (wrzesień);
- Świąteczne koncerty kolęd w Bazylice Katedralnej w Pelplinie (grudzień).

Ponadto w Gminie Pelplin organizowanych jest wiele innych wydarzeń kulturalnych i konkursów, mających na celu integrację społeczności gminnej i przyciągnięcie mieszkańców okolicznych gmin oraz turystów.

W zakresie propagowania aktywnego stylu życia prym wiodzie działalność Pelplińskiego Centrum Sportu w Pelplinie, które zostało utworzone uchwałą Rady Miejskiej w Pelplinie Nr XXVIII/195/16 z dnia 3 listopada 2016 roku. Celem działalności Centrum jest

realizacja zadań w zakresie kultury fizycznej, sportu i rekreacji ruchowej, które przyświeca misja stworzenia warunków do sportowego rozwoju dla mieszkańców gminy. Centrum jest administratorem stadionu miejskiego, sali sportowej oraz kompleksu boisk Orlik. Pelplińskie Centrum Sportu organizuje lub współorganizuje liczne imprezy sportowe, m.in. LOTTO Bieg Cysterski, Bieg Papieski, Powiatowe Igrzyska Dzieci w Trójboju Lekkoatletycznym, Gminne igrzyska dzieci w sztafetach sprawnościowych, Kołodziej Cube MTB Pelplin, Turniej Piłki Nożnej im. Stanisława Rąbały, Osiedlowy Turniej Piłki Nożnej, Cyklo Pelplin, zajęcia w ramach Sportowych Wakacji, III Amatorski Turniej Tenisa Ziemnego "Pelplin Open", Gminny Turniej Orlika, Gminne i Powiatowe Igrzyska Młodzieży Szkolnej oraz Dzieci w Koszykówce, Turniej Gminnej Ligi Futsalu, Turniej Halowej Piłki Nożnej Oldbojów, Gminne Igrzyska Dzieci w Mini Piłce Siatkowej. Ponadto Centrum Sportu ma możliwość wynajmu sali sportowej, stadionu miejskiego i sauny.

Podsumowując, działalność najważniejszych instytucji kulturalnych i sportowych w gminie - Miejskiej Biblioteki w Pelplinie wraz z filiami w Rajkowach i w Rudnie, Miejskiego Ośrodka Kultury w Pelplinie oraz Centrum Sportu w Pelplinie ma istotne znaczenie dla omawianego obszaru. Organizowane wydarzenia kulturalno-sportowe aktywizują społeczeństwo, znacznie wpływają na utożsamianie się mieszkańców z kulturą regionalną, a także promują Gminę Pelplin w regionie i kraju. Na podstawie analizy wskaźników dotyczących biblioteki warto rozważyć uzupełnienie księgozbiorów, a mając na względzie trend związany z e-czytelnictwem, szczególnie wśród młodzieży, wyjście naprzeciw potrzebom obecnych i nowych użytkowników, np. poprzez zakup e-booków oraz czytników e-book. Ponadto szeroka oferta skierowana do różnych grup wiekowych pozwala na mądre i efektywne spędzanie wolnego czasu, co z kolei korzystnie wpływa na postrzeganie jednostki jako miejsca przyjaznego dla mieszkańców. W tym zakresie warto wspierać aktywność społeczną, co pozytywnie wpłynie na rozwój lokalnej świadomości, budowanie cennego kapitału społecznego, a także na promocję regionu. Bogata oferta kulturalno-sportowa przyciąga turystów, co wpływa na wzrost gospodarczy. Biorąc pod uwagę wymienione czynniki, konieczne jest stałe wspieranie działalności kulturalnej i aktywności społecznej, wykorzystując środki własne oraz zewnętrzne formy finansowania.

3.7. Administracja

Na podstawie ustawy z dn. 13.11.2003 o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, ustawy z dn. 26.11.1998 o finansach publicznych oraz ustawy zasadniczej kształtują się dochody jednostek samorządu terytorialnego. W praktyce samorządowej wymienia się 4 źródła dochodów: dochody własne, subwencję ogólną, dotacje i udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

Tabela 19. Sytuacja finansowa Gminy Pelplin w latach 2015-2019

Sytuacja finansowa Gminy Pelplin [zł]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody ogółem	51 706 878,01	62 293 536,34	74 239 368,28	77 688 939,39	75 469 664,46
Wydatki ogółem	50 413 978,97	59 756 693,02	74 334 827,74	86 160 402,82	75 319 882,49
Deficyt/ nadwyżka	1 292 899,04	2 536 843,32	-95 459,46	-8 471 463,43	149 781,97

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 29.03.2021).

Jak wynika z powyższej tabeli, w ciągu ostatnich lat zanotowano sukcesywny wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków w Gminie Pelplin. W porównaniu do 2015 roku dochody wzrosły o 45,96%, natomiast wydatki w rozpatrywanym okresie wzrosły o 49,40%, czyli bardziej, niż dochody. W ostatnich latach przeważała nadwyżka budżetowa, a deficyt odnotowano w 2017 i 2018 roku. Poniżej przedstawiono sytuację finansową gminy w porównaniu do innych jednostek terytorialnych.

Dochody na 1 mieszkańca					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	4 114,66	4 585,73	4 937,72	5 387,05	5 969,49
Woj. pomorskie	4 409,46	4 925,51	5 325,11	5 821,58	6 401,35

Dochody na 1 mieszkańca					
Powiat tczewski	3 143,37	3 879,33	4 320,75	4 546,50	4 948,14
Gmina Gniew	3 132,35	3 742,49	4 241,05	4 573,13	4 987,12
Gmina Sztum	3 131,25	3 940,72	4 332,74	4 612,85	4 495,55
Gmina Pelplin	3 107,57	3 773,76	4 521,28	4 752,20	4 647,72
Wydatki na 1 mieszkańca					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	4 050,72	4 427,03	4 957,75	5 574,85	6 051,49
Woj. pomorskie	4 283,52	4 725,69	5 339,77	6 041,60	6 525,81
Powiat tczewski	3 164,20	3 697,23	4 404,82	4 710,35	4 894,75
Gmina Gniew	3 102,13	3 896,92	4 522,02	5 208,11	4 928,77
Gmina Sztum	3 114,48	3 921,10	3 810,80	5 257,59	4 671,54
Gmina Pelplin	3 029,87	3 620,08	4 527,09	5 270,39	4 638,50
Deficyt/nadwyżka na 1 mieszkańca					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	63,94	158,70	-20,03	-187,80	-82,00
Woj. pomorskie	125,94	199,82	-14,66	-220,02	-124,46
Powiat tczewski	-20,83	182,10	-84,07	-163,85	53,39
Gmina Gniew	30,22	-154,43	-280,97	-634,98	58,35
Gmina Sztum	16,77	19,62	521,94	-644,74	-175,99
Gmina Pelplin	77,7	153,68	-5,81	-518,19	9,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 29.03.2021).

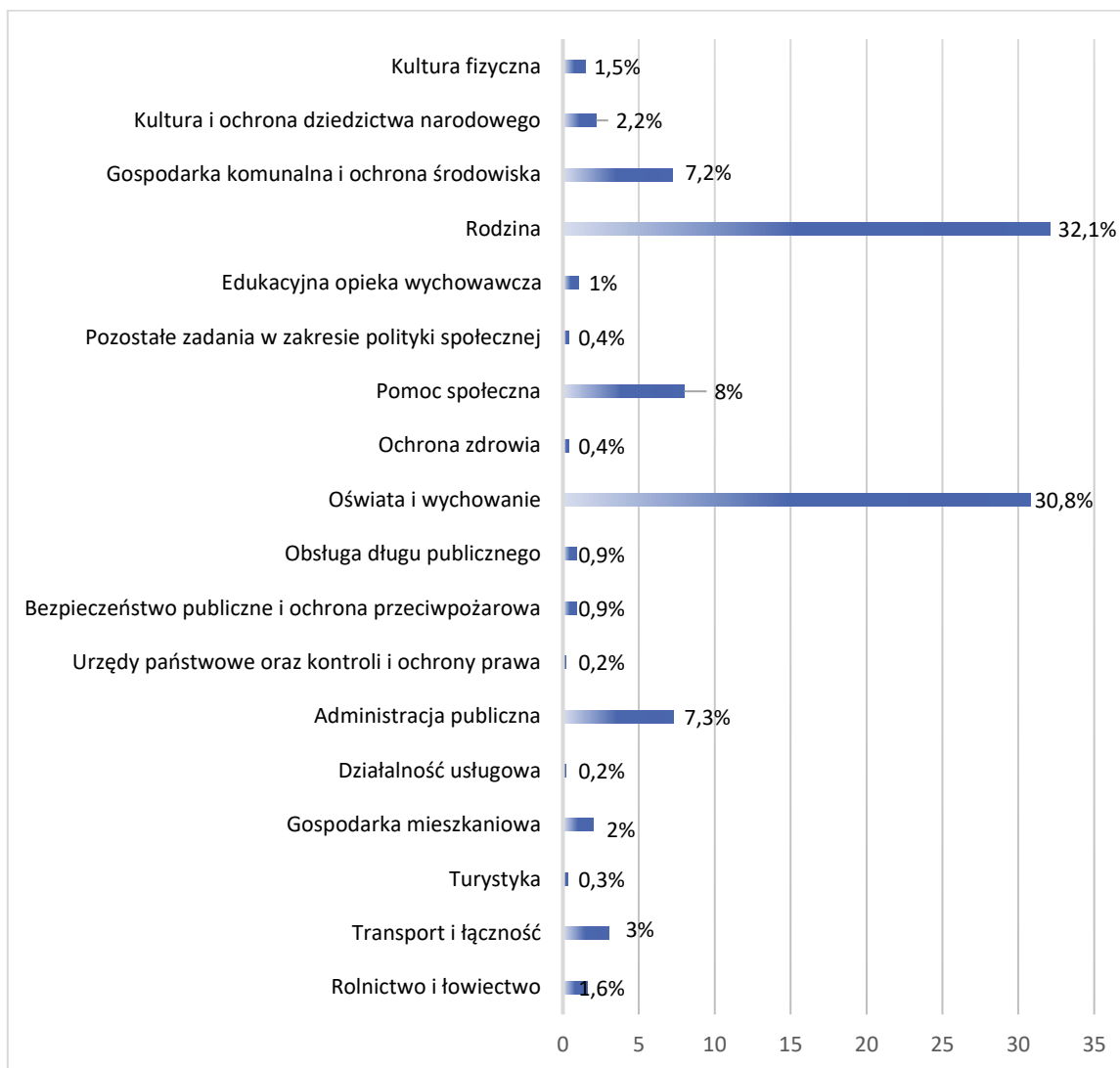
Gmina Pelplin od lat utrzymuje niższy poziom dochodów na 1 mieszkańca w porównaniu do kraju i województwa, natomiast w porównaniu do powiatu w latach 2016-2017 gmina uzyskała wyższe dochody per capita. Podobną sytuację zaobserwowano w porównaniu do Gminy Gniew, gdzie w latach 2016-2018 dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wyższe, oraz w odniesieniu do Gminy Sztum, gdzie dochody na 1 mieszkańca

w Gminie Pelplin utrzymują się na wyższym poziomie od 2017. W przypadku wydatków na 1 mieszkańca, w Gminie Pelplin są one niższe niż dla kraju i województwa, natomiast w porównaniu do powiatu, Gminy Gniew i Gminy Sztum wydatki per capita były wyższe w latach 2017-2018. Powyższe dane mają bezpośredni wpływ na wysokość nadwyżki bądź deficytu w poszczególnych latach. Największy deficyt na 1 mieszkańca omawiana jednostka zanotowała w 2018 roku, przewyższając znacznie wartość dla kraju, województwa i powiatu, za to wypadając nieco lepiej w porównaniu do Gminy Gniew i Gminy Sztum. Z kolei największą nadwyżkę Gmina Pelplin osiągnęła w 2016 roku, kiedy to wynik ten był lepszy niż dla kraju oraz Gminy Gniew i Gminy Sztum. W roku 2019 Gmina Pelplin osiągnęła nadwyżkę budżetową, która w przeliczeniu na 1 mieszkańca wypadła lepiej niż średnia dla kraju, województwa i Gminy Sztum.

Wykres 7. Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w Gminie Pelplin w roku 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 29.03.2021).

Największy udział w wydatkach w 2019 roku miały należące do działu 855 - Rodzina (32,1%), który obejmuje m.in. koszty świadczenia związane z realizacją programu „Rodzina 500 plus”, koszty ponoszone na wspieranie rodziny (np. na asystentów rodziny) i związane z Kartą Dużej Rodziny, a także te wydatki związane z oświatą i wychowaniem (30,8%) oraz pomocą społeczną (8,0%). Najniższy udział w wydatkach gminy miały koszty związane z urzędami państwowymi, kontrolą i ochroną prawa (0,2%), działalnością usługową (0,2%) i turystyką (0,3%).

Podsumowując dane w zakresie finansów Gminy Pelplin, dochody oraz wydatki w ciągu ostatnich lat stale rosną, co nie odbiega od ogólnokrajowej sytuacji gospodarczej. Bardzo ważne w ciągu ostatniego roku są wydarzenia związane z wybuchem pandemii COVID-19, a z nią - spowolnienie gospodarcze. Dlatego też istotne jest zrównoważone planowanie wydatków tak, aby uniknąć lub zminimalizować deficyt budżetowy. Należy mieć na uwadze, aby planowane inwestycje przynosiły korzyści w dłuższej perspektywie. W osiągnięciu tego celu pomocne będą wpływy ze środków Unii Europejskiej. Inwestycje wspierane dofinansowaniem wymagają wkładu własnego, stąd też ważne jest utrzymanie stabilności i równowagi finansów publicznych.

W poniższej tabeli zaprezentowano podsumowanie rozdziału strefy społecznej w postaci analizy SWOT.

Tabela 20 Analiza SWOT dot. sfery społecznej

Mocne strony	Słabe strony
wzrost liczby mieszkańców na terenie miejskim	spadek liczby ludności na przestrzeni lat
bogacąca się ludność	przyrost naturalny gorszy niż w powiecie i kraju
niższy wskaźnik ludność w wieku poprodukcyjnym w gminie w porównaniu do kraju i województwa,	ujemne saldo migracji - więcej wymeldowań niż zameldowań
dobra oferta kształcenia ponadpodstawowego na terenie gminy	starzejące się społeczeństwo
wysoki współczynnik skolaryzacji	depopulacja wskutek ujemnego przyrostu naturalnego
szeroki wybór oferty edukacyjnej	niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach w porównaniu z zapotrzebowaniem
wzrost poziomu świadomości mieszkańców w zakresie dbania o zdrowie	pogarszający się stan techniczny budynków oświaty
wyspecjalizowane kadry pomocy społecznej	

Rozbudowa sieć placówek wspierających seniorów: domy dziennej opieki, kluby seniora	
coraz lepszy dostęp do bibliotek	
Szanse	Zagrożenia
tendencja do wydłużania się życia – rozwój medycyny	wzrost kosztów opieki zdrowotnej
stałe promowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców poprzez organizację programów, wykładów, prelekcji i szkoleń z zakresu promowania zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej,	deficyt kadry medycznej (w tym emigracja do innych krajów)
działania promocyjne w postaci imprez o charakterze regionalnym: Jarmark Cysterski, Dzień św. Bernarda, itp.	służba zdrowia niewystarczająco dostosowana do skutków starzenia się społeczeństwa w zakresie opieki geriatrycznej i paliatywnej
	utrzymujący się niekorzystny proces demograficzny, jakim jest starzenie się społeczeństwa i depopulacja
	wzrost zapotrzebowania na świadczenia w ramach pomocy społecznej, gospodarczej i społecznej.

Źródło: opracowanie własne.

4. Sfera gospodarcza

4.1 Potencjał gospodarczy

Teren gminy pokrywają osady pochodzenia lodowcowego. Na wschodzie żwiry, piaski i masy rzeczne oraz holocenijskie utwory organogeniczne: torfy i namuły. Na północno-środkowej i południowo-zachodniej stronie występują gliny zwałowe i ich zwietrzeliny, zaś na południu - ropy, mułki i piaski. Na obszarze gminy występują gleby wytworzone na powyżej omówionej bazie: torfowo-mułowe, brunatne, rdzawe, mady oraz czarne ziemie. Ze względu na charakter rolniczy gminy, użytki rolne stanowią 80,8% jej powierzchni (11 388 ha), obszary leśne i zadrzewione 11,2% (1 584 ha), grunty zabudowane i zurbanizowane 5,7% (805 ha), zaś grunty pod wodami 1,1% (150 ha).

Przez Gminę Pelplin przepływa rzeka Wierzyca, będąca lewym dopływem Dolnej Wisły (10,2 km na terenie gminy) i rzeka Węgiermuca (2,6 km na terenie gminy), będąca jej prawym dopływem. Ponadto na obszarze gminy znajdują się także rzeka Struga Subkowska, kanały i ciek wodne, których łączna długość wynosi 63,2 km. Wschodnią granicę gminy stanowi Wisła oraz Dolina Walichnowska, zaś zachodnią - wspomniane rzeki Wierzyca i Węgiermuca.

Zgodnie z zapisami projektu Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 i uchwały Nr 343/34/15 Gmina Pelplin należy do części Obszaru Funkcjonalnego (OF) Żuławy o znaczeniu ponadregionalnym. Istotą obszarów funkcjonalnych jest określenie kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego, które odnoszą się do potencjałów terytorialnych. Obszar Dłty Wisły oznaczona jest jako Żuławy. Regionem tym zarządzają dwa województwa: warmińsko-mazurskie i pomorskie. Urodzajne, żyzne gleby przyciągały mieszkańców. Obszar Funkcjonalny Żuławy jest obszarem problemowym wymagającym wsparcia w zakresie: zabezpieczenia przeciwpowodziowego warunkującego istnienie przestrzeni żuławskiej.

Dzięki temu, że Gmina została objęta OF Żuławy możliwe będzie podniesienie potencjału gospodarczego, przede wszystkim poprzez m.in. podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, ochronę i poprawę stanu zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, wraz z terenami zieleni itp.

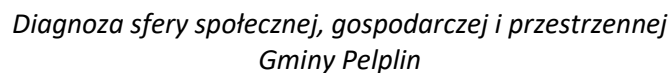

Tabela 21 Podmioty nowo zarejestrowane według sekcji i działów PKD 2007 w Gminie Pelplin

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	119	136	129	153	123	97
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	1	1	1	0	0
przemysł i budownictwo	62	84	62	92	75	46
pozostała działalność	57	51	66	60	48	51

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.06.2021).

W powyższej tabeli przedstawiono dane dotyczące podmiotów nowo zarejestrowanych w Rejestrze Gospodarki Narodowej (REGON) według grup sekcji PKD 2007. W całkowitej liczbie podmiotów zarejestrowanych nastąpił spadek wynoszący -18,48%. Odnotowano również zmniejszającą się liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów reprezentujących rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (-100 %), a także w pozostałych działalnościach w latach 2015-2020 (10,53%), natomiast w latach 2019-2020 nastąpił wzrost tej działalności. Takie wskaźniki są wynikiem pandemii COVID-19, co może świadczyć o pogarszającej się koniunkturze gospodarczej gminy w 2020 r. Epidemia COVID-19 niestety nie sprzyja zakładaniu biznesu.

Tabela 22 Podmioty wyrejestrowane według grup sekcji PKD 2007 w Gminie Pelplin

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	130	89	94	95	98	54
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3	1	0	7	1	1
przemysł i budownictwo	65	49	40	49	57	27
pozostała działalność	62	39	54	39	40	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.06.2021).

Powyższa tabela przedstawia dane odnośnie podmiotów wyrejestrowanych według grup sekcji PKD 2007 w Gminie Pelplin w latach 2015-2020. O 58,46 % spadła liczba wyrejestrowanych ogółem podmiotów w gminie, co jest korzystne dla przedsiębiorczości tego terenu. Spadła również liczba podmiotów wyrejestrowanych jeśli chodzi o rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo (-66,66 %), a także pozostałe działalności (-58,06%).

Tabela 23 Podmioty według klas wielkości na 1000 mieszkańców ogółem w Gminie Pelplin

Klasa wielkości według liczby zatrudnionych	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	77,5	80,3	82,3	86,3	87,7	91
0-9 osób	74	76,8	78,1	82	83,7	87,2
10-49 osób	2,7	2,7	3,4	3,6	3,2	3,1
50-249 osób	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.06.2021).

Jak pokazuje powyższa tabela na terenie Gminy Pelplin znajdują się w głównej mierze firmy należące do małego i średniego sektora oraz mikroprzedsiębiorstwa (MSP). Największy wzrost podmiotów wg klas wielkości na 1 000 mieszkańców odnotowano dla sektora mikroprzedsiębiorstw (17,84%) i stanowiły one w 2020 r. aż 95,82% ogółu podmiotów. Małe przedsiębiorstwa plasują się na drugim miejscu, ich wzrost osiągany jest na poziomie 14,81%. W przypadku przedsiębiorstw średnich widoczny jest spadek ilości podmiotów o - 12,50 %, przy czym stanowią one 0,76% całkowitej liczby podmiotów.

Tabela 24 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
--	------	------	------	------	------	------

Polska	109	110	112	114	117	122
Woj. pomorskie	122	124	126	127	131	136
Powiat tczewski	90	91	92	93	96	99
Gmina Gniew	78	79	80	80	83	87
Gmina Sztum	91	91	91	92	96	99
Gmina Pelplin	77	80	82	86	88	91

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.06.2021).

O aktywności gospodarczej mieszkańców Gminy Pelplin decyduje liczba podmiotów, które są zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) na 1 000 ludności co przedstawia powyższa tabela. Według danych zawartych w tabeli na przestrzeni lat 2015-2020 w Gminie Pelplin odnotowano wzrost o 18,18% liczby podmiotów i jest to większy wzrost niż w Gminie Sztum i Gniew, a także w powiecie tczewskim, województwie pomorskim i Polsce.

Tabela 25 Podmioty gospodarcze na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	174,3	178,3	183,3	187,6	195,9	204,8
Woj. pomorskie	196,3	201,1	207,5	210,8	219,3	228,9
Powiat tczewski	143,8	146,1	149,0	152,2	157,8	164,2
Gmina Gniew	122,6	126,0	129,0	130,3	135,9	142,8
Gmina Sztum	142,1	142,4	145,0	147,6	156,4	162,5
Gmina Pelplin	121,2	126,6	131,0	138,4	141,4	147,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.06.2021).

W przypadku wartości wskaźnika dotyczącego liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, co przedstawia powyższa tabela, widać procentowy wzrost w latach 2015-2020 w analizowanych jednostkach.

Najwyższy zarejestrowany wzrost był w Gminie Pelplin (22%) i znacznie przekraczał on poziom osiągnięty w Gminie Sztum (14,36%), Gniew (16,48%), w powiecie tczewskim (14,19%), województwie pomorskim (16,61%) i Polsce (17,50%).

Tabela 26 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007

Sekcja PKD		2015	2016	2017	2018	2019	2020
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16	16	16	14	13	13
B	Górnictwo i wydobywanie	1	1	1	1	1	1
C	Przetwórstwo przemysłowe	133	144	135	138	144	147
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	3	3	3	2	2
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	0	0	0	0
F	Budownictwo	256	278	303	353	365	382
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	234	224	229	239	233	240
H	Transport i gospodarka magazynowa	94	95	94	98	98	105
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	17	17	14	16	15	13
J	Informacja i komunikacja	14	16	20	20	21	21
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	16	18	17	19	19	21
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	5	4	5	4	6
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	47	49	50	47	52	57

Sekcja PKD		2015	2016	2017	2018	2019	2020
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	24	23	21	23	25	25
P	Edukacja	4	5	5	8	8	8
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	36	37	39	37	36	36
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	6	7	5	5	6	7
S, T, U	Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	34	35	39	44	46	50
RAZEM		939	974	995	1070	1088	1134

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.06.2021).

Powyższa tabela ukazuje wzrost wszystkich sekcji PKD w latach 2015-2020 o 20,76%. Największy wzrost zauważyć można w sekcji F na poziomie 49,21%, na drugim miejscu plasują się sekcje S, T i U na poziomie 47,05%. Największy spadek zauważyć można w sekcjach E (-100%), D (-33,33%) i I (-23,52%). Większość z tych spadków zauważa się w roku 2020, więc bardzo prawdopodobne jest, że spowodowane są one pandemią COVID-19. Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych funkcjonujących w tym przedziale czasowym na terenie Gminy Pelplin należała do sektora prywatnego, co odpowiada proporcjom ogólnokrajowym.

Jak podaje główna strona Gminy Pelplin w roku 2020 Gmina wprowadziła „Pakiet Pomocowy dla Przedsiębiorców” w związku z epidemią koronawirusa. Gmina Pelplin biorąc pod uwagę trudną sytuację przedsiębiorców prowadzących własną działalność podjęła działania ułatwiające funkcjonowanie dla mikro- i małych przedsiębiorstw, dopuszczając możliwość okresowego zwolnienia z płatności czynszu najemcom lokali należących do Gminy, możliwość odroczenia terminów płatności czynszu najemcom lokali lub możliwość odroczenia terminów płatności lokalnych podatków.

Istotnym działaniem na rzecz rozwoju gminy jest tworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. Powodem tego jest brak dużych zakładów na terenie Gminy

Pelplin i bardzo duży odsetek osób prowadzących własne działalności gospodarcze. W takiej sytuacji ważne jest wsparcie przedsiębiorstw drobnego sektora zajmujących się usługami, handlem i produkcją.

Gmina Pelplin nie posiada niestety własnych terenów o charakterze inwestycyjnym. Właścicielami takich nieruchomości są osoby prywatne, przedsiębiorstwa lub Diecezja Pelplińska. Pracownicy i Burmistrz Gminy Pelplin biorą udział w projekcie „Podniesienie standardów obsługi inwestora w województwie pomorskim” realizowanym przez Agencję Rozwoju Pomorza. Realizacja projektu pozwoli zdobyć wiedzę, która będzie umożliwiać wprowadzenie odpowiednich rozwiązań dla prowadzenia przez Gminę polityki promocyjnej dla potencjalnych inwestorów.

Gmina oferuje również zniżki dla podatników w postaci zwalniania od podatku od nieruchomości budynków wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej z wyłączeniem działalności developerskiej i w zakresie handlu. Zwolnienie takie dotyczy budynków oddanych do użytku po dacie wejścia w życie Uchwały X/75/07 Rady Miejskiej w Pelplinie z dnia 28 listopada 2007 roku w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości nowo wybudowanych budynków oraz podmiotów, które wybudowały ww. budynki i nie zalegają z zapłatą zobowiązań wobec budżetu Gminy Pelplin. Co więcej Pelplin należy do Podstrefy Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, która zagospodarowuje tereny inwestycyjne wokół węzła autostrady A1 w Ropuchach, nieruchomość po cukrowni w Pelplinie oraz na os. Strzelnica, a także działki w Hilarowie⁶.

Gmina Pelplin wzmacnia współpracę z innymi gminami m. in. z Gminą Gniew w zakresie turystycznym, gospodarczym i promocyjnym, a także z lokalnymi przedsiębiorcami. W ramach wieloletniej współpracy między Gminą Gniew i Gminą Pelplin odbył się szereg przedsięwzięć, które mają na celu umocnienie przyjaznych stosunków między obiema gminami. Współpraca pomiędzy Gminą Gniew i Pelplin polega m.in. na wzajemnym promowaniu się oraz informowaniu o wydarzeniach kulturalnych, społecznych i politycznych, historii i życiu mieszkańców.

⁶ <https://tczew.naszemiasto.pl/strefa-ekonomiczna-w-kazdej-gminie-tak-chce-rzad-o-reformie/ar/c1-4570789> (dostęp: 30.06.2021).

Gmina Pelplin współpracuje też z Gminami Stężycza i Żukowo. W ramach niej odbyły się przedsięwzięcia, które na celu miały przede wszystkim umocnienie przyjaznych stosunków między gminami. Współpraca odbywała się również w zakresie turystycznym, gospodarczym i promocyjnym, a także informowania o wydarzeniach kulturalnych, społecznych i politycznych, historii i życiu mieszkańców. W ramach współpracy co roku od 2007 r. organizowany jest Integracyjny Dzień Sportu Samorządów Kociewia i Kaszub. Gmina Pelplin współpracuje również z Gminą Subkowy w ramach Powołania Strefy Przemysłowej Subkowy - Pelplin, Gminą Zakliczyn w ramach wymiany informacji, wiedzy oraz doświadczenia w dziedzinach: kultury, oświaty, turystyki, sportu, współpracy gospodarczej i samorządowej, a także Gminą Skarszewy w ramach współpracy w dziedzinach społeczno-kulturalnej, turystyki, oświaty, ekologii, obejmując również swoim zakresem współpracę i wspólne projekty lokalnych organizacji zainteresowanych nawiązaniem wzajemnych kontaktów.

Gmina Pelplin nawiązuje również współpracę międzynarodową z m.in. Gminami Teisnach i Grafling w Niemczech w dziedzinie kultury, sportu, oświaty, turystyki, gospodarki oraz bezpośrednich kontaktów młodzieży, stowarzyszeń i związków. Współpracuje również z miastem Newcastle West w Irlandii w celach gospodarczych, oświatowych i kulturowych, na Ukrainie z Gminą Mołodizne w zakresie polepszenia oświaty i kultury, a także z miastem Colletorto we Włoszech, z którym Gmina Pelplin prowadzi korespondencję i wymienia się wspólnie zdobytymi doświadczeniami.

W 2019 r. została utworzona Rada Przedsiębiorców, która ma charakter doradczo-konsultacyjny i działa w oparciu o zarządzenie burmistrza. Pełni funkcje związane z rozwojem gospodarczym gminy i zapewnia udział przedstawicieli środowisk gospodarczych, a także otoczenia biznesu w kształtowaniu polityki gospodarczej na terenie Gminy Pelplin, wspierając również rozwój przedsiębiorczości. W skład Rady wchodzi obecnie siedemnastu przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Pelplin.

Podsumowując dane w zakresie przedsiębiorczości Gminy Pelplin aktualny poziom przedsiębiorczości na tym obszarze można określić jako dobry. Faktem jest zmniejszająca się liczba podmiotów nowo zarejestrowanych, ale głównie spowodowane jest to wybuchem pandemii, która ma wpływ na prowadzenie biznesu. Istotnym działaniem na rzecz rozwoju gminy jest tworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. Powodem tego

jest brak dużych zakładów na terenie Gminy Pelplin, dlatego też Gmina powinno w kolejnych latach rozwijać wszelkie wymienione w niniejszym rozdziale formy aktywności, a także tworzyć nowe i dostosowywać je do wciąż zmieniającego się rynku. Warto pochwalić Gminę Pelplin za nawiązane liczne współprace z gminami nie tylko w Polsce, ale również w Europie.

4.3. Rynek pracy

W latach 2015-2020 liczba bezrobotnych w Gminie Pelplin zmalała o -24,75%. Spadek ten zaprezentowany jest w poniższej tabeli, wpisuje się on w trendy ogólnokrajowe, choć jego wartość była niższa niż spadek odnotowany w województwie (-27,61%), kraju (-33,06%) i Gminie Sztum (-49,67%), ale wyższa niż w powiecie (-9,93) i Gminie Gniew (-7,80), co ukazuje poniższa tabela.

Tabela 27 Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Pelplin, Gminie Sztum, Gminie Gniew, powiecie tczewskim, województwie pomorskim i Polsce w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	1 563 339	1 335 155	1 081 746	968 888	866 374	1 046 432
Woj. Pomorskie	77 662	64 132	49 653	46 082	41 817	56 216
Powiat tczewski	3 713	3 170	2 921	2 815	2 432	3 344
Gmina Gniew	538	500	426	415	361	496
Gmina Sztum	616	475	332	329	290	310
Gmina Pelplin	610	520	442	408	356	459

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 25.06.2021).

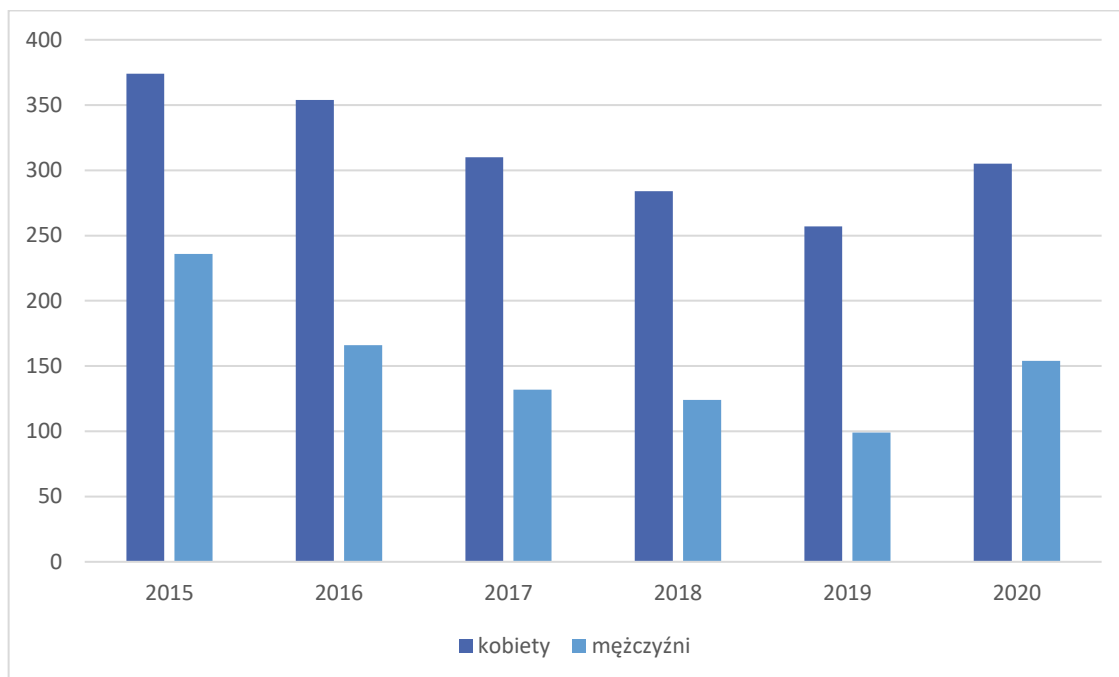
Jak podaje BDL GUS, poziom bezrobocia od lat spadał, natomiast wraz z rokiem 2020 nastąpiła największa dynamika wzrostu bezrobocia. Sytuacja epidemiologiczna w Polsce wywołana koronawirusem przyniosła w konsekwencji znaczne trudności gospodarcze, co jest jednoznaczne z trudną sytuacją na rynku pracy. Przyrost ogółu osób bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Pelplin na koniec 2020 r. wyniósł 28,93%, co przekracza poziom w Polsce (20,78%) i Gminie Sztum (6,90%). Znacznie gorzej niż Gmina Pelplin wypadają: Gmina Gniew (37,40%), powiat tczewski (37,50%) i województwo pomorskie (34,43%).

Przedstawione na wykresie poniżej dane wskazują mniejszy udział mężczyzn w całkowitej liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Pelplin. Większy udział kobiet zarejestrowanych jako bezrobotne świadczy o mniejszej aktywności kobiet na rynku pracy. Jak zostało ukazane w podrozdziale 4.1 w przypadku Gminy Pelplin może to mieć związek z dominującym na tym terenie branżą związaną z budownictwem, a także działalnością usługową, gdzie głównie mężczyźni znajdują zatrudnienie. Natomiast z racji słabszego rozwoju na tym terenie branży usługowej, hotelowej i gastronomicznej, liczba kobiet zarejestrowanych jako osoby bezrobotne jest większa. Kolejnym powodem może być również fakt, że wiele kobiet poświęca się na rzecz rodziny. W Polsce wspomniany niższy udział kobiet na rynku pracy jest charakterystyczny dla słabiej rozwiniętych województw wschodnich, a także dla województwa dolnośląskiego⁷.

⁷ Rynek pracy w województwie dolnośląskim w 2018 r., oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2020, str. 93.

Wykres 8 Bezrobotni zarejestrowani według płci w Gminie Pelplin w latach 2014-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 25.06.2021).

Poniższa tabela zawiera dane ukazujące procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2015-2020. Z analizy danych wynika, iż odsetek ten w Gminie Pelplin kształtował się w analizowanym okresie na poziomie wyższym niż w Gminie Sztum, województwie i kraju. Oznacza to, że zarówno odsetek bezrobotnych kobiet, jak i mężczyzn w tych jednostkach administracyjnych przekroczył w rozpatrywanym okresie wartości w Gminie Pelplin, Gminie Gniew oraz w powiecie tczewskim. Najwyższy spadek udziału kobiet bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym miał miejsce w Gminie Sztum i wynosił 35,00%, natomiast najwyższy spadek udziału bezrobotnych mężczyzn odnotowano również w Gminie Sztum (55,81%).

Tabela 28 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (jednostka miary: %)

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	kobiety	7,2	6,4	5,4	5	4,4	5,3
	mężczyźni	5,9	5	3,9	3,5	3,2	4
Woj. pomorskie	kobiety	6,6	5,7	4,6	4,4	4	5,1
	mężczyźni	4,4	3,4	2,5	2,3	2,1	3,1
powiat tczewski	kobiety	6,4	5,9	5,8	5,8	4,9	6,2

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
	mężczyźni	4	3,1	2,6	2,4	2,2	3,6
Gmina Gniew	kobiety	7,1	6,8	6,5	7	5,6	7,3
	mężczyźni	3,9	3,6	2,7	2,2	2,3	3,7
Gmina Sztum	kobiety	6	4,9	4,1	4,2	4,1	3,9
	mężczyźni	4,3	3,2	1,8	1,7	1,3	1,9
Gmina Pelplin	kobiety	7,6	7,3	6,5	6,1	5,6	6,7
	mężczyźni	4,1	2,9	2,4	2,3	1,8	2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 25.06.2021).

Wraz z odnotowywanym ubytkiem w całkowitej liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych, który następował w latach 2015-2020, widać również spadek osób w grupach defaworyzowanych na rynku pracy ze względu na wiek (zob. tabela poniżej). Zgromadzone dane udostępnione przez GUS wskazują, iż największy spadek liczby bezrobotnych nastąpił w najmłodszej grupie, czyli osób do 25 roku życia, i wyniósł on w Gminie Pelplin -33,90%. Wartość ta jest wyższa od średniej w Polsce (-44,77%), w Gminie Sztum (-42,86%) i minimalnie wyższa niż w woj. pomorskim (-35,15%). Wartość ta natomiast jest minimalnie niższa niż wartość dla Gminy Gniew i powiatu tczewskiego.

Tabela 29 Bezrobotni zarejestrowani: do 25 roku życia, do 30 roku życia, powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotni w latach 2015-2020

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	do 25 roku życia	236 837	179 203	134 333	118 577	106 145	130 815
	do 30 roku życia	459 208	363 901	282 366	251 994	222 972	271 158
	powyżej 50 roku życia	429 763	376 948	298 561	262 704	235 672	268 763
	długotrwale bezrobotni	880 286	747 623	594 789	507 235	432 438	515 776
Woj. pomorskie	do 25 roku życia	12 109	9 112	6 903	6 244	5 721	7 853
	do 30 roku życia	23 200	18 269	14 292	13 164	11 834	15 842
	powyżej 50 roku życia	21 079	17 635	12 988	11 692	10 531	12 989
	długotrwale bezrobotni	40 010	32 306	22 643	20 048	17 688	23 656
powiat tczewski	do 25 roku życia	561	429	424	402	366	572
	do 30 roku życia	1150	929	860	851	747	1063
	powyżej 50 roku życia	940	810	747	667	575	666
	długotrwale bezrobotni	1861	1659	1509	1487	1178	1505
	do 25 roku życia	99	94	69	74	75	100

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniew	do 30 roku życia	188	171	147	140	136	185
	powyżej 50 roku życia	139	119	97	87	80	82
	długotrwale bezrobotni	272	241	229	237	172	220
Gmina Sztum	do 25 roku życia	105	78	43	55	55	60
	do 30 roku życia	176	144	97	116	100	105
	powyżej 50 roku życia	166	123	79	73	51	60
	długotrwale bezrobotni	259	202	138	123	82	106
Gmina Pelplin	do 25 roku życia	118	89	75	66	68	78
	do 30 roku życia	221	188	152	139	127	152
	powyżej 50 roku życia	149	121	95	88	82	96
	długotrwale bezrobotni	314	284	247	224	175	216

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 25.06.2021).

Powyższa sytuacja jest pozytywna dla osób w młodszym przedziale wiekowym, natomiast może jednocześnie wskazywać na trudną sytuację na rynku pracy dla osób należących do starszych grup wiekowych, a więc po 50 roku życia. Na ogół są to osoby mniej skłonne do zmiany pracy lub podwyższenia kwalifikacji zawodowych. Wśród bezrobotnych zarejestrowanych najwięcej jest osób długotrwale bezrobotnych, czyli pozostających w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresu odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy. Pozytywną kwestią w Gminie Pelplin jest tendencja spadkowa osób długotrwale bezrobotnych, która wynosi - 31,21% i jest większa niż w Gminie Gniew (- 19,12%) i w powiecie tczewskim (-19,13%). Analiza danych zgromadzonych w tabeli powyżej wskazuje na przyrost liczby osób długotrwale bezrobotnych w 2020 r., co niewątpliwie łączyć należy z sytuacją epidemiologiczną i jej negatywnym wpływem na koniunkturę gospodarczą. Duży przyrost nastąpił również w obu najmłodszych grupach wiekowych, co można wyjaśnić obostrzeniami związanymi z funkcjonowaniem takich miejsc pracy, jak restauracje, galerie handlowe, kina. To tam młodzi ludzie zazwyczaj znajdują zatrudnienie.

Zgodnie z danymi w tabeli poniżej, ogół pracujących w Gminie Pelplin według innego podziału niż PKD⁸ w latach 2015-2020 wzrastał. Wzrost ten osiągnął w latach 2015-2020 poziom 22,51%. Większą wartość osiągnął wzrost wśród pracujących mężczyzn niż kobiet.

Tabela 30 Pracujący w gminach według płci według innego podziału niż PKD ogółem (jednostka miary: osoba)

		2015	2016	2017	2018	2019
Polska	kobiety	4 493 490	4 627 345	4 742 064	4 823 490	4 906 709
	mężczyźni	4 441 612	4 597 706	4 733 947	4 820 085	4 882 334
Woj. pomorskie	kobiety	271 179	280 710	296 824	301 423	301 601
	mężczyźni	257 930	270 200	279 941	284 790	291 200
powiat tczewski	kobiety	13 388	14 364	13 919	13 978	14 297
	mężczyźni	13 723	14 374	14 959	14 708	14 416
Gmina Gniew	kobiety	770	821	861	863	894
	mężczyźni	1 097	1 102	1 196	1 255	1 266
Gmina Sztum	kobiety	1 596	1 711	1 746	1 762	1 995
	mężczyźni	1 506	1 653	1 722	1 828	1 879
Gmina Pelplin	kobiety	1 257	1 278	1 289	1 291	1 384
	mężczyźni	1 080	1 261	1 282	1 252	1 479

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 25.06.2021).

Reasumując, zarówno wspomniana tendencja spadkowa liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych, pozostających długotrwale bez zatrudnienia, jak i odsetek ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Pelplin, odzwierciedlają trendy ogólnokrajowe. Bez działań aktywizujących osoby starsze grozi trwały niedobór rąk na rynku pracy. Poza tym osoby starsze, nieaktywizowane, mogą przejść do grupy biernych zawodowo, co może oznaczać niższe świadczenia emerytalne, a także wykluczenie społeczne spowodowane pauperyzacją.

Na rynek pracy w Gminie Pelplin mają wpływ bez wątpienia efekty uwarunkowań demograficznych, a więc procesy starzenia się społeczeństwa i jego intensywnej depopulacji. Przez co kurczą się realne i potencjalne zasoby pracy, przy jednoczesnym obniżeniu się

⁸ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

potencjału konsumpcyjnego oraz pojawieniu się niechęci przedsiębiorców do podejmowania ryzyka inwestycyjnego⁹. Wśród pracujących w Gminie Pelplin przeważają mężczyźni, ma to związek z branżami dostępnymi na tym rynku pracy.

Poprawa sytuacji na rynku pracy wymaga szeregu działań wspartych odpowiednimi zasobami finansowymi ukierunkowanych na aktywizację młodszych i starszych mieszkańców, wspieranie gospodarki regionu i współpracę z przedsiębiorcami.

4.4. Turystyka

Gmina Pelplin jest położona etnicznie na Kociewiu. Trasy turystyczne zarówno piesze jak i rowerowe przyciągają turystów i pozwalają poznać wiele zabytków architektury zarówno gotyckich, barokowych, a także rokoko. Warto wspomnieć, że Gmina Pelplin nie jest właścicielem żadnej z wiodących atrakcji turystycznych Gminy Pelplin, stąd też jej działania w zakresie turystyki bardziej skupiają się na budowaniu pozytywnego wizerunku miasta i okolic wśród turystów oraz ogólnej promocji gminy.

Gmina Pelplin nie prowadzi punktu informacji turystycznej. Funkcjonujący punkt informacji turystycznej na terenie Pelplina prowadzi Biuro Gospodarczo – Finansowe Diecezji Pelplińskiej. Pracownicy Referatu Społecznego nagłaśniają atrakcje turystyczne poprzez przygotowanie, udział oraz pomoc w nagrywaniu filmów promujących:

- Pomorskie.Travel - Pomorskie Szlaki Średniowiecza #OdkrywamyPomorskie,
- Zakochaj się w Polsce,
- współpraca z Telewizją Polską TVP 3 Gdańsk,
- kalendarz na 2021 z perspektywy miejsc turystycznych
- współpraca z Lokalną Organizacją Turystyczną Kociewie.

Na terenie Gminy Pelplin znajdują się interesujące unikalne na skalę europejską zabytki, które posiadają szczególną wartość historyczną lub artystyczną. Część z nich została

9 Por. P. Szukalski, Depopulacja – konsekwencje dla rynku pracy, Rynek Pracy nr 1 (160) (2017), s. 11-19.

wpisana do rejestru Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku, co przedstawia poniższa tabela (stan na 12.03.2021).

Tabela 31. Zabytki w Gminie Pelplin wg Rejestru Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku

Lp.	Miejscowość	Opis	Nr w rejestrze
1.	Wielki Garc	Kościół rzymskokatolicki parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP wraz z gruntem po obrysie murów	505
2.	Wielki Garc	Dawny cmentarz rzymskokatolicki przy kościele parafialnym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP wraz z murem, nagrobkami i starodrzewem oraz działką nr 134, na której przedmiotowe obiekty są usytuowane	505
3.	Lignowy Szlacheckie (d. Lignowy)	Kościół parafialny p.w. Św. Marcina i Małgorzaty	807
4.	Rudno	Wieża kościoła -relikt barokowego kościoła z 1761 r.	810
5.	Pelplin	Układ urbanistyczno-krajobrazowy miasta Pelplina	911
6.	Pelplin	Zespół kościoła filialnego p.w. Bożego Ciała wraz ze szpitalem i cmentarzem z ogrodzeniem	1047
7.	Pelplin	Zespół klasztoru cystersów: Bazylika Katedralna p.w. Wniebowzięcia NMP, klasztor, kaplica p.w. św. Barbary, Wyższe Seminarium Duchowne (budynek główny, kuchnia, skrzydło zachodnie), Collegium Marianum, wieża ustępowa, budynek bramny, mały młyn, stajnia przy młynie.	1059
8.	Pelplin	Pocysterski klasztor z zespołem gospodarczym, w skład którego wchodzi: 1. młyn zbożowy, obecnie obiekt użytkowy Kocińskiego Centrum Kultury; 2. spichlerz, obecnie hotel i sklep; 3. budynek biurowy dla urzędników kurii, następnie mieszkalny dla sióstr zakonnych, obecnie dom rekolekcyjny; 4. dom młynarza ob. budynek mieszkalny wraz z tarasem od strony wschodniej; 5. dom organisty i służby kościelnej, obecnie budynek mieszkalny; 6. dwa budynki gospodarcze przy domu organisty i służby kościelnej; 7. mur łączący dom organisty z budynkiem gospodarczym; 8. plac przed młynem zbożowym wraz z brukowaną nawierzchnią oraz odcinkiem muru i słupami bramnymi usytuowanymi przy wjeździe; 9. układ wodny złożony z głównego kanału młyńskiego i jego bocznej, wsch. odnogi przebiegającej ob. pod poziomem gruntu; 10. teren obejmujący fragment sadu zakonnego, a następnie ogrodu biskupiego usytuowany w pd. wsch. części zespołu; 11. starodrzew w postaci naturalistycznego zadrzewienia brzegów rzeki Wierzycy i głównego kanału młyńskiego złożony w większości z olszy	1059

Lp.	Miejscowość	Opis	Nr w rejestrze
		czarnej, pojedynczych jesionów wyniosłych, kasztanowców pospolitych i starszych okazów topoli osiki, z wyłączeniem topoli kanadyjskich; 12. starodrzew w części północno- wschodniej zespołu w postaci reliktów szpalerów z grabu pospolitego i lipy drobnolistnej oraz pojedynczych okazów jesionu wyniosłego, klonu pospolitego i dębu szypułkowy; 13. starodrzew w części południowo- wschodniej zespołu złożony z pojedynczych okazów jesionu wyniosłego i kasztanowca pospolitego; oraz teren, na którym przedmiotowy zabytek jest usytuowany, obejmujący działki nr 86/1, 86/2, 89/6, 89/7, 89/8, 89/9, 90/4, 90/5, 90/6, 90/7, 90/8, 90/9 i części działek nr 84/6, 89/1, 90/1, 90/10, 90/14, 90/18	
9.	Pelplin	Zespół kanonii i sufraganii położonych przy: 1. ul. Kanonickiej nr 1, 2, 3, 4, i 5; 2. ul. Przysań Sobieskiego nr 1; 3. Placu Mariackim nr 5 i 6; 4. Placu Mariackim nr 1 i 2 łącznie z budynkami gospodarczymi i terenami ogrodowymi oraz terenem ul. Kanonickiej	1748
10.	Międzyłęż	Cmentarz menonicki i ewangelicki wraz z murem, starodrzewem, nagrobkiem z 1807 r. oraz pozostałościami układu grobów	1751
11.	Rajkowy	1. Kościół parafialny p.w. Św. Bartłomieja wraz z otaczającym go cmentarzem przykościelnym i zachowanym starodrzewem, kaplicą grobową rodziny Maniów oraz murem cmentarnym z bramą; 2. Plebania; 3. Organistówka - ob. kaplica przedpogrzebowa; 4. Otoczenie w/w zabytków wraz ze znajdującym się na nim starodrzewem	1800
12.	Pelplin	Kamienica - siedziba wydawnictwa "Pielgrzym"	1807
13.	Pelplin	Kamienica wraz z terenem, na którym jest posadowiona	1814
14.	Pelplin	Kamienica wraz z dwiema oficynami i terenem, na którym jest posadowiona	1817
15.	Pelplin	Willa wraz z działką	1821
16.	Pelplin	Zespół pałacowo-parkowy, w skład którego wchodzi Pałac Biskupi, budynek bramny, dawna wozownia, lodownia oraz park wraz z ogrodzeniem i mostem na rzece Wierzyca w granicach działki nr 418	1918
17.	Małe Walichnowy	Zagroda Petera Rudolfa Dirksena, złożona z budynku mieszkalnego, spichlerza-wozowni oraz parku z czterema pomnikami przyrody i pozostałym starodrzewem, na działce nr 76/1, 76/3	1977

Źródło: Rejestr Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsk.

Na uwagę zasługują zabytki, posiadające szczególną wartość historyczną:

1. Kościół rzymskokatolicki parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Wielkim Garcu (zob. fotografia poniżej) - wybudowany na początku XIV wieku, na początku

jednonawowy z przesklepionym prezbiterium, a następnie rozbudowany na przełomie XV i XVI wieku o nawy boczne i zakrystię. Drewniana część wieży została zastąpiona murowaną w 2. połowie XVII wieku, a w XIX wieku wykonano nową konstrukcję drewnianych sklepień. Nawa główna i prezbiterium pokryte są drewnianymi i pozornymi kolebkami, nawy boczne stropem, a całość okrywa polichromia z ze scenami figuralnymi oraz motywami roślinnymi, które nawiązują do sztuki ludowej. Ponadto kościół posiada ambonę, ołtarz główny, ołtarze boczne NMP i Najświętszego Serca Pana Jezusa, chrzcielnicę z XVII wieku, oraz dwie płyty nagrobne starosty Michała Żelińskiego i jego żony, które zostały wmurowane w ścianę nawy północnej. Z kolei na chórze znajdują się organy z 1884 roku.

Fotografia 6. Kościół rzymskokatolicki parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Wielkim Garcu

Źródło: http://www.wielkigarc.parafia.net.pl/o_parafii.

2. Średniowieczny Pocysterski Zespół Zabytkowy w Pelplinie (zob. fotografia poniżej) z przełomu XIII i XIV wieku należący do najbardziej znaczących i liczebnych obiektów cysterskich w kraju, składający się z kościoła klasztornego, klasztoru, zespołu nowicjatu i infirmerii oraz zabudowań gospodarczych. Architektura przedstawia sztukę gotycką, a do

najbardziej znaczących realizacji należy wczesnogotyckie oratorium, nakryte bogatym sklepieniem gwiaździstym po 1323 r., uznawanym za najstarsze tego typu w dawnych Prusach. Z kolei krużganki klasztorne są jednymi z trzech tego typu obiektów zachowanych na Pomorzu Wschodnim. Ponadto można podziwiać letni refektarz, także nakryty gotyckim sklepieniem gwiaździstym oraz portal do kapitułarza z ok. 1300 r. o bogatym profilowaniu i dekoracjach z rzeźby. We wnętrzu znajdziemy bogate barokowe i rokokowe wyposażeniem, w tym Ołtarz Główny, największy w tej części Europy. Znajdują się w nim relikwie opatrzone napisami, m.in. św. Pawła, Maurycego, Jerzego, Barbary, Błażeja, 40 mę-czen-ni-ków, 11 tysięcy towarzyszek św. Urszuli, a także czaszki obszyte ozdobnymi pokrowcami przez cystersa z Gdańska Oliwy Jana Flemminga z XVII w. W XIX wieku funkcjonowało Seminarium Duchowne, które do początku swego czasu było jedyną na Pomorzu uczelnią o statusie szkoły wyższej. Oprócz tego wspomniane wcześniej Collegium Marianum, które z kolei było jedyną w zaborze pruskim polską szkołą średnią. Do innych ważnych dla regionu instytucji należą Biblioteka Seminarium Duchownego, Archiwum Diecezjalne i Muzeum Diecezjalne. Niezwykle cenna jest przechowywana w Muzeum Diecezjalnym Biblia Gutenberga- pierwsza wydana drukiem książka, jedyny w naszym kraju egzemplarz, wydanie dwutomowe na papierze, które posiada oryginalną XV-wieczną oprawę.

Fotografia 7. Bazylika Katedralna w Pelplinie

Źródło: <http://pelplin.pl/atrakcje/5/strona/1/bazylika-katedralna-w-pelplinie>.

3. Kościół parafialny p.w. Św. Bartłomieja w Rajkowach (zob. fotografia poniżej) - budynek znajdujący się na wzniesieniu sakralny, barokowy z 1721 roku, orientowany, posiadający trójbocznie zamknięte prezbiterium, czworoboczną wieżę oraz zakrystię i kruchtę. Wokół kościoła znajduje się ceglano-kamienny mur, który wyznacza cmentarz z neogotycką bramą. Na elewacji południowej można zobaczyć kwadratową tarczę zegara słonecznego z 1676 roku z napisem: "Anno 1676. Sprawił wiernym, zostając kościelnym, Marcin Kofman z Rayków". Wewnątrz znajduje się barokowy ołtarz główny, ambona i chrzcielnica, a w kruchcie - gotycka kamienna kropielnica.

Fotografia 8 Kościół parafialny p.w. Św. Bartłomieja w Rajkowach

Źródło: <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/23960,rajkowy-kosciol-pw--sw--bartlomieja-.html>.

4. Zespół pałacowo-parkowy w Pelplinie (zob. fotografia poniżej) - wybudowany po przeniesieniu stolicy biskupiej z Chełmży do Pelpina, gdzie w latach 1837-39 wzniesiono Pałac Biskupi, otoczony Ogrodem Biskupim, na wysokim, południowym brzegu rzeki Wierzycy. Pałac

Biskupi wybudowano w stylu neoromańskim, a następnie przebudowano na styl neoklasycystyczny, dodając frontowy portyk z kolumnami oraz taras od strony parku. Piętrowa, podpiwniczona budowla, wybudowana na planie prostokąta, jest nakryta niskim, czterospadowym dachem, natomiast w osi jedenastoosiowej elewacji frontowej ulokowano czterokolumnowy portyk joński, poprzedzony schodami i zakończony trójkątnym tympanonem. Przed frontem z kolei znajduje się okrągły podjazd, a przy pałacu znajduje się park z eklektycznym mostem nad Wierzycą. Całość otoczono ceglanym murem, wykorzystując pozostałości po dawne ogrodzeniu klasztorным.

Fotografia 9. Pałac Biskupi w Pelplinie

Źródło: <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/29930,pelplin-palac-biskupi-i-ogrody-cysterskie-w-pelplinie--1824-r-.htm>.

Obecnie największą rozpoznawalność w skali kraju mają obiekty Gniewa i Pelplina. Ten potencjał należy wykorzystywać poprzez łączenie z nimi obiektów i wydarzeń realizowanych w innych miejscach. Najbardziej atrakcyjne turystycznie miejsca są związane z zabytkami kultury materialnej w Pelplinie i jest to pocysterski zespół klasztorny, wraz z gotycką bazyliką

katedralną oraz licznymi malowidłami, rzeźbami oraz barokowymi i renesansowymi organami. W tym wieku ofertę wzbogaciło wzgórze papieskie - pamiątka po wizycie Jana Pawła II w 1999 r. Liczne rzesze turystów przyciągają okolicznościowe imprezy, które opisane zostały w podrozdziale 3.6.

Gmina Pelplin bierze udział w projekcie Pomorskie Trasy Rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R10 i Wiślana Trasa Rowerowa R9 – Partnerstwo Miasta Tczewa wraz z Gminą Tczew, Gminą Subkowy i Gminą Gniew. Projekt ten jest finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 i ma na celu bycie częścią międzynarodowej sieci szlaków rowerowych Euro Velo i budowę nowej drogi rowerowej o łącznej długości 8,67 km. Oprócz tego obejmuje prace nad zagospodarowaniem miejsc postojowych m.in. ławki, stoły, wiaty, stojaki rowerowe, śmietniki itp.

Gmina Pelplin jest również partnerem projektu Pomorskie Szlaki Kajakowe – Wierzycą po zabytkach Kociewia, który jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Projekt ma na celu wyposażenie w infrastrukturę kajakową 34 pomorskich szlaków wodnych o długości ok. 1 tys. km. Istotne jest również zagospodarowanie 78,6 km szlaku kajakowego rzeki Wierzycy w infrastrukturę niezbędną do bezpiecznego i atrakcyjnego uprawiania turystyki kajakowej.

Pelplin posiada wiele kilometrów ścieżek i dróg rowerowych z rozwiniętą infrastrukturą, do najważniejszych ze szlaków turystycznych Pelplina należą Szlak rzeki Wierzycy, Szlak Ziemi Tczewskiej im. Romana Klima, Szlak Maternów. Pierwszy z nich powstał w roku 2005, w ramach lokalnej sieci szlaków pieszych Ziemi Gniewskiej. Wędrówka wzdłuż tej trasy pozwoli na poznanie północnej części tego regionu. Posiada on zarówno walory turystyczne, jak i krajobrazowe, w którym można wyodrębnić trzy odcinki: dolnowierzycy, który przebiega między Pelplinem a Gniewem, a także starogardzko-pelpliński i środkowowierzycy. Szlak Ziemi Tczewskiej przebiega we wschodniej części Kociewia na terenie powiatu tczewskiego, co jest uzasadnieniem nazwy szlaku. Szlak Maternów jest jednym z nowszych szlaków rowerowych na Kociewiu i oznakowany jest kolorem czerwonym.

Liczy zaledwie 19 km. W Pelplinie szlak ten skomunikowany jest ze szlakami Opata Wernera z Pelplina do Pogódek i księcia Grzymisławia z Tczewa do Nowego.

Według danych GUS w Gminie Pelplin brak hoteli oraz miejsc noclegowych, ostatni taki hotel został zamknięty w roku 2018. Posiadał on 50 miejsc noclegowych i 18 pokoi. Na terenie Gminy Pelplin w roku 2020 znajduje się 1 obiekt całoroczny wraz z 15 miejscami noclegowymi ogółem, w roku 2019 było ich 70. Zauważalny jest również ogromny spadek turystów zarówno zagranicznych, jak i tych z innych miejscowości, co jest niekorzystne dla Gminy Pelplin. Wzrost turystów w Pelplinie widać w roku 2018, szczególnie tych zagranicznych, natomiast już w roku 2019 i 2020 widać znaczący ich spadek. Bardzo prawdopodobne, że jest to spowodowane sytuacją związaną z COVID-19, przez którą turystyka bardzo ucierpiała. Może to też wynikać z niechęci właścicieli hotelu do wypełniania sprawozdania o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego (formularzy KT-1). Co ważniejsze – może wskazywać na funkcjonowanie w Gminie Pelplin znacznie większej bazy noclegowej niż sugerują oficjalne dane GUS.

Podsumowując, jeśli chodzi o turystykę w Gminie Pelplin, to przede wszystkim warto przyrzeć się zabytkom, znajdującym się na tym obszarze. Niekorzystnym faktem jest natomiast to, że Gmina Pelplin nie jest właścicielem żadnej z atrakcji turystycznych, dlatego też tak istotnym faktem jest promowanie gminy i jej okolic wśród turystów. Ponad 47% mieszkańców gminy biorących udział w ankiecie stwierdziło, że najpilniejszą kwestią potrzebującą zmiany jest rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Aby walory turystyczne Gminy Pelplin w pełni wykorzystać, istotne jest utrzymanie stanu zabytków kultury na dobrym poziomie, co wymaga pozyskiwania środków finansowych. Obecna sytuacja związana z wybuchem pandemii COVID-19 spowodowała znaczne spowolnienie w zakresie turystyki międzynarodowej. Stąd też ważne jest, aby zintensyfikować działania promocyjne gminy.

Podsumowanie rozdziału diagnozy odnośnie strefy gospodarczej znajduje się w tabeli poniżej.

Tabela 32 Analiza SWOT sfery gospodarczej

Mocne strony	Słabe strony
--------------	--------------

duża aktywność gospodarcza mieszkańców Gminy Pelplin,	brak własnych terenów o charakterze inwestycyjnym,
największy wzrost podmiotów wpisanych do REGON na 1000 ludności,	niska aktywność zawodowa, szczególnie kobiet,
rozwinięta branża budownictwa,	wiele osób długotrwale bezrobotnych
rozwinięta branża sekcji S, T i U PKD,	słabo rozwinięta sfera gastronomiczna, hotelarska, a także taka, która zwiększyłaby aktywność kobiet na tym obszarze,
"Pakiet pomocowy dla przedsiębiorców",	niewystarczające zaplecze turystyczne w gminie,
Udział w projekcie „Podniesienie standardów obsługi inwestora w województwie pomorskim”,	niedobór rąk na rynku pracy,
Zniżki dla podatników w postaci zwalniania od podatku od nieruchomości budynków wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej, z wyłączeniem działalności developerskiej, i w zakresie handlu,	Niski potencjał gminy dla Inwestorów z powodu braku własnych obszarów inwestycyjnych,
intensywna współpraca gminy z gminami nie tylko na terenie Polski, ale również z gminami i miastami spoza Polski,	
malejące bezrobocie wśród osób w wieku do 25 roku życia	
kompleks pocysterski z Bazyliką Katedralną i ogrodami biskupimi	
możliwości rozwoju turystyki wodnej opartej o Wisłę i Wierzycę	
Szanse	Zagrożenia
pomoc państwa dla przedsiębiorstw w związku z pandemią COVID-19,	Trudna sytuacja na rynku pracy dla starszych grup wiekowych, co spowoduje marginalizację tej grupy wiekowej
Tworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, co przyciągnie inwestorów do Gminy Pelplin	coraz większa liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Polsce, a zatem i coraz wyższe wydatki na emerytury, pomoc społeczną, etc.

lepszą koniunkturę gospodarczą, dzięki nowej perspektywie budżetu UE 2021-2027 oraz środkom w ramach tzw. „Polskiego Ładu” czy środkom rządowym i UE na zwalczanie skutków pandemii	gospodarcze i społeczne następstwa pandemii wirusa SARS-CoV-2, zwłaszcza w branży turystyczno-uzdrowiskowej
Zwiększenie liczby turystów, poprzez liczne zabytki znajdujące się w gminie	
Uchwalanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego z przeznaczeniem produkcyjnym, usługowym i mieszkaniowym	
Dobrze rozwinięta sieć współpracy z organizacjami pozarządowymi, klubami sportowymi, kołami gospodyń wiejskich	

Źródło: opracowanie własne.

5. Sfera przestrzenna

5.1. Infrastruktura techniczna

Stan i dostęp ludności do infrastruktury technicznej obejmującej poszczególne rodzaje gospodarki komunalnej to jedno z kryterium uwzględnianych w badaniach nad poziomem i warunkami życia mieszkańców danej jednostki administracyjnej.

Zaopatrzeniem Gminy Pelplin w wodę zajmuje się spółka Pelkom Sp. z o. o. Procentowy udział mieszkańców Gminy Pelplin korzystających z instalacji wodociągowej kształtuje się na podobnym poziomie, jak w województwie pomorskim i nieco wyżej niż w Polsce i powiecie tczewskim, co ukazuje poniższa tabela. Inna sytuacja prezentuje się przy uwzględnieniu podziału ludności Gminy Pelplin na mieszkańców miasta i obszarów wiejskich. Niemal wszyscy mieszkańcy wsi korzystają z omawianej instalacji – 98,9%, co jest wartością znacznie przekraczającą wartości wojewódzkie i krajowe oraz dla powiatu tczewskiego. Z kolei procentowy udział mieszkańców Gminy Pelplin wypada zdecydowanie poniżej wszystkich wskazanych wcześniej wartości. Niemniej, liczba korzystających z instalacji wodociągowej na obszarze wiejskim Gminy Pelplin jest stabilna w rozpatrywanych latach, zaś w przypadku miasta wzrosła o 2,98%, czyli więcej w porównaniu z ludnością miejską i wiejską w województwie, kraju, powiecie tczewskim oraz Gminach Sztum i Gniew.

Tabela 33 Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności

		Jednostka miary [%]				
		2015	2016	2017	2018	2019
Polska	ogółem	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2
	miasto	96,5	96,5	96,6	96,6	96,6
	wieś	84,7	84,9	85,1	85,3	85,5
Woj. pomorskie	ogółem	96,2	96,2	96,3	96,4	96,5
	miasto	98,7	98,8	98,8	98,8	98,8

		Jednostka miary [%]				
		2015	2016	2017	2018	2019
	wieś	91,5	91,7	92,0	92,3	92,5
Powiat tczewski	ogółem	97,4	97,6	97,6	97,6	97,6
	miasto	98,1	98,4	98,5	98,5	98,5
	wieś	95,9	96,0	96,0	96,1	96,1
Gmina Gniew	ogółem	89,7	89,7	89,7	89,8	89,8
	miasto	97,0	97,0	97,0	97,1	97,1
	wieś	84,1	84,1	84,1	84,2	84,3
Gmina Sztum	ogółem	89,2	89,6	89,7	89,7	89,8
	miasto	99,3	99,3	99,3	99,3	99,3
	wieś	76,9	77,9	78,2	78,3	78,7
Gmina Pelplin	ogółem	94,8	96,0	96,1	96,1	96,2
	miasto	90,6	93,0	93,1	93,1	93,3
	wieś	98,9	98,9	98,9	98,9	98,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.06.2021).

Dobrze przedstawia się kwestia skanalizowania Gminy Pelplin, choć dane GUS odnoszą się do ogółu mieszkańców i nie uwzględniają miejsko-wiejskiego charakteru gminy. Jak wskazuje poniższa tabela, procentowy udział mieszkańców gminy mających dostęp do sieci kanalizacyjnej jest niższy niż wartość wojewódzka oraz dla powiatu tczewskiego, ale zdecydowanie wyższy niż wartość tego wskaźnika dla Polski. Dodatkowo, spośród wymienionych jednostek samorządowych, w latach 2014-2019 tylko w gminie Pelplin nastąpił spadek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, który wyniósł -2,14%. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pelplin dla trzech obszarów stanowi załącznik nr 1 - część II do Uchwały Nr XXII/197/20 Rady miejskiej w Pelplinie z dnia 30 września 2020 r. Ujęte zostały tam wskazania co do oczyszczalni ścieków w Pelplinie. Zmodernizowana oczyszczalnia ścieków została otworzona 18 marca 2021 r. Przebudowa została zrealizowana w ramach projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno-

ściekowej w aglomeracji Pelplin”. Dzięki środkom z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko spółka Pelkom mogła przeprowadzić powyższe przedsięwzięcie¹⁰.

Tabela 34 Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności

Jednostka miary [%]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2
Woj. pomorskie	82,7	82,9	83,1	83,1	83,7
Powiat tczewski	85,8	86,3	86,2	85,9	86,0
Gmina Gniew	63,6	63,6	64,3	64,4	64,4
Gmina Sztum	70,6	70,9	71,0	70,8	70,8
Gmina Pelplin	79,6	80,0	79,9	77,9	77,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.06.2021).

Poniżej znajduje się rysunek ukazujący widok z góry na zmodernizowaną oczyszczalnię ścieków w Pelplinie.

¹⁰ <https://gniew.naszemiasto.pl/w-pelplinie-otworzono-zmodernizowana-oczyszczalnie-ściekow/ar/c1-8191077> (dostęp: 28.06.2021)

Rysunek 3 Oczyszczalnia ścieków w Pelplinie

Źródło: Raport o stanie gminy Pelplin za 2019 r. opracowanie własne gminy Pelplin, str.75.

W przypadku instalacji gazowej w Gminie Pelplin należy zauważyć, że bardzo mieszkańcy wsi mają do niej ograniczony dostęp. W pewnym sensie wpisuje się to w trendy krajowe, wojewódzkie oraz dla powiatu tczewskiego, a także dla Gminy Sztum i Gminy Gniew. W przypadku wsi na przestrzeni lat 2015-2019 widać największy wzrost wynoszący 62,50% korzystających z instalacji gazowej w porównaniu do pozostały rozpatrywanych jednostek samorządu terytorialnego. Podobnie sytuacja wygląda jeśli chodzi o miasto (poniższa tabela).

Tabela 35 Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności

		Jednostka miary [%]				
		2015	2016	2017	2018	2019
Polska	ogółem	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9
	miasto	71,6	71,4	71,2	71,2	71,4
	wieś	22,6	23,0	23,3	24,0	25,2
Woj. pomorskie	ogółem	49,1	49,2	49,2	49,0	50,3
	miasto	70,2	70,4	70,5	69,9	69,7

		Jednostka miary [%]				
		2015	2016	2017	2018	2019
	wieś	10,9	11,2	11,6	12,4	16,5
Powiat tczewski	ogółem	50,0	50,3	50,2	53,0	53,4
	miasto	67,4	67,4	67,6	71,7	71,1
	wieś	18,0	18,6	18,4	18,9	21,5
Gmina Gniew	ogółem	63,6	63,6	64,3	64,4	64,4
	miasto	82,6	82,5	82,8	82,9	81,2
	wieś	6,4	6,6	6,5	6,4	6,1
Gmina Sztum	ogółem	53,7	54,4	54,5	54,9	52,2
	miasto	79,2	80,8	81,4	80,7	74,4
	wieś	22,4	22,5	22,2	24,3	26,2
Gmina Pelplin	ogółem	5,3	5,6	5,5	5,4	7,2
	miasto	8,2	8,8	8,7	8,6	10,9
	wieś	2,4	2,5	2,5	2,5	3,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.06.2021).

Wyrównany poziom cechuje za to wskaźnik mieszkań wyposażonych w instalacje centralnego ogrzewania w ogólnej liczbie mieszkań; wartości dla obszar miejskiego i wiejskiego Gminy Pelplin kształtowały się na zbliżonych poziomach. Pod tym względem gmina odróżnia się od kraju i województwa oraz powiatu tczewskiego i Gmin Gniew i Sztum, gdzie różnice pomiędzy miastem a wsią są wyraźne.

Tabela 36 Mieszkania wyposażone w instalacje centralnego ogrzewania w % ogółu mieszkań

		Jednostka miary [%]				
		2015	2016	2017	2018	2019
Polska	miasto	87,1	87,4	87,5	87,7	87,9
	wieś	70,9	71,3	71,6	72,0	72,3
Woj. pomorskie	miasto	89,7	90,1	90,3	90,5	90,7

		Jednostka miary [%]				
		2015	2016	2017	2018	2019
	wieś	79,2	79,6	80,0	80,4	80,9
Powiat tczewski	miasto	83,7	84,2	84,3	84,6	84,8
	wieś	75,5	75,9	76,3	77,0	77,3
Gmina Gniew	miasto	84,7	84,7	84,7	86,1	86,1
	wieś	65,0	65,1	65,3	65,6	65,7
Gmina Sztum	miasto	90,9	91,0	91,0	91,0	91,0
	wieś	82,6	82,7	82,8	83,0	83,1
Gmina Pelplin	miasto	71,0	71,0	71,1	71,2	71,3
	wieś	75,3	75,5	75,7	77,2	77,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.06.2021).

Plan Gospodarki niskoemisyjnej dotyczy działań dotyczących ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, poprawy efektywności energetycznej, efektywnego wykorzystania zasobów, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii czy wpływających na zmianę postaw konsumpcyjnych użytkowników energii.

Jako najważniejsze zadania do osiągnięcia wskazanych powyżej celów gmina postrzega ograniczenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych poprzez ich modernizację lub likwidację, stworzenie lokalnych kotłowni opalanych paliwem stałym, ponadto likwidację bądź modernizację wysokoemisyjnych kotłów i pieców na paliwo stałe, tak aby urządzenia były bardziej sprawne. Co więcej, jako remedium postrzega się termomodernizację budynków po to, aby ograniczyć zapotrzebowanie na energię ciepłą. Ważne jest też prowadzenie działań na rzecz ograniczania emisji spalin pochodzących z transportu samochodowego poprzez planowanie transportu, wsparcie komunikacji publicznej, podwyższanie standardów technicznych infrastruktury drogowej. Ważne jest też zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii w pokrywaniu zapotrzebowania na ciepło oraz energię.

W ramach programu „Czyste Powietrze Pelplina 2018” zlikwidowano 26 źródeł ciepła, w tym 11 kotłów węglowych i 15 pieców kaflowych i wymieniono je na 20 kotłów

opalanym gazem oraz 4 opalane biomasą. Takie rozwiązanie przeprowadzono w 7 budynkach wielorodzinnych. W 2018 r. przeprowadzono wymianę 6 źródeł ciepła, zaś kolejne inwestycje zostały zrealizowane w 2019 r. Działanie to mogło zostać zrealizowane dzięki wsparciu z Wojewódzkiego Funduszu Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku¹¹.

Z braku szczegółowych danych statystycznych trudno obecnie wskazać liczbę gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w Gminie Pelplin wyposażonych w komputery czy z dostępem do Internetu., aczkolwiek do korzystania z niego wystarczą obecnie urządzenia mobilne. Na obszarze Pelplina można korzystać ze wszystkich sieci GSM dostępnych na terenie całej Polski. Co więcej dwie duże firmy tj. Orange S.A. i Netia oferują usługi telekomunikacyjne dla mieszkańców gminy w postaci dostępu do Internetu czy telefonii stacjonarnej. Ponadto respondenci w przeprowadzonej ankiecie wskazywali na rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej. Miejska Biblioteka Publiczna umożliwiła poprzez system Libra zamawianie pozycji książkowych online. Dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców gminy Pelplin okazała się inicjatywa biblioteki pn. „Książka na telefon”, z której w czasie pandemii korzysta jeszcze większe grono mieszkańców.

W 2020 r. Gmina Pelplin realizowało projekt pt. „Akademia Kompetencji Cyfrowych dla mieszkańców Gminy Pelplin”. Gmina Pelplin dzięki temu projektowi zakupiła 12 laptopów, które posłużyły do darmowych szkoleń komputerowych, w szczególności skierowanych do seniorów z terenu Gminy Pelplin. Ponadto udało się przeszkolić 144 osoby w następującej tematyce: „Moje finanse i transakcje w sieci” oraz „Działam w sieciach społecznościowych”. W wyniku obostrzeń sanitarnych związanych z pandemią Covid-19, udało się zorganizować jedynie dwa szkolenia stacjonarne (jedno inauguracyjne w siedzibie Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz drugie w świetlicy wiejskiej w Janiszewie). Natomiast pozostałe dziesięć odbyło się w formie online.

Powyższe projekty pozwoliły na nabycie przez uczestników praktycznych umiejętności cyfrowych, które są użyteczne zarówno w życiu codziennym, jak i zawodowym. Podsumowując realizację projektów, wspomnieć należy przede wszystkim o dużo większej częstotliwości korzystania przez osoby przeszkolone z platformy ePUAP czy też profilu zaufanego. Projekt wyniósł 80.640 zł, całość wydatków przewidziana do realizacji projektu finansowana była

¹¹ Raport o stanie gminy Pelplin za 2019 r. opracowanie własne gminy Pelplin, str.37-38.

w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, osi priorytetowej nr III: Cyfrowe Kompetencje Społeczeństwa, działania 3.1.: Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych; projekt grantowy pn.: „Akademia kompetencji cyfrowych dla mieszkańców województw pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego”.

Powyższa analiza wskazuje przede wszystkim na duże dysproporcje między obszarem miejskim i wiejskim Gminy Pelplin w eksploatacji infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej. Wprawdzie rozbieżności między miastem a wsią w tym aspekcie należą do cech charakterystycznych dla gmin wiejsko-miejskich w Polsce, ale w gminie procent korzystających z wymienionych urządzeń technicznych kształtuje się na poziomie zdecydowanie niższym niż wartości krajowe i wojewódzkie. Inwestycje w infrastrukturę techniczną przyczynią się zatem nie tylko do podniesienia standardu życia mieszkańców Pelplina, ale także pośrednio na zwiększenie atrakcyjności turystycznej, a w dalszej perspektywie – rozwój gospodarczy i społeczny.

Podjęcie działań w tym kierunku będzie wymagało w przyszłości pozyskania dodatkowych środków finansowych, ponieważ inwestycje w infrastrukturę techniczną przekraczają zazwyczaj możliwości budżetowe gmin.

Dostęp do sieci internetowej to obecnie jeden z ważniejszych czynników sprzyjających włączeniu społecznemu oraz wyrównaniu możliwości edukacyjnych i szans na rynku pracy. W przypadku przedsiębiorstw możliwość korzystania z Internetu pozwala na uzyskanie przewagi konkurencyjnej, szansę obniżenia kosztów, poszerzenia rynków zbytu i usprawnienie kontaktu z klientami, co w efekcie skutkuje rozwojem gospodarczym i utworzeniem nowych miejsc pracy. Dostęp do sieci internetowej stał się zatem standardem, który musi być brany pod uwagę w procesie pozyskiwania potencjalnych inwestorów. O tym jak bardzo istotne jest podejmowanie działań zapobiegających wykluczeniu cyfrowemu oraz mających na celu zwiększenie kompetencji cyfrowych mieszkańców unaocznili stan epidemii spowodowany rozwojem wirusa COVID-19, podczas której na znaczeniu zyskały e-usługi, w tym zwłaszcza praca zdalna, e-edukacja czy e-zakupy. W ramach wykluczenia cyfrowego w Gminie Pelplin był realizowany w latach 2014-2015 projekt w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013. Dzięki temu programowi 30 gospodarstw domowych uzyskało darmowy sprzęt elektroniczny wraz z bezpłatnym dostępem do Internetu. Natomiast

mieszkańcy otrzymali bezpłatny dostęp do dwunastu pracowni komputerowych¹². Jednakże działania te nie zaspokoily większych potrzeb mieszkańców w tym zakresie, co pokazała pandemia.

5.2. Zasoby mieszkaniowe

Jeśli chodzi o zasoby mieszkaniowe, to są one jednym z najważniejszych wskaźników, ukazujących poziom i jakość życia mieszkańców. Im lepsze warunki mieszkaniowe, tym bardziej dana gmina czy miasto postrzegane są jako atrakcyjne na tle innych i częściej brane pod uwagę przy wyborze miejsca osiedlenia się.

Całkowita liczba budynków mieszkalnych i mieszkań w Gminie Pelplin w latach 2014-2019 wzrosła, a tendencja ta wpisuje się w trendy wojewódzkie i ogólnokrajowe, co obrazuje poniższa tabela. Jednak w obu przypadkach wzrost ten był niższy w porównaniu z wartością dla województwa pomorskiego i Polski oraz dla powiatu tczewskiego. Na potrzebę powiększania zasobów mieszkaniowych w postaci mieszkań komunalnych i socjalnych w Gminie Pelplin wskazywało aż 36,1% respondentów ankiety. Liczba budynków mieszkalnych w gminie zwiększyła się o 4,80% (w powiecie tczewskim o 6,49%, w województwie pomorskim o 9,74%, a w Polsce o 6,17%), zaś mieszkań o 1,60% (odpowiednio: 3,85%, 7,19% oraz 4,91%). Gmina Pelplin odnotowało nieco większy wzrost liczby budynków mieszkalnych i mieszkań w latach 2014 i 2019 od Gminy Gniew, zaś mniejszy od Gminy Sztum.

Tabela 37 Liczba budynków mieszkalnych i mieszkań

Jednostka	Liczba budynków mieszkalnych		Liczba mieszkań	
	2015	2019	2015	2019
Polska	6 244 730	6 629 920	14 119 452	14 812 774
Woj. pomorskie	292 241	320 713	836 574	896 745
Powiat tczewski	12 351	13 152	36 994	38 419

¹² Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Pelplin na lata 2017-2023, opracowanie własne Gminy Pelplin, str.78-79

Jednostka	Liczba budynków mieszkalnych		Liczba mieszkań	
	2015	2019	2015	2019
Gmina Gniew	2 330	2 428	4 746	4 817
Gmina Sztum	2 463	2 586	5 993	6 101
Gmina Pelplin	1 960	2 054	4 373	4 443

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.06.2021).

W związku z powyższym wzrostem pozostaje także wzrost liczby mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców Gminy Pelplin, który w analizowanym przedziale czasowym wyniósł 4,09% (poniższa tabela). Przyrost ten kształtował się na poziomie wyższym niż w powiecie tczewskim (3,75%) i niższym niż w województwie pomorskim (5,54%) i Polsce (5,06%). Mimo tego omawiany wskaźnik przyjmował dla Gminy Pelplin wyższą wartość w porównaniu ze wskaźnikami dla Gminy Gniew (3,59 %) i mniejszą niż w przypadku Gminy Sztum (4,25 %).

Tabela 38 Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców

Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	367,3	371,3	375,7	380,5	385,9
Woj. pomorskie	362,5	366,5	371,5	376,8	382,6
Powiat tczewski	320,0	323,0	325,1	329,0	332,0
Gmina Gniew	301,1	302,6	304,9	308,9	311,9
Gmina Sztum	320,0	322,9	326,0	330,0	333,6
Gmina Pelplin	264,0	266,6	268,9	271,6	274,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 29.06.2021).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Gminie Pelplin w 2019 r. wynosiła 71,6 m², czyli kształtowała na poziomie średniej krajowej i była niższa niż średnia wojewódzka oraz wyższa niż średnia dla powiatu tczewskiego (poniższa tabela). Tempo wzrostu tego wskaźnika w latach 2014-2019 dla Gminy Pelplin wynosiło 1,85%. W przypadku Gminy Sztum wskaźnik ten wyniósł 0,84 %, zaś dla Gminy Gniew 1,47%.

Tabela 39 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania

Jednostka miary [m ²]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	73,6	73,8	74,0	74,2	74,4
Woj. pomorskie	71,8	72,0	72,1	72,2	72,3
Powiat tczewski	67,9	68,1	68,2	68,3	68,6
Gmina Gniew	68,1	68,2	68,4	68,8	69,1
Gmina Sztum	71,2	71,3	71,4	71,6	71,8
Gmina Pelplin	70,3	70,6	70,9	71,2	71,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 29.06.2021).

O poprawie komfortu mieszkańców Gminy Pelplin w zakresie mieszkalnictwa może świadczyć wzrost średniej liczby izb w 1 mieszkaniu, który w omawianym okresie wyniósł 0,79%. Jego wartość była wyższa w porównaniu z procentowym spadkiem tego wskaźnika w województwie pomorskim (-0,53%). W tym samym czasie wartość krajowa i w powiecie tczewskim pozostawała stabilna, natomiast w przypadku Gminy Sztum (0,26 %) i Gminy Gniew (0,54 %) wartości tego wskaźnika były niższe niż w gminie. Jak wskazuje poniższa tabela, na jedno mieszkanie w gminie przypadało średnio 3,81 izby, czyli więcej niż średnio na jedno

mieszkanie w powiecie tczewskim i województwie pomorskim, ale niemalże tak samo jak w Polsce (3,82).

Tabela 40 Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu

Jednostka miary [izba]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	3,82	3,82	3,82	3,82	3,82
Woj. Pomorskie	3,79	3,79	3,78	3,77	3,77
Powiat tczewski	3,70	3,70	3,70	3,70	3,70
Gmina Gniew	3,69	3,69	3,70	3,71	3,71
Gmina Sztum	3,89	3,90	3,90	3,90	3,90
Gmina Pelplin	3,78	3,78	3,79	3,80	3,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 29.06.2021).

O zwiększającym się standardzie mieszkaniowym w Gminie Pelplin informują również wskaźniki przedstawione w dwóch kolejnych tabelach, sporządzonych w oparciu o dane zgromadzone przez GUS. Pierwszy z nich podaje przeciętną liczbę osób przypadających na jedną izbę (zob. poniższa tabela), jego wartości odnotowują spadek (- 3,96%) w Gminie Pelplin. Wartości tego wskaźnika dla gminy były wyższe niż dla powiatu, województwa oraz kraju, co uznać należy za zjawisko negatywne. Taka sama sytuacja jest w przypadku porównywanego Gniewa i Sztumu, kiedy to w Pelplinie wartości tego wskaźnika są znacznie wyższe. Jednak w Pelplinie odnotowuje się najwyższy spadek tego wskaźnika na przestrzeni wskazanego okresu.

Tabela 41 Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie

Jednostka miary [osoba]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	2,72	2,69	2,66	2,63	2,59
Woj. pomorskie	2,76	2,73	2,69	2,65	2,61
Powiat tczewski	3,13	3,10	3,08	3,04	3,01
Gmina Gniew	3,32	3,30	3,28	3,24	3,21
Gmina Sztum	3,12	3,10	3,07	3,03	3,00
Gmina Pelplin	3,79	3,75	3,72	3,68	3,64

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 29.06.2021).

W badanym przedziale czasowym na jednego mieszkańca Gminy Pelplin przypadała znacznie mniejsza powierzchnia użytkowa mieszkania niż w powiecie tczewskim, województwie oraz w Polsce. Jej wielkość przekraczała również wartości w Gminach Gniew i Sztum. Z drugiej strony jej wzrost w ujęciu procentowym (5,91%) był wyższy niż w Sztumie (4,82%), Gniewie (5,37%) i powiecie tczewskim (5,07 %) oraz mniejszy niż w województwie (6,54 %) i kraju (6,30%) (zob. poniższa tabela).

Tabela 42 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę

Jednostka miary [m ²]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	27,0	27,4	27,8	28,2	28,7
Woj. pomorskie	26,0	26,4	26,8	27,2	27,7

Jednostka miary [m ²]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Powiat tczewski	21,7	22,0	22,2	22,5	22,8
Gmina Gniew	20,5	20,7	20,9	21,3	21,6
Gmina Sztum	22,8	23,0	23,3	23,6	23,9
Gmina Pelplin	18,6	18,8	19,1	19,3	19,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 29.06.2021).

W kwestii lokali komunalnych w Pelplinie obserwuje się zmniejszenie ich liczby (2015 r. – 17, 2015 r. - 17, 2016 r. – 17, 2017 r. - 15, 2018 r. – 14, 2019 r. - 15), co zgodne jest z trendem wojewódzkim oraz krajowym. Tendencja znajduje uzasadnienie w wysokich kosztach utrzymania tych lokali we wspólnotach mieszkaniowych.

Ujęte powyżej dane dotyczące zasobów mieszkaniowych zdają się wskazywać na poprawiającą się sytuację mieszkaniową w Gminie Pelplin. Świadczy o niej wzrost liczby budynków mieszkalnych oraz mieszkań, ale także wartości wskaźników ukazujących poprawę warunków mieszkaniowych, jak wysokość wskaźnika liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Jest tak pomimo niewielkiego spadku liczby osób na 1 izbę i wskaźnika przeciętnej powierzchni mieszkania na jednego mieszkańca. Widać, że na przestrzeni badanego okresu jest poprawa. Dane udostępnione przez GUS, służące za podstawę powyższej analizy, dotyczą jednak wszystkich mieszkańców gminy, a więc nie uwzględniają sytuacji w mieście oraz na obszarze wiejskim. Dlatego też dane te mogą wpływać na końcowy wynik analizy, a to z racji tego, że standard życia na obszarach wiejskich odbiega zazwyczaj znacznie od standardów w mieście. Podejrzewać należy, iż podobna sytuacja zachodzi w kwestii mieszkaniowej, zwłaszcza, iż zwykle na wsi bardziej powszechny jest tradycyjny model rodziny wielopokoleniowej. Wskutek tego jedno mieszkanie użytkowane jest przez większą liczbę osób niż w mieście.

Na wzrost powyżej wymienionych wskaźników dotyczących mieszkalnictwa wpływają również niekorzystne uwarunkowania demograficzne w Gminie Pelplin, a zwłaszcza trend

depopulacyjny. Powodem tego jest zmniejszająca się liczba użytkowników mieszkań, a tym samym zwiększa się powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego mieszkańca.

W przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu ankiecie respondenci wskazywali budowę mieszkań jako inwestycję, jaką samorząd gminy powinien podjąć w najbliższych czasie. Zbyt mało jest również mieszkań komunalnych, których i tak ubywało w przedstawionym okresie, a więc przeznaczonych dla osób niezamożnych lub średniozamożnych. Poprawa sytuacji mieszkaniowej w Gminie Pelplin powinna zostać sprzężona z wieloma działaniami prorozwojowymi mającymi na celu polepszenie ogólnej sytuacji demograficznej. Działania te powinny mieć charakter kompleksowy, a ich rezultat powinien w przyszłości zaowocować poprawą warunków mieszkaniowych oraz sytuacji społecznej i gospodarczej gminy.

5.3. Transport i komunikacja

Z punktu widzenia komunikacji i transportu lokalizację Gminy Pelplin można uznać za bardzo korzystną, bowiem łączy ona szlak komunikacyjny północ-południe Polski. Stanowi ona dogodne położenie do głównych miast Polski, co pokazuje poniższa mapa.

Mapa 2 Położenie Pelplina

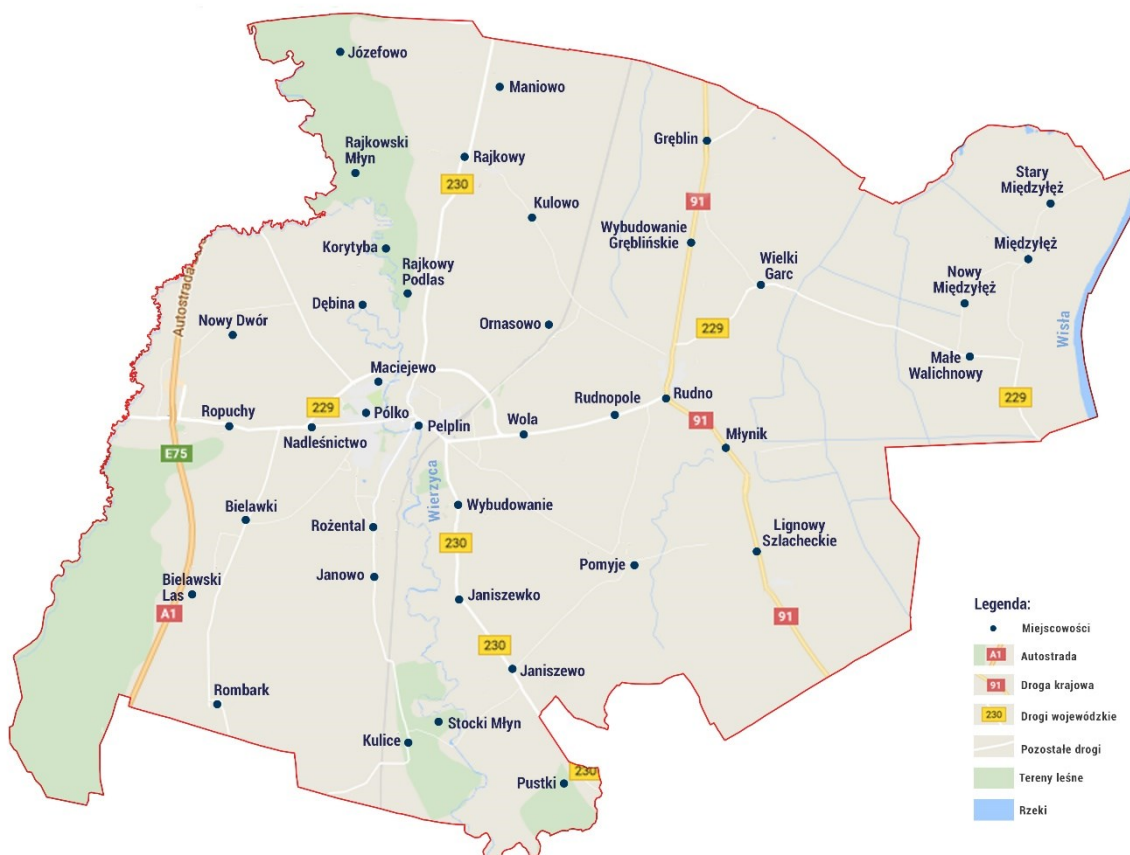

Źródło: <https://pelplin.pl/cms/78> (dostęp: 29.06.2021).

Na korzystną lokalizację Pelplina wpływa to, że na obszarze gminy przecina się wiele traktów drogowych, takich jak: autostrada A1 (węzeł Pelplin), trasa międzynarodowa nr 1, a ponadto w pobliżu granicy gminy przebiega droga nr 22, która łączy wschodnią i zachodnią granicę Polski¹³ (zob. poniższa mapa).

Mapa 3 Mapa Gminy Pelplin

¹³ <https://pelplin.pl/cms/78> (dostęp: 29.06.2021).

Źródło: Materiały własne Gminy Pelplin.

Jak wskazuje powyższa tabela opracowana na podstawie danych udostępnionych przez GUS, procentowy udział wydatków przeznaczanych na drogi publiczne w ogóle wydatków w Gminie Pelplin w ostatnich latach dość systematycznie rósł i znacznie przekraczał poziom wartości dla powiatu (-24,59%), województwa (-10,14%) i kraju (- 7,94%). Oprócz tego na przestrzeni lat wartość tego wzrostu wynosiła aż 93,75 %, czyli o wiele mniej niż średnia wzrostu w gminie bez miast na prawach powiatu w Gniewie (113,16 %) i więcej niż w Sztumie (17,86%).

Tabela 43 Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem

Jednostka miary [%]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	6,3	5,6	6,7	7,6	5,8

Jednostka miary [%]					
	2015	2016	2017	2018	2019
Woj. pomorskie	6,9	5,6	6,7	8,2	6,2
Powiat tczewski	6,1	4,9	7,2	8,4	4,6
Gmina Gniew	3,8	6,2	6,8	13,0	8,1
Gmina Sztum	8,4	6,2	5,1	6,9	9,9
Gmina Pelplin	1,6	3,9	7,1	14,2	3,1

* gminy bez miast na prawach powiatu

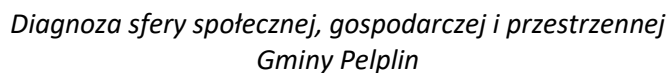
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 25.06.2021).

Jeśli chodzi o komunikację miejską w Gminie Pelplin funkcjonują dwie prywatne firmy przewozowe P.H.U. „Owsiak” oraz P.H.U. „Latocha”, które umożliwiają przedostanie się mieszkańców do innych miejscowości; na terenie Pelplina funkcjonują jeszcze korporacje taksówkowe¹⁴. Na terenie Gminy Pelplin nie funkcjonuje zbiorowy transport publiczny, w związku z czym gmina nie wykonuje samodzielnie ani też poprzez zewnętrzne podmioty publicznych usług przewozowych. Jedynie dzieci i młodzież są dowożone do szkół gminnych przez firmę transportową Arriva Sp. z o.o.

Gmina Pelplin dysponuje jednym dworcem kolejowym, który stanowi węzeł przesiadkowy prywatnych i miejscowych przewoźników busów. Pomimo tego, że Pelplin jest zlokalizowany przy najważniejszej linii kolejowej nr 131 prowadzącej z Gdyni przez Bydgoszcz na Śląsk, komunikacja z Trójmiastem nie jest również najlepsza. Większość pociągów, które przejeżdżają przez Pelplin, to koleje regionalne oraz tylko dwa pociągi klasy Intercity. Dojazd na południe kraju wymaga wyszukania pośrednich połączeń z przesiadkami lub też należy się udać do innego, ważniejszego dworca kolejowego¹⁵. Takie umiejscowienie powinno z założenia gwarantować Gminie dobrą dostępność komunikacyjną, jednak przez jej obszar przebiega tylko jedna linia kolejowa. Poniżej znajduje się zdjęcie dworca PKP w Pelplinie.

¹⁴ <http://archiwum.pelplin.pl/komunikacja/> (dostęp: 29.06.2021).

¹⁵ Strategia rozwoju elektromobilności Gminy Pelplin na lata 2020-2030, opracowanie własne Gminy Pelplin, str.23

W latach 2015-2019 na obszarze Gminy funkcjonowały również ścieżki rowerowe, których łączna długość w tym okresie, jak wynika z poniższej tabeli, uległa zwiększeniu o 36,36 %. Na konieczność tworzenia nowych tras rowerowych wskazywali mieszkańcy Gminy w badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby strategii rozwoju. Budowa takich tras rowerowych zmierza do podniesienia potencjału turystycznego i rekreacyjnego Gminy. Niewielką ich częśći zarządza samorząd miejsko-gminny, reszta jest w zarządzie urzędu marszałkowskiego. Zgodnie z danymi zebranymi przez GUS w 2019 r. ścieżki rowerowe na terenie Gminy stanowiły 17,86% ogółu ścieżek rowerowych w województwie pomorskim.

Strona 117 | 126

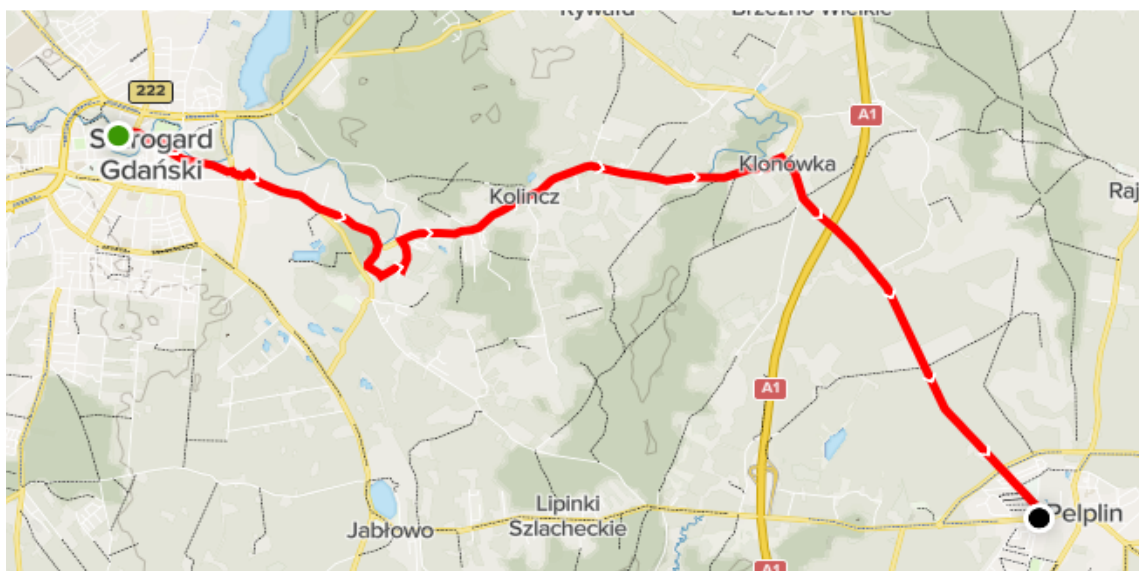

Jednostka miary km]					
Ścieżki rowerowe	2015	2016	2017	2018	2019
pod zarządem gminy	1,1	1,1	1,1	1,5	1,5
pod zarządem urzędu marszałkowskiego	6,1	6,1	6,9	6,9	6,9
Razem	7,2	7,2	8,0	8,4	8,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 30.06.2021).

Do Kociewskich Tras Rowerowych obejmujących powiaty od gdańskiego po chojnicki na linii Tczew-Starogard Gdański-Świecie należy Szlak Maternów, który kończy swój przebieg w Pelplinie. Liczy on sobie 15 km długości, jest to czerwony szlak o niskiej trudności (zob. poniższa mapa).

Mapa 4 Szlak Maternów

Źródło: <https://polskanarowerze.pl/kociewskie-trasy-rowerowe/> (dostęp: 30.06.2021).

Szlak Opata Wenera to kolejna trasa rowerowa, która swój koniec ma w Gminie Pelplin. Jest to czarny szlak o również niskim poziomie trudności i o 43 km długości. Szlak ten prowadzi od pierwszej siedziby cystersów do Pelplina (zob. poniższa mapa).

Mapa 5 Szlak Opata Wenera

Źródło: <https://polskanarowerze.pl/kociewskie-trasy-rowerowe/> (dostęp: 30.06.2021).

Należy dodać, że respondenci w przeprowadzonej ankiecie wykazywali, że jakość dróg w Pelplinie jest słaba i wymaga remontów. Do takich ulic należy min. ul. Dworcowa i ul. Ks. J. Twardowskiego. Modernizacji wymaga również dworzec autobusowy, respondenci wskazują brak wiat na stanowiskach, brak nowoczesnej poczekalni.

Podsumowując przedstawione powyżej informacje dotyczące transportu i komunikacji na terenie Gminy Pelplin, należy wskazać na dość niekorzystną sytuację w tym zakresie zarówno na poziomie lokalnym, jak i ponadlokalnym. Do negatywnej oceny skłania zwłaszcza niezadowalający wciąż, pomimo przeprowadzanych inwestycji, stan techniczny dróg przebiegających przez obszar gminy. Konieczność ich modernizacji podkreślali wielokrotnie uczestnicy badania ankietowego. Odpowiedni poziom infrastruktury komunikacyjnej to również jeden z czynników przyciągających potencjalnych inwestorów. Co więcej, dla mieszkańców poprawa stanu dróg oznacza poprawę bezpieczeństwa oraz podwyższenie standardu życia.

Szansą dla gminy są planowane działania prorozwojowe, których celem jest lepsze skomunikowanie tej części województwa, rewitalizacja Linii Kolejowej Pelplin oraz realizacja projektu Pomorskie Trasy Rowerowe. Oczekiwanym rezultatem tych działań jest otwarcie regionu, co powinno dać w przyszłości wymierne korzyści gospodarcze i społeczne. Realizacja wymienionych inwestycji będzie wymagała od władz gminy podjęcia wysiłku ich skoordynowania z działaniami podejmowanymi lokalnie, zgodnie z zasadą integracji systemu transportowego. Oznacza to głównie dalsze działania modernizacyjne istniejącej infrastruktury transportowej finansowane z budżetu gminy, środków państwowych i dotacji unijnych. Drugi aspekt powinno stanowić dalsze kroki Pelplina w kierunku rozwijania alternatywnych, niskoemisyjnych i proekologicznych form transportu (np. rowery elektryczne, transport publiczny). Proekologiczne inicjatywy w zakresie transportu wpisują się w aktualne trendy i cele polityki krajowej i międzynarodowej.

Tabela 45 Analiza SWOT dot. sfery przestrzennej

Mocne strony	Słabe strony
bardzo dobre powiązanie komunikacyjne z Trójmiastem	niska estetyka niektórych przestrzeni publicznych
atrakcyjne położenie przy węźle komunikacyjnym A1	zły stan techniczny nawierzchni dróg gruntowych
położenie na osi korytarza transportowego północ-południe	słabo rozwinięte połączenia kolejowe
wysoki stopień zwodociągowania	mała liczba mieszkań komunalnych
systematyczny rozwój sieci wodociągowej	
Szanse	Zagrożenia
dzięki środkom z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych (FRPA) gmina mogła stworzyć pierwszą linię przewozów, która jest szansą na uruchomienie gminnej komunikacji publicznej	marginalizacja województwa pomorskiego jeśli chodzi o rozwój infrastruktury o znaczeniu ponadregionalnym i międzynarodowym
rozwój połączeń transportowych krajowych i międzynarodowych	
zwiększanie liczby tras rowerowych w województwie	

możliwość pozyskania środków w ramach funduszy unijnych i środków krajowych na cele związane z kanalizacją wodno-ściekową

Źródło: opracowanie własne.

6 Analiza SWOT

Jednym z narzędzi stosowanych do przeprowadzenia analizy strategicznej jest analiza SWOT – zestawienie silnych i słabych stron jednostki samorządu terytorialnego (ang. Strengths i Weaknesses) oraz określenie szans i zagrożeń rozwojowych (ang. Opportunities i Threats). Metoda ta umożliwia zebranie oraz usystematyzowanie informacji o wewnętrznym potencjale gminy, jak również dostrzeganych barierach; jednocześnie zwraca uwagę na pojawiające się w otoczeniu szanse, a także zagrożenia mające wpływ na działalność gminy oraz jej rozwój.

Poniższa tabela przedstawia wyniki analizy SWOT dla Gminy Pelplin w oparciu o wyniki przeprowadzonej diagnozy jej sytuacji społecznej, środowiskowej, gospodarczej oraz przestrzennej.

Tabela 46 Analiza SWOT sporządzonej diagnozy

Mocne strony	Słabe strony
wzrost liczby mieszkańców na terenie miejskim	spadek liczby ludności na przestrzeni lat
bogacąca się ludność	przyrost naturalny gorszy niż w powiecie i kraju
niższy wskaźnik ludność w wieku poprodukcyjnym w gminie w porównaniu do kraju i województwa,	ujemne saldo migracji - więcej wymeldowań niż zameldowań
dobra oferta kształcenia ponadpodstawowego na terenie gminy	starzejące się społeczeństwo
wysoki współczynnik skolaryzacji	depopulacja wskutek ujemnego przyrostu naturalnego
szeroki wybór oferty edukacyjnej	niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach w porównaniu z zapotrzebowaniem
wzrost poziomu świadomości mieszkańców w zakresie dbania o zdrowie	pogarszający się stan techniczny budynków oświaty

wyspecjalizowane kadry pomocy społecznej	niska estetyka niektórych przestrzeni publicznych
Rozbudowa sieć placówek wspierających seniorów: domy dziennej opieki, kluby seniora	zły stan techniczny nawierzchni dróg gruntowych
coraz lepszy dostęp do bibliotek	słabo rozwinięte połączenia kolejowe
bardzo dobre powiązanie komunikacyjne z Trójmiastem	mała liczba mieszkań komunalnych
atrakcyjne położenie przy węźle komunikacyjnym A1	duża energochłonność istniejących budynków mieszkalnych i publicznych, jak wskazują respondenci w przeprowadzonej ankiecie
położenie na osi korytarza transportowego północ-południe	stosowanie kotłów o niskiej efektywności
wysoki stopień zwodociągowania	obecność stacji nadawczych wytwarzających pole elektromagnetyczne
systematyczny rozwój sieci wodociągowej	brak własnych terenów o charakterze inwestycyjnym,
korzystne warunki do rozwoju energetyki odnawialnej	niska aktywność zawodowa, szczególnie kobiet,
bogata fauna i flora	wiele osób długotrwale bezrobotnych
udział w programie „Czyste Powietrze Pomorza” dofinansowanym przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku Informacje w tym zakresie znajdziecie Państwo na naszej stronie internetowej	słabo rozwinięta sfera gastronomiczna, hotelarska, a także taka, która zwiększyłaby aktywność kobiet na tym obszarze,
kontrola gospodarstw domowych pod względem zakazu spalania odpadów w kotłowniach	niewystarczające zaplecze turystyczne w gminie,
obecność ścieżek rowerowych i pieszych	niedobór rąk na rynku pracy,
brak zagrożenia hałasem w gminie	Niski potencjał gminy dla Inwestorów z powodu braku własnych obszarów inwestycyjnych,
duża świadomość ekologiczna w zakresie ochrony środowiska	
posiadanie jedyne go egzemplarza Biblii Gutenberga w Polsce	
duża aktywność gospodarcza mieszkańców Gminy Pelplin,	
największy wzrost podmiotów wpisanych do REGON na 1000 ludności,	

rozwinięta branża budownictwa,	
"Pakiet pomocowy dla przedsiębiorców",	
Udział w projekcie „Podniesienie standardów obsługi inwestora w województwie pomorskim”,	
Zniżki dla podatników w postaci zwalniania od podatku od nieruchomości budynków wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej, z wyłączeniem działalności developerskiej, i w zakresie handlu,	
intensywna współpraca gminy z gminami nie tylko na terenie Polski, ale również z gminami i miastami spoza Polski,	
malejące bezrobocie wśród osób w wieku do 25 roku życia	
kompleks pocysterski z Bazyliką Katedralną i ogrodami biskupimi	
możliwości rozwoju turystyki wodnej opartej o Wisłę i Wierzycę	
Szanse	zagrożenie
tendencja do wydłużania się życia – rozwój medycyny	wzrost kosztów opieki zdrowotnej
stałe promowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców poprzez organizację programów, wykładów, prelekcji i szkoleń z zakresu promowania zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej,	deficyt kardy medycznej (w tym emigracja do innych krajów)
działania promocyjne w postaci imprez o charakterze regionalnym: Jarmark Cysterski, Dzień św. Bernarda, itp.	służba zdrowia niewystarczająco dostosowana do skutków starzenia się społeczeństwa w zakresie opieki geriatrycznej i paliatywnej
dzięki środkom z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych (FRPA) gmina mogła stworzyć pierwszą linię przewozów, która jest szansą na uruchomienie gminnej komunikacji publicznej	utrzymujący się niekorzystny proces demograficzny, jakim jest starzenie się społeczeństwa i depopulacja
rozwój połączeń transportowych krajowych i międzynarodowych	wzrost zapotrzebowania na świadczenia w ramach pomocy społecznej, gospodarczej i społecznej.

zwiększanie liczby tras rowerowych w województwie	marginalizacja województwa pomorskiego jeśli chodzi w rozwój infrastruktury o znaczeniu ponadregionalnym i międzynarodowym
możliwość pozyskania środków w ramach funduszy unijnych i środków krajowych na cele związane z kanalizacją wodno-ściekową	pogarszająca się jakość powietrza
zmniejszanie emisji poprzez przyłączanie budynków mieszkalnych do Miejskiej Sieci Ciepłowniczej i Gazowej	choroby układu nerwowego i układu sercowego związane z emisją pola elektromagnetycznego
wdrażanie działań adaptacyjnych do zmian klimatu	wschodnia część gminy znajduje się na terenie zalewowym - zagrożenie powodzią
znaczne ograniczanie emisji przez popularyzację OZE	Trudna sytuacja na rynku pracy dla starszych grup wiekowych, co spowoduje marginalizację tej grupy wiekowej
wzrastająca popularność rowerów jako środka komunikacji	coraz większa liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Polsce, a zatem i coraz wyższe wydatki na emeryturę, pomoc społeczną, etc.
Wprowadzane na szeroką skalę działania rewitalizacyjne w obszarach zdegradowanych	gospodarcze i społeczne następstwa pandemii wirusa SARS-CoV-2, zwłaszcza w branży turystyczno-uzdrowiskowej
pomoc państwa dla przedsiębiorstw w związku z pandemią COVID-19,	
Tworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, co przyciągnie inwestorów do Gminy Pelplin	
lepsza koniunktura gospodarcza, dzięki nowej perspektywie budżetu UE 2021-2027 oraz środkom w ramach tzw. „Polskiego Ładu” czy środkom rządowym i UE na zwalczanie skutków pandemii	
Zwiększenie liczby turystów, poprzez liczne zabytki znajdujące się w gminie	
Uchwalanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego z przeznaczeniem produkcyjnym, usługowym i mieszkaniowym	
Dobrze rozwinięta sieć współpracy z organizacjami pozarządowymi, klubami sportowymi, kołami gospodyń wiejskich	

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowując wyniki przeprowadzonej analizy SWOT, należy stwierdzić, że Gmina Pelplin posiada wysoki potencjał rozwojowy w zakresie dostępności komunikacyjnej

i transportowej, a to dzięki dogodnemu położeniu na mapie Polski. Bogactwo naturalne i kulturalne może być podstawą do rozwoju turystyki w tym regionie, które w dalszej perspektywie przełoży się na rozwój społeczny i gospodarczy tego miejsca.

Gmina Pelplin chce inwestować również w istniejące technologie oraz uwarunkowania lokalne, pozwalające na wytypowanie, szczegółową analizę i ocenę możliwości budowy rozproszonych centrów energetycznych małej mocy, działających w energetycznym układzie hybrydowym, który wykorzystując dostępne lokalnie źródła energii odnawialnej wspierane przez wysokosprawne, zeroemisyjne źródło energii elektrycznej i ciepła, które pozwolą na efektywną ekonomicznie produkcję wodoru dla celów transportu drogowego i kolejowego oraz na zasilanie wypracowaną nadwyżką energii elektrycznej i ciepłej lokalnych odbiorców przemysłowych.

Projekt budowy elementów Doliny Wodorowej z maksymalnym wykorzystaniem istniejącej i planowanej infrastruktury energetycznej oraz zasobów naturalnych i społecznych jest wyjściem naprzeciw staraniom Gdańskiego Klastra Technologii Wodorowej i przede wszystkim możliwością rozwoju przemysłu lokalnego w oparciu i czystą zeroemisyjną energetykę i transport. Zostanie przy tym wykazana możliwość realizacji tego typu zamierzeń i inwestycji w skali przedsięwzięcia lokalnego, wpisującego się do europejskiej polityki Zielonego Ładu i będącego w zgodzie z oczekiwaniami społecznymi. Społeczność lokalna zyska nowe miejsca pracy i rozwój efektywnego ekonomicznie lokalnego przemysłu wskutek wykorzystania energii dostępnej z realizowanych w bezpośredniej okolicy zeroemisyjnych źródeł energii.

Pelplin posiada również duży wachlarz kontaktów z gminami nie tylko w Polsce, ale również poza granicami kraju. Nawiązywanie współpracy przez gminy przynosi z jednej strony wiele korzyści o charakterze formalnym: ekonomicznych, infrastrukturalnych, ale również korzyści o charakterze nieformalnym, dotyczące wzrostu zaufania, a także kapitału społecznego. Warto przyznać, że gminy, które ze sobą współpracują, czerpią obopólne korzyści, dlatego Gmina Pelplin powinna nadal pielęgnować i rozwijać kontakty, które posiada.

Istotnym jest także koordynacja działań gminy z działaniami na rzecz lokalnej społeczności we wszystkich czterech sferach analizowanych w diagnozie. Analiza sytuacji mieszkańców gminy wskazuje na rozdziewiek między warunkami życia na jej obszarze miejskim

i obszarze wiejskim. Działania prorozwojowe podejmowane w kolejnych latach powinny zmierzać ku niwelacji tych różnic.